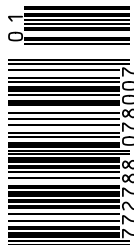
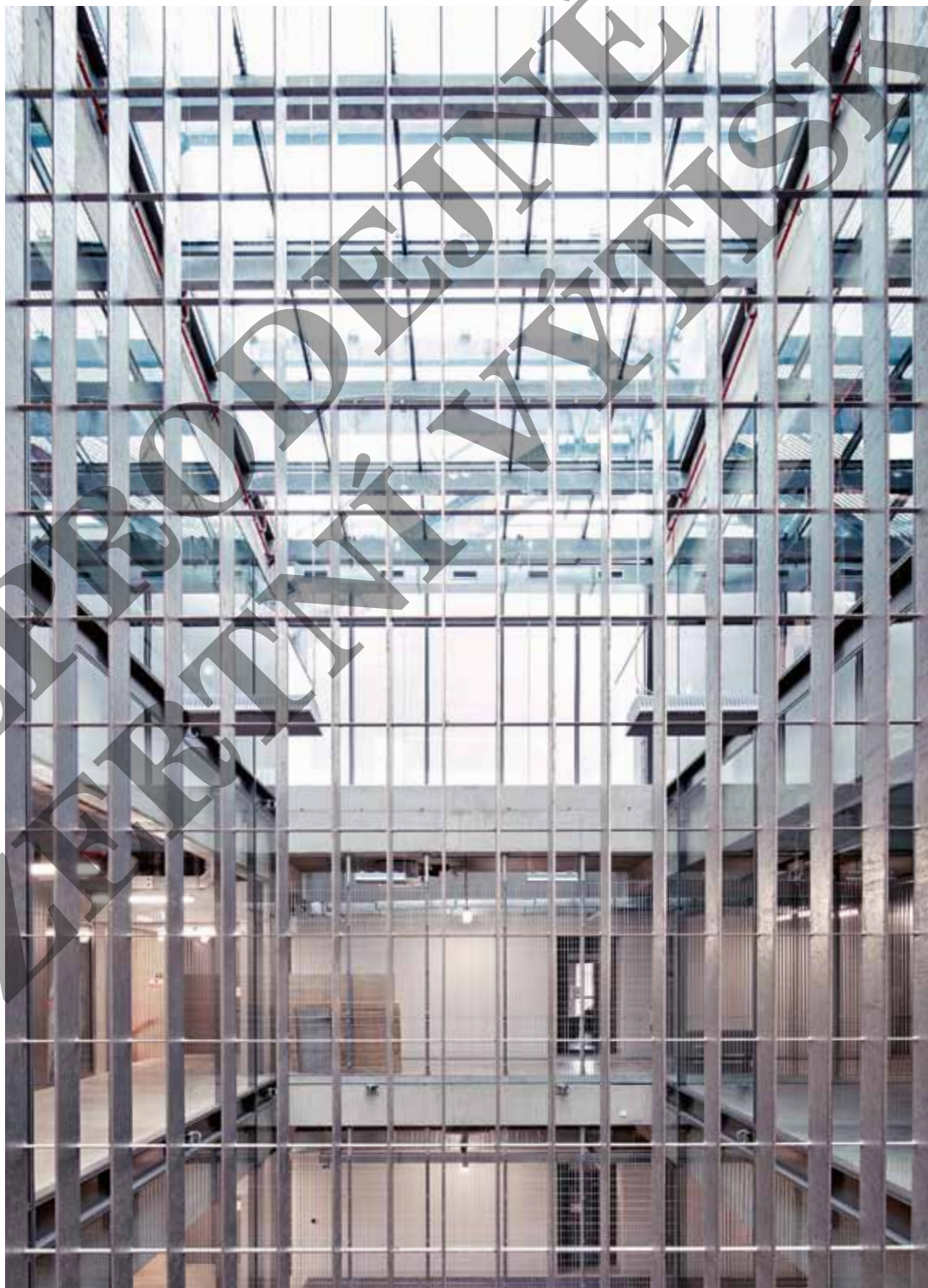

STAVBA

2/2022

ČASOPIS PRO VŠECHNY, KTERÉ BAVÍ STAVĚNÍ A ARCHITEKTURA

DETAIL

01

MÁME ŘEŠENÍ PRO KAŽDÝ PROJEKT

PREFA HLINÍKOVÉ STŘEŠNÍ A FASÁDNÍ SYSTÉMY

produkt: PREFALZ
barva: P.10 antracitová
objekt: rodinný dům, Německo
architekt: Neff Kühn Architekten
realizace: Spenglerei Knippschild

WWW.PREFA.COM

PERMACRETE®

Betony, kde voda nemá žádnou šanci

- beton pro bílé vany
- omezené smrštění
- omezený vznik trhlin
- nízký vývin hydratačního tepla
- snadná zpracovatelnost

TBG METROSTAV s.r.o.
Rohanské nábřeží 68,
186 00 Praha 8 – Karlín

ROZHOVOR

- 4–7 Rozhovor s atakarchitektky
PETR ŠMÍDEK

PŘEKLAD

- 8 Hundertwasserova zelená města
IRENA LEHKOŽIVOVA
9–11 Tři texty o městě, architektuře a vegetaci
FRIEDENSREICH HUNDERTWASSER

TEORIE, RECENZE

- 12–13 Kniha o Olomouci ve dvacátém století
ROSTISLAV ŠVÁCHA
14 Laický průvodce klasickou architekturou
EMIL ADAMEC
15 Architektura 58–89: Strhující příběh české
předrevoluční architektury
KATEŘINA TOBIŠKOVÁ

- 16–19 Taláry – důstojnost a velkorysost
MAREK GREGOR
20–21 Publikace, o nichž je dobré vědět a především
je třeba je znát

- ONDŘEJ BENEŠ, OLDŘICH ŠEVČÍK
22–23 Studenti pracovali na obrazech z centra Prahy,
inspirovali se historickými vedutami
PAVEL FUCHS

- 24–25 Fotografovat architekturu
aneb „s láskou k obrázkům“
MARIANA PANČÍKOVÁ

- 26–27 Nekrolog Jiřího Ševčíka
ONDŘEJ BENEŠ, OLDŘICH ŠEVČÍK

ARCHITEKTURA

- 28–33 Kunsthalle Praha
JIŘÍ TOUREK

- 34–41 EPO1
ATELIER TSUNAMI

- 39–41 EPO1 – nové středoevropské kulturní ohnisko
IDA CHUČLÍKOVÁ

- 42–47 Telegraph
JEČMĚN STUDIO
48 Dva příběhy z olomouckých střech
PETR ŠMÍDEK

- 49–53 Teologická fakulta Kateřinská
JEČMĚN STUDIO

- 54–61 UMPRUM
IVAN KROUPA, JANA MORAVCOVÁ, TOMÁŠ ZMEK
(PROJEKTOVÝ ATELIER UMPRUM)

- 58–59 Technologické centrum jako fabrika: na umění
PETR VOLF

- 62–63 Dvě komunitní stavby od Projektilu
ROSTISLAV ŠVÁCHA

- 64–68 Klubovna
PROJEKTIL

- 69–75 Mírová
PROJEKTIL

- 76–82 Koruna
GRIDO ARCHITEKTURA A DESIGN

- 78–79 Centrum Koruna v Radotíně – komunitní prostor
mezi vesnicí a metropolí
ELIŠKA PODHOLOVÁ VARYŠOVÁ

REFERENCE

- 83 Kompaktní exteriérové desky FUNDERMAX
84–85 Stages Hotel Prague inspirovaný hudebním
průmyslem – LIAS VINTÍROV
86–87 Přeměna výrobní haly na muzeum – RIGIPS
88–89 Nová vzorkovna firmy Dachdecker ve Vinařicích
u Kladna – LINDAB
90–91 Ostře sledovaná nádraží a okna, co vydrží – REHAU
92–93 Pohledový beton na stavbě v Praze – TBG METROSTAV
94–95 TONDACH iRoof: I v Česku se prosazuje
nejmodernější střešní izolace
96 Úsporné a originální rodinné bydlení – XELLA
97 Bezpečí na střeše nemocnice v Ústí nad Orlicí
zajišťuje – TOPSAFE TOPWET
98 Inovativní svítidla SCENO a LANOS – ZUMTOBEL
99 Proč je důležité navrhování v modulu – WIENERBERGER
100 Online tržiště stavebních materiálů – MERXU

STAVBA
DETAIL

29. ročník 2022
MK ČR E 6688
ISSN 2788-0788 Vychází čtyřikrát ročně

VYDÁVÁ

Business Media ONE s.r.o.
Nádražní 762/32
150 00 Praha 5
e-mail: info@bmone.cz
www.bmone.cz

REDAKCE

Lidmila Burianová (šéfredaktorka)
lidmila.burianova@bmone.cz
Mariana Pančíková
mariana.pancikova@bmone.cz
Překlady: Milena Sršňová
Art director: Matěj Kotrba
matej.kotrba@umczech.cz

INZERCE

Jiří Ladman – tel.: +420 602 372 312
jiri.ladman@bmone.cz

MARKETING

Kateřina Svoradová – tel.: +420 770 191 425
katerina.svoradova@bmone.cz

VÝROBA A DISTRIBUCE

Monika Rudolfová – tel.: +420 778 543 376
monika.rudolfova@bmone.cz

PŘEDPLATNÉ ČASOPISU

zajišťuje SEND Předplatné, s. r. o.
Ve Žlíbků 1800/77, hala A3, 193 00 Praha 9
tel.: 225 985 225 nebo 777 333 370
e-mail: bm@send.cz
Předplatné je vybíráno prostřednictvím
obchodní společnosti SEND Předplatné,
spol. s r. o. ve prospěch vydavatele

ZLOM A REPRODUKCE

DTP studio, Business Media One, s. r. o.
dtp@bmone.cz

TISK

Tiskárna TRIANGL, s. r. o.
Podávání novinových zásilek povoleno
Českou poštou, s. p.
Odštěpný závod Přeprava, č.j. 3084/95,
ze dne 25. 9. 1995 a OZSeČ Ústí nad Labem,
dne 21. 1. 1998, j.zn. P-1012/98.

Stavba 2/2022 předána do tisku
9. 6. 2022
Za původnost příspěvků odpovídají autoři.

www.stavbaweb.cz
www.bmone.cz

**business
media one**

Na titulní straně: UMPRUM
Foto: Peter Fabo

Projekt se v roce 2022 uskutečňuje za finanční
podpory Ministerstva kultury ČR.

 **MINISTERSTVO
KULTURY**

since 1883

RAKO[®]

Complete Ceramic Solution

roof

Tvoříme
keramické
obklady od
roku 1883

rako.cz

NEPŘODĚJNÉ
INZERTNÍ
KÝTIŠK

atakarchitekti

foto: Upreal Vision

Jana Jandourková Medlíková

(*1976, Nová Paka) absolvovala v roce 2002 Fakultu architektury Vysokého učení technického v Brně, je členka Výboru pro rozvoj a územní plánování zastupitelstva města Liberec a členka Rady architektů města Liberec.

Jiří Jandourek

(*1975, Liberec) absolvoval v roce 1998 Fakultu stavební Vysokého učení technického v Brně (obor Architektura pozemních staveb) a v roce 2006 Fakultu umění a architektury Technické univerzity v Liberci, kde působil jako odborný asistent a nyní zde absoluuje doktorský studijní program. Od roku 2019 je vedoucí odboru Kanceláře architektury města Liberce.

Oba architekti si po společném působení v Projektovém ateliéru David založili v roce 2005 vlastní kancelář jandourek – medlíková – architekti, která se v roce 2010 přejmenovala na atakarchitekti, kde v současnosti pracují v šestičlenném týmu.

PETR ŠMÍDEK

Rozhovor s atakarchitektky

Jirko, pocházíš z Liberce, Jana je z nedaleké Nové Paky, co vás přimělo ke studiu v Brně? Praha je přece blíž. Dojíždění muselo znamenat nekonečné noční autobusové spoje do Brna. Jak jste se oba seznámili, když Jana studovala architekturu a ty stavební inženýrství?

JM: Chtěla jsem do Prahy, hlavně kvůli vzdálenosti, ale nevzali mne. Cestou z neúspěšných přijímaček jsem byla tak roztržitá, že jsem zapomněla v autobuse domácí práce, které se tehdy na talentovkách předkládaly. Musela jsem pak narychlo udělat nové skici a kresby do Brna. Myslím, že to byly moje první nocovky. A Brno vyšlo. Přitom tehdejší brněnský děkan Alois Nový tvrdil, že v roce, kdy jsem dělala přijímačky, mělo Brno přísnější poměr přijatých než Praha.

JJ: Původně jsem chtěl být dirigentem, tak jsem dvakrát za sebou dělal zkoušky na pražskou AMU, než mi došlo, že konkurence a kvalita mých soupeřů je tak obrovská, že nemám šanci. A protože jsem měl stavební průmyslovku, tak jsem si na tátovu radu podal pro jistotu přihlášku i na brněnskou stavárnu.

JM: Autobusem se v tehdejší době tolik nejezdilo, všichni ze severu jezdili do Brna jedním stejným vlakem, a to v neděli podvečer. Pravděpodobně jsme s Jirkou jezdili spolu, aniž bychom o tom věděli. Ani v Brně jsme se nikdy nepotkali – naše fakulty byly jinde. Osudové setkání nastalo až v momentě, když jsem sehnala práci ve firmě, kde Jirka už pracoval. Přišla jsem jako jeho náhrada, protože se rozhodl odejít a dodělat si architekturu na liberecké fakultě.

Máte ze školy nějaké silné vzpomínky?

JJ: Pro mě bylo silným momentem setkání s osobností docenta Petra Rezka a atmosféra, kterou svojí přítomností na liberecké škole vytvořil. Líbil se mi jeho komplexní pohled na architektonická a nearchitektonická témata, odborné diskuse, hledání souvislostí a principů s ním bylo pro mne vždy velmi inspirativní. Diskuse s Petrem Rezkem dle mého soudu šly vždy na dřeň a podstatu daného tématu. Hodně jsme s ním cestovali po domech, městech i výstavách v rámci školy i mimo ni. Vzpomínám

si na cesty po Itálii, kdy nám Petr předčítal do autobusového mikrofonu renesanční povídky a rozebíral díla s jeho citem pro jazyk a význam, nebo návštěvu Toskánska, kdy jsme několik hodin seděli u malé vstupní branky do San Gimignano a pozorovali a povídali si o krajině Toskány – „Do města musíte vstoupit postranní branou“, putování po Palladiových vilách a mnoho dalších vzpomínek. Navíc se kolem něj vytvořila skvělá parta lidí, ale to už s námi jezdila i Jana, a i ty, samozřejmě, Petře. Moc rád na tu dobu vzpomínám, tehdy jsme opravdu absolutně žili architekturou.

JM: Mě bohužel jako první napadne jedna negativní vzpomínka z prvého. Z testu z výpočtu příhradového nosníku jsem dostala sto bodů. Zřejmě se to na fakultě architektury dlouho nikomu nestalo, takže docentka Petříčková měla potřebu to veřejně ventilovat před celým ročníkem. Díky tomu jsem se stala terčem posměchu a dostala nálepku šprtka. Architekt Radko Květ (rozhovor ve Stavbě 2/2018) mě naučil nepodceňovat vizuální stránku projektu

a kvalitně prezentovat svoji práci a díky Haně Ryšavé jsem pochopila význam slova barák. Do tehdejší doby jsem si myslela, že je to hanlivé slovo. Dnes ho používám, když chci něco označit jako pecku. Život nabitý architekturou, plný cestování, objevování a diskusí, jsem ale zažila až později s Jirkou, během jeho studií na architektuře v Liberci.

Pracovali jste během studií v nějakém brněnském ateliéru? Věděli jste dlouhodobě, že se po studiích vrátíte na sever?

JM: Během studia, obzvláště první čtyři roky, nebyl na práci čas. Ani povinnou roční praxi po bakaláři jsem neabsolvovala v Brně, ale v ateliérech v Trutnově a ve Vrchlabí. Vždycky mě to táhlo zpátky na sever. Po škole jsem o Brnu chvíli uvažovala, protože jsem dostala pracovní nabídku od Radko Květa, vedoucího mojí diplomové práce. Ale už v prvéku po exkurzi do Liberce, tehdy byl Liberec Mekkou současné architektury, jsem věděla, že po škole budu pracovat právě tam.

JJ: Také jsem na škole nepracoval v žádném ateliéru. Více jsem se věnoval hudbě. Začal jsem hrát s kapelou Mikoláše Chadimy (MCH Band). Téměř každý týden jsme někdy vystupovali. Ačkoli jsem měl Brno rád, věděl jsem, že se vrátím na sever. Na rozdíl od Jany mne ale zpátky přitáhla zdejší, ve srovnání s Brnem drsnější a zarostlejší krajina.

Před založením vlastního ateliéru jste oba pracovali v libereckém ateliéru Ládi Davida.

JJ: Do ateliéru jsem přišel čtyři roky před Janou. Měl jsem za sebou už několik staveb, např. ekologické centrum v Oldřichově v Hájích, a právě se zahájila rozsáhlá rekonstrukce Nového magistrátu v Liberci (obdržela cenu Stavba roku Libereckého kraje 2007 – pozn. red.). Na projektu magistrátu jsem pracoval bezmála čtyři roky.

JM: V ateliéru jsme byli tři architekti, Láda, Jirka a já, architektka téměř bez zkušeností. Hned se ukázalo, kdo má stejný pohled na architekturu jako já, je stejně tvrdohlavý a bude mým spojencem. Hodně nás sblížil projekt nového libereckého magistrátu, Jirka navrhoval stavbu a já pak navázala s interiérem. Spolu jsme ještě pracovali na návrhu obchodního domu v Liberci, bytových a rodinných domech. Byl to ideální start, dobrá zkušenost. Hned po škole jsem měla za sebou několik velkých realizací.

JJ: Ve firmě jsme spolu pracovali jen půl roku. Za ten krátký čas jsem ale poznal, že si profesně, ale nakonec i osobně velmi rozumíme.

Kdy jste se rozhodli postavit na vlastní nohy?

JM: Zatímco já stále pracovala v ateliéru Ládi Davida, Jirka dokončoval studium architektury na nově založené liberecké škole. Společně jsme po večerech dělali vlastní soutěže a projekty. Po třech letech praxe jsem složila autorizační zkoušky a bylo jasné, že už mě v ateliéru nic neudrží. V porovnání s ateliérem David jsme se pustili do řádově menších zakázek, ale ty jsme měli kompletně pod kontrolou. Jirka měl naštěstí v Liberci hodně kontaktů z mláďi, takže o zakázky nebyla nouze. Jirka projekty skvěle rozehrával. Na mých bedrech pak většinou zůstávalo finální dotažení. Byl to fungující tandem.

JJ: U Ládi Davida jsem dokončil liberecký magistrát a odešel. Ke konci mého studia na fakultě v Liberci mi Jiří Suchomel nabídl práci v *ARTUL*, kde jsme s Vladimírem Baldou pracovali na projektech univerzitního kampusu. Po Vojtovi Šrutovi jsem převzal projekt budovy G, na kterém jsem spolupracoval s profesorem Suchomelem. V roce 2006 jsme s Janou založili vlastní ateliér *Jandourek–Medlíková architekti*.

JM: Jirka pracoval v *ARTULu*, ale já jsem už nechtěla pracovat pod vedením někoho jiného. Chtěla jsem pracovat samostatně, takže ateliér *Jandourek–Medlíková architekti* (posléze *atakarchitekti*) vznikl vlastně pro mě.

Cím tě, Jirko, ovlivnil profesor Suchomel především? Byl mj. v porotě na úpravě náměstí ve Frydlantu, kde jsi zvítězil s Vladimírem Baldou, a také si vás s Janou přizval k projektu na úpravy kulturního domu Crystal v České Lípě. Cím je vám blížký?

JJ: Profesor Suchomel je mi blížký svým komplexním do jisté míry holistickým přístupem k architektuře, mírou racionality, velkým rozsahem zkušeností a bohaté praxe. Ještě poznámka k frydlantskému náměstí. V roce 2004 jsme s Vládou Baldou zvítězili v architektonicko-urbanistické soutěži a Jana se s jiným týmem umístila na třetím místě. Soutěžili jsme proti sobě, aniž bychom o sobě věděli.

Velkým úspěchem bylo založení Kanceláře architektury města v Liberci. Jak tento úřad, který, Jirko, vedeš, vznikl?

JJ: Před deseti lety jsme na univerzitě vypracovali pro město strategický dokument *Vize pro Liberec*. Na základě jejích výsledků jsem začal formulovat program vznikl kanceláře, která ale vznikla až v roce

2019 se současnou politickou reprezentací. Pochopil jsem, že město velikosti Liberce potřebuje z hlediska dlouhodobé konkurenceschopnosti takovéto koncepční pracoviště, které se podílí na projektech tvorby veřejných prostor, výstavbě a rekonstrukcích veřejných staveb, pořádá a připravuje architektonické soutěže, koncepční strategické dokumenty města, prověřuje území formou ověřovacích studií... atd. V neposlední řadě musí být výrazně slyšen v mediálním prostoru a formou pozitivní motivace předkládat obyvatelům, investorům, politikům, úředníkům důležitá témata, která se týkají kvality vystavěného prostředí našeho města. V KAMu je nás nyní dohromady 7 a musím říci, že mám obrovské štěstí na své kolegyně a kolegu. Dohromady se nám snad daří důležitá témata předkládat, komunikovat a nakonec i kvalitně realizovat. Je to nezbytné pro dlouhodobé směřování města, ale i vnitřní jistotu fungování našeho koncepčního pracoviště. Musím zde zmínit ovšem i Radu architektů, kterou máme organizačně na starosti také.

O rok dříve před vznikem KAMu byla právě ustanovena sedmičlenná *Rada architektů* města Liberce, která funguje paralelně a již je Jana členem a místopředsedkyní.

JM: Jde o nezávislý poradní orgán primátora, určeného zastupitele pro územní plán a vedoucího odboru hlavního architekta, který vznikl ještě za bývalého vedení města podle vzoru rakouských *Beauty Commissions*. Scházíme se jednou měsíčně a věnujeme se otázkám týkajícím se rozvoje města a urbanismu, vyjadřujeme se k zamýšleným projektům, k architektuře a stavební kultuře z pozice města a ve vztahu k veřejnému prostoru.

JJ: Rada v Liberci funguje velmi demokraticky a investoři s architekty zde představují své záměry formou osobní prezentace. Na jednání rady chodí i další kolegové z radnice a zástupci politické reprezentace města. Myslím, že tato otevřenost a diskuse, která probíhá na radě, vede jednoznačně k rovnému přístupu města k investorům a nepochybně k daleko kvalitnějšímu výsledku vystavěného prostředí města Liberec. Skvělá je na tom právě účast politiků. Přináší to jednoznačně oboustranně výhodný vztah. Na radu jsou předkládány nejen projekty od soukromých investorů, ale i projekty města nebo kraje. Výhoda tohoto systému je, že se rozhoduje a vyjadřuje kolektivní orgán architektů hlasováním za účasti všech zainteresovaných stran. Nestojí to na jedné osobě „zavřeně v kanceláři“, ale na otevřené diskusi. Mnoho projektů muselo být

IGI ve Vratislavicích 2018–21

Vrátnice IMP v Kokoníně 2012–19

foto: Upreal Vision

přepřacováno na základě stanoviska rady a díky tomu i nám v KAMu odpadne složité vyjednávání při stanovisku za město k projektům a záměrům.

Spoustu času (a hlavně nocí) zabere Jirkovo hraní na klávesy v kapele Mikoláše Chadimý (MCH Band). Jak to, Jano, snášíš? Lze hraní skloubit s rodinným a profesním životem?

JJ: Teď během pandemie se moc nehralo, takže se to vyřešilo samo. Na zkoušky se scházíme v Praze jednou za dva týdny a koncertujeme maximálně jednou měsíčně. JM: To je pravda. Někdy toho ale opravdu bylo hodně, KAM, aták, fakulta, do toho ještě kapela. Když jsme se seznámili, tak mi bylo řečeno, že „kapela je druhá máma a na tu se nesmí sahat“. Takže na ni nesaám. Nejtěžším obdobím pro mne bylo, když Jirka odcházel z atáku do KAMu a vedení ateliéru padlo na má bedra. V té době Jirka skládal hudbu pro představení SIALská trojčata a rovnou i zkoušeli s MCH Bandem v Malém divadle. Bylo to vyčerpávající, ale na premiéře jsem samozřejmě hrdostí plakala.

JJ: SIALská trojčata se hrají dodnes a já jsem si alespoň v malém měřítku mohl vyzkoušet vysněnou dirigentskou a skladatelskou profesi.

JM: Jirkovu lásku k hudbě nevnímám jako konkurenci k architektuře nebo rodině, je to Jirkovo druhé já, jeho druhý talent. Jeho doktorát je rovněž spjatý s hudbou a architekturou. Při skládání hudby k SIALským trojčatům se mnou, ačkoli jsem hudební laik, konzultoval a debatoval stejně rovnocenně, jako to děláme v architektuře. Byla bych ráda, kdyby ve skládání pokračoval a jeho příští hudební projekt byl pro děti, ideálně vzdělávací o architektuře a multimedialní, s dcerou Johankou bychom se

v něm angažovaly. Ona by mohla účinkovat, protože po tatínkovi hudební talent zdédila, a já bych chtěla dělat scénu.

JJ: Vážím si Janina názoru v hudbě i v architektuře.

JM: To je vzájemně.

Jak fungují atakarchitekti dnes, kdy je ateliér obsazen převážně libereckými absolventy?

JM: Dnes je v atáku i se mnou šest architektů. Tři z nich jsou Jirkovými diplomanty, kteří u Jirky leta studovali. Jirka v nich viděl kvalitu a potenciál, líbil se mu jejich přístup k architektuře, proto je po absolutoriu oslovil se spoluprací jako jeho kdysi profesor Suchomel. Je vidět, že při jejich volbě měl šťastnou ruku. Všichni pracují velmi samostatně na několika projektech zároveň, snažím se jim dávat hodně prostoru, aby se mohli projevit. Pozoruju na nich, jak každý preferuje něco jiného, takže si to dokážeme v atáku pěkně rozdělit a vzájemně se doplnit.

U vás dokonce převládá ženský element a je tak protiváhou k druhému nejslavnějšímu libereckému ateliéru mjölk, kde zase převládají muži.

JM: Je nás pět holek a Ondřej Novák, ale je fakt, že i ateliérový maskot je fena. Nesnažíme se být protiváhou klukům v mjölk a ani genderově jednotný ateliér nebyl naším záměr, ačkoliv ženy v architektuře hodně podporuji. Určitou diskriminaci a nedůvěru k ženám v našem oboru pocituji i já po 19 letech praxe. Musela jsem se naučit tomu čelit poté, co jsem přestala mít Jirku vedle sebe.

V našem podkrovním ateliéru v domě U Páva (publikováno ve Stavbě 1/2018) s námi sedí ještě další inženýři, architekti

a ekonomové, takže elementy se tam navzájem prolínají. Občas ten mužský posílí Jirka, když přijde a konzultujeme společně naše projekty. Pro něj je to zpestření a pro nás další názor, kterého si vážíme. Je to něco jako konzultace ve škole.

Jaká je současná situace na liberecké škole architektury?

JJ: Po 15 letech pedagogické činnosti jsem zjistil, na na mne dolehla jistá únava a opotřebenost. Obdivuji filozofa Petra Rezka, který i přes svůj pokročilý věk dokáže pružně reflektovat aktuální dění a pořád vystupovat s novými tématy a studenty tak pořád nutit jet na plný výkon. Trošku svoji únavu dávám na vrub vzniku KAMu. To je práce na plný úvazek s velkým P. Dění na fakultě dnes nedokážu objektivně zhodnotit. S fakultou ovšem spolupracuji i na bázi rozvoje kampusu i v souvislosti se studentskými pracemi pro město. Právě tento semestr jsme s panem děkanem domluvili spolupráci našeho KAMu a na fakultě hostujícího studia KOGAA (rozhovor ve Stavbě 1/2020) z Brna na tématu týkajícího se revitalizace okolí bývalé továrny Linzer na kulturně-kreativní centrum. Studenti pod vedením kolegů ze studia KOGAA budou řešit důležité území v centru města a velmi se těším na výsledek. Celé území se připravuje k postupné transformaci a právě studenti pod vedením zkušených architektů mnohdy objeví a prověří principy, o které se můžeme v dalším rozvoji tohoto území opírat. Takto jsem postupoval při výuce na fakultě i já. Celostní, nebo vícevektorový přístup k problematice.

Jak vidíš svou pozici vedoucího odboru Kanceláře architektury města?

JJ: Je to náročná pozice spojená s nutností neustále intenzivně komunikovat

Rodinný dům v Kumburském Újezdu 2013–16

foto: **Upreal Vision**

Hotel Fenix v Liberci 2012–19

foto: **Martin Zicha**

s politickou reprezentací a obyvateli a přesvědčovat je o potřebě naší práce. Ale již máme první úspěchy. Povedlo se nám zahájit architektonické soutěže, a to mezinárodní urbanistickou soutěží na výstavbu nové městské čtvrti v centru Papírák 2030, vytvořili jsme Manuál veřejných prostor, podíleli jsme se na tvorbě plánu udržitelné mobility do roku 2050 a velké strategie statutárního města Liberec, spolupodílíme se na EHMK 2028. Kromě toho se intenzivně zapojujeme do přípravy stavebního zákona, kooperujeme s Libereckým krajem na projektech, které přesahují katastrální hranice města, ale s městem souvisejí, koordinujeme projekty týkající se veřejného prostoru, řešíme projekty drobného měřítka z participativního rozpočtu až po městský mobiliář. Portfolio KAMu je opravdu široké.

Jaký největší neduh v současnosti Liberec trápí?

JJ: Nedostatek peněz na městské investice a kvalita veřejného prostranství. Absence dlouhodobého koncepčního pracoviště umožnila nekvalitní výstavbu, která nenávratně poškodila město.

JM: Dlouhou dobu nebyla bohužel prioritou města kvalita, ale kvantita.

JJ: Je jasné, že musí nastat změna myšlení směrem ke kvalitě a musí se do ní zapojit všechny složky magistrátu, ne jenom KAM.

Přijdou v nejbližší době nějaké pozitivní změny ke zlepšení života v Liberci?

JJ: Po třech letech se začínají realizovat naše první projekty. Letos má začít rekonstrukce Liberecké přehrady, kde jsme připravili projekt celkové revitalizace okolí, včetně nové nábrežní promenády, začíná se realizovat projekt Liberecké náplavky, kde se jedná o revitalizaci okolí řeky Nisy v samém

centru Liberce. Již druhým rokem se realizují projekty v centru města, které nazýváme Malé městské zásahy. Jedná se o úpravy veřejného prostoru, zlepšování adaptačních schopností města na změnu klimatu atd. Velmi úspěšně se rozbíhá i rekonstrukce městských ulic po vzoru našeho manuálu. Výrazně se zvedl materiálový standard i architektonický detail. V přípravě jsou projekty, na kterých pracujeme. Nový sběrný dvůr, rekonstrukce městského bazénu, sociální a prostupné bydlení, regenerace sídlišť, rekonstrukce městské administrativní budovy Uran, revitalizace Tržního náměstí. Je toho opravdu mnoho.

Jaký je podíl zakázek ve vašem ateliéru?

JM: Po dokončení IGIho, knihovny ve Vratislavicích (publikováno ve Stavbě 1/2022), kterou jsme projektovali před 6 lety, se na nás obrací další obce, zda bychom jim nevyřešili knihovnu, například v Rychnově u Jablonce nebo v Nové Pace. Takže se pomalu stáváme odborníky na knihovny. Možná se budou měnit média, ale místa, kam si člověk zajde sednout, odpočinout a něco se dozvědět, budou potřeba stále. V Nové Pace se nám také podařilo zvítězit v souběžném řízení o návrh na revitalizaci Masarykova náměstí, z čehož mám jako novopacký rodák a patriot velkou radost. Spolupracujeme samozřejmě i s jinými městy a obcemi, projektujeme revitalizaci náměstí ve Vysokém nad Jizerou nebo veřejných prostor v centru Příšovic, kromě Liberce. IGI byl posledním projektem zadaným od města. Jako členka RA se totiž nemohu věnovat zakázkám zadaným městem Liberec. Nejvíce zakázek máme ale od soukromých investorů, z nichž nejrozsáhlejší je ortopedická klinika a hned za ní následuje naše třešnička na dortu, rekonstrukce

kulturní památky bývalé Střelnice, oboje v Liberci.

Minulé číslo Stavby představilo vaši poslední velkou realizaci kulturního centra IGI ve Vratislavicích nad Nisou, kde v recenzi nezbyl dostatek prostoru k reflexi aktuálního dění v podobě nedostatku materiálu, jeho zdražování a celkové proměny fungování společnosti v důsledku koronaviru. Jak se promítlo do tohoto konkrétního projektu a dalších zakázek ve vašem ateliéru?

JJ: IGI se stavěl v době, kdy byla pandemie koronaviru v začátcích, takže se neprojevila ani na termínech, ani na ceně stavby. O něco horší je to se stavbou nízkoprahového zařízení v Nové Pace.

JM: Aktuální situace na stavbě nízkoprahového klubu způsobila dost potíží hlavně proto, že se jedná o veřejnou zakázku financovanou z evropských dotací. V důsledku koronaviru začaly váznout dodávky, projevila se i vyšší nemocnost pracovníků stavby, to mělo za následek prodloužení termínu dokončení stavby. Vlivem zdražování materiálů došlo k navýšení ceny stavby. Nechtěli jsme a ani nemohli jít cestou snižování ceny na úkor kvality. Takže situace byla těžko řešitelná zejména pro dodavatele stavby, který zdražení nese na svých bedrech. U staveb financovaných z dotací není ani prodloužení termínu, ani navýšení ceny nebo snižování kvality zas tak jednoduché. Rozpočet i termíny jsou pevně stanovené, kvalita jasně definována. Zatímco na stavbě se zdražení ukáže hned, v projektování se důsledky koronaviru nebo i konfliktu na Ukrajině projeví se zpožděním. Je pravda, že někteří investoři už nyní odsouvají projekty na dobu ekonomicky stabilnější.

Foto: **archiv atakarchitekti**

Friedensreich Hundertwasser, Tyranie architektury – Cesta k socialismu, 1982. Zdroj: Pierre Restany, *Síla umění: Hundertwasser. Malíř-král v pěti podobách*, Slovart, Praha 2004, s. 61.

Hundertwasser při instalaci stromových nájemníků v rámci Trienále v Miláně, 1973. Zdroj: Pierre Restany, *Síla umění: Hundertwasser. Malíř-král v pěti podobách*, Slovart, Praha 2004, s. 32.

IRENA LEHKOŽIVOVÁ

Hundertwasserova zelená města

Od konce šedesátých let zesílil v tvorbě Friedensreicha Hundertwassera zájem o ekologická témata, otázky životního prostředí a zeleně ve městě. Aktivně podporoval různé ekologické kampaně, účastnil se hnutí proti jaderné energii, vytvářel angažované plakáty. Téma se samozřejmě propadlo rovněž do jeho myšlení o architektuře s ideou navrhovat takové stavby, jež by více respektovaly přírodu i člověka a navozovaly mezi nimi harmonii.

Hundertwasser se postupně stavěl do role „lékaře“ sterilní, nemocné architektury bez života, umělého prostředí bez kontaktu s přírodou. Předstupněm příchodu stromů a jiné vegetace – tedy přírody – do lidských obydlí byla, jak jsme viděli minule, plesnivina.¹ Stromy a další zeleň nahlížel z jejich hygienické a zdravotní perspektivy a spojoval je s aktivní účastí obyvatel domu na svobodné kreativní tvorbě a zlepšení kvality městského a obytného prostředí.² Již v roce 1972 zveřejnil krátký manifest *Tvé právo na vlastní*

*okno – tvá povinnost zasadit strom,*³ o rok později vysadil dvanáct stromů do oken paláce na via Manzoni v rámci milánského Trienále⁴ a následně je umisťoval do svých architektonických realizací s vlnitými liniemi a pestrobarevnými fasádami, do oken, na balkony a zatravněné střechy. Strom v a na domě přináší samá pozitiva, nejen lidem, kteří v něm bydlí, ale i všem okolo. Čistí vzduch a vodu, vdechuje prach, zajišťuje kyslík, upravuje klima, reguluje hluk, poskytuje soukromí, vnáší do města krásu a léčí architekturu, přináší tedy „skutečné hodnoty“, jimiž za sebe platí své nájemné.⁵ Jak autor podotýká, mezi člověkem a stromem tak musí vzniknout posvátný vztah.

Své ekologické myšlenky pak podrobně Hundertwasser vyjádřil ve zde přeloženém textu z roku 1983, v němž představil sedm bodů „mírové smlouvy“, již musíme s přírodou nutně uzavřít a zamezit jejímu dalšímu nešetnému drancování a ničení.

POZNÁMKY

- 1 Friedensreich Hundertwasser, Manifest plesniviny proti racionalismu v architektuře, *Stavba XXIX*, 2022, č. 1, s. 10–11.
- 2 Pierre Restany, *Síla umění: Hundertwasser. Malíř-král v pěti podobách*, Slovart, Praha 2004, s. 27.
- 3 Friedensreich Hundertwasser, *Dein Fensterrecht – Deine Baumpflicht* (1972).
- 4 Srov. idem, *Baummieter Brief* (1973).
- 5 Stejnou myšlenku Hundertwasser vyjádřil v několika dalších textech. V rámci zvýšené soběstačnosti a uzavření přirozeného organického cyklu v rámci domu navrhl také humusové toalety na recyklaci exkrementů. Ty se stanou půdou, humusem poskytujícím vegetaci živiny bez vytváření dalšího odpadu. Viz *Humusová toaleta (Die Humustoilette, 1975)* a především *Kultura lejna – svatě lejno (Scheisskultur – die Heilige Scheisse, 1979)*. Všechny autorovy citované texty jsou dostupné v německém a anglickém jazyce na internetové stránce <https://hundertwasser.com>.

Tři texty o městě, architektuře a vegetaci

ZALESŇOVÁNÍ MĚST (1971)

Země byla kdysi pouští plnou plynu a bahna. Pak se pomalu vytvořila vrstva vegetace s lesy, řekami a loukami. Poté přišel člověk, který začal expandovat a drancovat. Aby toho nebylo málo, v posledních padesáti letech získával ze spodních částí plyn a bláto, které si pod sebe vegetace za miliony let nanasla, takže ty jsou nyní zase na povrchu. Výsledkem je opět stav pekla, jako tomu bylo dříve, v němž se člověk zabíjí.

Je proto povinností každého jednotlivce pomoci vegetační vrstvě a obnovit její právo-platné místo všemi dostupnými prostředky. Jsme ve válečném stavu. Střechy se musí proměnit v zelené lesy, stejně jako ulice. Doprava může velmi snadno probíhat v podloubích.

HORIZONTÁLNÍ PATŘÍ PŘÍRODĚ, VERTIKÁLNÍ ČLOVĚKU. Vše, co je pod širým nebem horizontální, tedy patří vegetaci, a člověk si může nárokovat pouze to, co je vertikální. Jinými slovy to znamená: **SVOBODNÁ PŘÍRODA MUSÍ RŮST VŠUDE TAM, KDE V ZIMĚ PADÁ SNÍH.**

Avšak vzhledem k tomu, že se nacházíme ve stavu nouze, tento způsob zalesnění měst by k obnovení silně narušené rovnováhy nestačil. Bylo by třeba vytvořit vegetační vrstvy v patrech. Chybějící kyslík totiž může být vyráběn pouze prostřednictvím vegetace, nikoliv chemickou manipulací. Jedná se o pomalý a zodpovědný proces, který trvá velmi dlouho. Náprava škod způsobených za posledních deset let bude pravděpodobně trvat tisíc let.

Jelikož ale není jiného východiska, je třeba začít okamžitě vynalézt ručně ovládaný stroj na zpracování odpadků, který je přeměněn na kompost, jímž lze následně na místě obohatit střešní vegetaci, ihned začít využívat lidské exkrementy, aniž by se musely odvádět tak daleko kanalizačním systémem produkujícím jedy, odkud se stejně musí dovážet potraviny, které člověk potřebuje.

Každá rodina musí mít nárok na alespoň 100 m³ vegetační plochy nebo 100 a více m² půdy, která by mohla absorbovat jejich odpadky a výkaly a z nichž by se také mohla žít. Poměr a podrobnosti budou muset vypracovat technici, vynálezci, botanici, odborníci

na vegetaci atd. Rozhodně je možné, aby člověk měl 100 a více m³ v řadových obecních domech, kde se každá velká zahrada stává střechou obyvatele pod ní.

Rovný terén musí být zcela pokryt vegetací, tedy ulicemi od zdi jednoho domu k druhému. Chodníky a dopravu lze velmi dobře umístit do světlých podloubí.

Stát musí přijmout zákon, který neumožní postavit žádný dům, pokud nebude na celé ploše střechy a na celé ploše rovného terénu, na němž dům stojí, rozprostřena metr silná vrstva zeminy. Musí být tedy přijat zákon, a pokud se jej nepodaří prosadit teď, určitě se to podaří později, ať už vláda chce nebo nechce, aby tak veškerou vegetaci viděnou z ptáčích perspektiv tvořily pouze zelené plochy lesů a luk, a ne kousky silnice, asfaltu nebo holé střechy. To samé platí i pro čerpací stanice, stejně jako kostely, železniční budovy, úřední budovy a zejména pro tovární areály.

Při vytváření továrních areálů může továrna fungovat pouze v tom případě, když všechny střechy, přístupové cesty a celé okolí továrny budou mnohem zelenější, než je normálně samotný Vídeňský les. Továrna může dostat povolení k provozu pouze tehdy, pokud její komíny vypouštějí třikrát více čistého kyslíku než vydýchaného vzduchu, o toxických látkách nemluvě. Pokud továrna vypouští toxiny, musí být okamžitě uzavřena.

Vztah mezi člověkem a stromem musí být náboženských rozměrů a nahradit uctívání Krista a jiných bohů. Teprve když se prosadí božské uctívání veškeré vegetace, může zevnitř lidí začít postupné zlepšování životního prostředí. Pak také lépe porozumíme větě:

PŘÍMKA JE BEZBOŽNÁ.

STROMOVÍ NÁJEMNÍCI JSOU VYSLANCI VOLNÉHO LESA VE MĚSTĚ (1980/1991/1996)

Z oken Domu umění na ulici Untere Weißgerberstraße ve Vídni vyrůstá deset stromů-nájemníků. Ti jsou vidět již z dálky a přinášejí užitek mnoha lidem, zejména těm, kteří kolem domu chodí a bydlí v jeho blízkosti.

Stromový nájemník symbolizuje bod obratu, v němž je stromu opět přiznáno významné postavení jako partnera člověka.

Vztah mezi člověkem a vegetací musí opět získat náboženskou dimenzi. Člověk přežije pouze tehdy, pokud bude milovat strom jako sebe sama.

Ve městech se dusíme znečištěným ovzdušším a nedostatkem kyslíku, vegetace, která nám umožňuje žít a dýchat, je systematicky ničena. Chodíme podél šedivých, sterilních fasád domů. Vaší povinností je všemi nezbytnými prostředky pomoci vegetaci získat její práva.

Autá vytlačila stromy do pater domů.

Z vertikálních, sterilních stěn městských kaňonů, pod jejichž agresivitou a tyranii denně trpíme, se stanou zelená údolí, kde budou lidé opět moci volně dýchat.

Stromoví nájemníci obývají prostor podobný ložnici o rozloze asi jednoho metru čtverečního, který je odborně oddělen od interiéru. Okna byla odsazena, aby se návštěvníci mohli podívat na stromové nájemníky zevnitř i zvenčí. Jeden metr krychlový půdy zaručuje, že stromy mohou vyrůst docela velké.

Stromoví nájemníci platí své nájemné podle skutečných hodnot:

1. Stromoví nájemníci produkují kyslík.
2. Stromoví nájemníci výrazně zlepšují městské a obytné klima tím, že zmírňují rozdíly mezi vlhkem a suchem, teplem a chladem. Méně bolestí hlavy – více pohody.
3. Stromoví nájemníci jsou systémem pohlcujícím a filtrujícím prach. Zejména jemný, toxický prach, který nedokážou pohltnout ani vysavače, je stromovými nájemníky v jejich okolí z velké části neutralizován a rozkládán. Hospodyňky mají v bytech méně prachu.
4. Stromoví nájemníci jsou pohlcovači hluku. Pouliční hluk je snížen, neboť je omezen efekt ozvěny vertikálních uličních kaňonů.
5. Stromoví nájemníci tvoří částečnou vizuální clonu a vytvářejí pocit bezpečí.
6. Stromoví nájemníci poskytují v létě stín, ale v zimě po opadání listů propouštějí sluneční světlo.
7. Přilétají motýli a ptáci.
8. Takto se vrací krása a radost ze života ve společném soužití s kouskem vlastní přírody.

9. Stromový nájemník je široce viditelným symbolem nápravy vůči přírodě, které se vrací malý kousek země z obrovského území, jež jsme my lidé přírodě nezákonně vzali a zničili.

Stromový nájemník je dárcem, je kouskem přírody, kouskem domova, kouskem spontánní vegetace v anonymní, sterilní městské poušti, kusem přírody, který může růst nekontrolovaně a neřízeně bez dohledu člověka a jeho technokracie.

O STROM NAVÍC – O ŠANCI NAVÍC.

KONKRÉTNÍ UTOPIE PRO ZELENÉ MĚSTO (1983)

Žijeme v době velkých otřesů, v době změn. Éra absolutního racionalismu se chýlí ke konci.

Takzvané zodpovědné strany už nevědí, co dělají. Najednou jsou obviňovány profese, které v dobré víře pokračují v tom, co se dosud zdálo být správné. Ale najednou jsou všichni vinni a ztrácejí jakoukoli odpovědnost za své činy.

Lékaři, zemědělci, politici, kněží, ekonomové, učitelé, vědci, projektanti, architekti a také umělci. Najednou se ocitají, a my všichni také, na lavici obžalovaných, podobně jako poražení, kteří měli dříve moc, v norimberském procesu. Je zde silný státní žalobce. Všem viditelný, všem přítomný, ale naprosto podceňovaný. Protože lidé měli mylný dojem, že před sebou mají bezbranné oběti, něco jako lovnou zvěř nebo otroky bez práv, s nimiž si mohou beztrestně dělat, co chtějí, např. věznit, mučit, vyhubit do posledního jedince, otrávit, geneticky pozměnit.

Je to příroda, která nás soudí – obžaloba je obludná. Od vysoušení bažin, narovnávaní řek, ničení lužní krajiny až po monokultury, plýtvání energií a bezmoc být sám tvořivě aktivní, tisíce svazků spisů by na tuto obžalobu nestačily.

Zde je jen několik příkladů:

Zemědělec systematicky znásilňuje základy našeho přežití: otravuje, devastuje a prodává půdu, lesy a pole, jež mu byly svěřeny do jeho rukou, s mentalitou agrobizny satanských rozměrů.

Vědci a ekonomové stále jednájí podle zákona plýtvání a podřezávají větve, na které sedí oni i my všichni, honíce se za přeludem efektivity a funkčnosti, aniž by si uvědomovali, že jejich výpočty a vynálezy vedou přesně tam, kam vůbec nechtějí.

Současné umění se stalo intelektuální onanií, ošklivým a prázdným, bez krásy, bez Boha, hloupým, chladným a bezcitným.

Kulturně-politický nárok na moc dnešní avantgardní mafie je podobný nároku na moc Třetí říše, jen s opačným znaménkem.

Výtvarný umělec pouze poskytuje další důkazy pro intelektuální teorie, zcela odcizené tvůrčím zákonům přírody a tomu, po čem člověk touží.

Architekt je zbabělou loutkou bezohledných klientů. Jako válečný zločinec a často proti svému svědomí poslušně plní rozkazy a buduje koncentrační tábory, v nichž hyne příroda, život i duše člověka.

Všem obviněným profesím, všem odpovědným stranám i nám všem je společný zločin proti přírodě a zločin proti stvoření. Obojí je stejné.

Příroda, umění, tvorba jsou to samé. Pouze jsme je od sebe oddělili. Znásilňujeme-li stvoření přírody a ničíme-li stvoření v sobě, ničíme sami sebe. Pouze příroda nás může naučit tvořit, může nás naučit kreativité. Naši skutečnou negramotností je neschopnost tvořit.

Musíme usilovat o mírovou smlouvu s přírodou, s jedinou tvůrčí nadřazenou silou, na níž je člověk závislý. Tato mírová smlouva s přírodou by měla mimo jiné obsahovat následující body:

1. Musíme se naučit řeči přírody, abychom si s ní porozuměli.
2. Musíme přírodě vrátit území, která jsme si nezákonně přivlastnili a zdevastovali, např. podle zásady: přírodě patří vše, co je vodorovné pod širým nebem, včetně střeš i cest.
3. Tolerance spontánní vegetace.
4. Stvoření člověka a stvoření přírody musí být znovu sjednoceno. Rozkol těchto výtvořů měl pro přírodu a člověka katastrofální důsledky.
5. Život v souladu s přírodními zákony.
6. Jsme pouze hosty přírody a musíme se podle toho chovat. Člověk je nejnebezpečnější škůdce, který kdy pustošil zemi. Člověk se musí vrátit do svých ekologických limitů, aby se země mohla regenerovat.
7. Lidská společnost se musí opět stát společností bez odpadu. Neboť jen ten, kdo ctí svůj vlastní odpad a recykluje jej v bezodpovědné společnosti, proměňuje smrt v život a má právo dále žít na této zemi. Protože respektuje koloběh a umožňuje znovuzrození života.

Žádná energetická krize neexistuje. Dochází pouze k nadměrnému plýtvání energií. Má příroda energetickou krizi? Mají ptáci, stromy a brouci energetickou krizi? Jen člověk si myslí, že je v energetické krizi, neboť se zbláznil. Nesmírné, bezdůvodné spotřebě energie člověka by měl odpovídat nesmírně zvýšený, zodpovědný a tvůrčí intelekt. Tak tomu však není. Člověk zůstal tupým

stádním zvířetem, které má najednou k dispozici šílené množství energie, jedů a dalších vražedných prostředků, jimiž divoce mrhá nebo je bez skrupulí používá k ničení životního prostředí a vlastních bratrů.

A člověk, toto hloupé stádní zvíře, chtivě vyžaduje ještě více energie, ještě více jedů a ještě více prostředků k vraždění. Spotřeba těchto energií a jedů je navíc nadále beztrestně vychvalována odpovědnými stranami a médii.

Při zpracování dat v našich počítačích by se měla ukládat a zohledňovat především všechna ekologická data. Takto lze moderní prostředky, počítače, využít v otázkách architektury, urbanismu, ekonomiky, dopravy, energetiky, zemědělství, aby se propočítalo, co je levné a co drahé, co je účelné a co škodlivé, a to v nadřazených souvislostech. Předpokladem všech výpočtů musí být zohlednění všech dostupných údajů, včetně ekologických a dalších údajů.

K čemu je nám například levný dům, který nás nakonec vyjde draho, protože projektanti a architekti pouze sečetli a spočítali cenu stavebního materiálu, cenu pozemku a mzdy dělníků.

Do výpočtu však nebyly zahrnuty další faktory, ačkoli je lze velmi dobře spočítat: zvýšené výdaje na vytápění a klimatizaci, eliminaci prachu a hluku, otrávené ovzduší jen vinou toho, že do plánů nebyla zahrnuta například zatravněná střecha.

Náklady způsobené vandalismem, kriminalitou, nespokojeností, neurózami, ztrátou zaměstnání, náklady na nemocnice, útekem z měst, narušením sebeucty a lidské důstojnosti, umlčením kreativity každého jednotlivce. To vše je způsobeno špatným plánováním a ignorováním ekologických a tvořivých složek v jejich rozmanitých interakcích a komplexním celku. Tento návrh zákona bude jistě předložen, jen o něco později, přičemž až dosud mohli plánovači snadno popírat souvislosti, příčiny a následky, zkrátka svou odpovědnost.

Slepé, zbabělé a bezmyšlenkovité uplatňování geometrické přímky proměnilo naše města v pouště, a to jak v estetickém, tak i v duchovním a ekologickém smyslu.

Naše města se proměnila v konkrétní bláznivé nápady zločinných architektů, pro které neplatí Hippokratova přísaha, která by měla znít: Odmítám stavět domy, které škodí přírodě a lidem. Dvě generace architektů s mentalitou Bauhausu zničily naše životní prostředí domy postavené s mentalitou Bauhausu. Mentalitu Bauhausu lze popsat asi takto: bez emocí, diktátorská, bezcitná, agresivní, hladká, sterilní, bez příkras,

Friedensreich Hundertwasser, První náčrt stromu-nájemníka, 1973. Zdroj: Pierre Restany, *Síla umění: Hundertwasser. Malíř-král v pěti podobách*, Slovart, Praha 2004, s. 31.

Friedensreich Hundertwasser, Kunst Haus Wien, 1989–1991. Zdroj: <https://hundertwasser.com>.

chladná a neromantická, anonymní a zejména prázdnotou. Přelud funkčnosti.

Nepřirozené ukončení stavební činnosti před nastěhováním obyvatel je třeba považovat za trestný čin sterilizace růstu třetí kůže, tj. obytného pláště, a náležitě trestat.

Pouze dům, který po nastěhování obyvatel organicky roste a neustále se proměňuje neustálými změnami obyvatel, je alternativou ke koncentračním táborem, v nichž žijeme bez práv, naskládání na sebe a vedle sebe v identických buňkách.

Účinnosti musí nabýt okenní právo každého jednotlivce, které lze definovat např. takto: Každý musí mít právo vyklonit se z okna a mít možnost přetvořit svou třetí kůži, svou vnější stěnu, kam až dosáhne rukou, aby bylo vidět již z dálky z ulice: Tam žije člověk.

Kromě toho v architektuře naléhavě potřebujeme novou profesi: lékaře architektury. Lékař architektury je člověk, který léčí nemocné domy, zejména ty, které byly postaveny v duchu Bauhausu po poslední válce.

Musíme uzdravit samotné domy, pak budeme potřebovat méně nemocnic, protože v budovách, které pro nás byly postaveny, my lidé onemocníme. Na klinikách a v nemocnicích se však lidé nemohou uzdravit, protože nemocnice samy jsou nemocné.

Na všechnu tu sterilní a nemocnou architekturu, která tu hromadně stojí, už existuje mnoho léků. Například:

- zatravněné střechy,
- zalesnění střech,
- popínavé rostliny,
- stromy-nájemníci,

- okenní práva obyvatel,
- zkrácení panoramatu a rovných hran,
- nechat okna tančit mimo řady,
- přidání věží a arkýřů.

Nechej opomenout zmínit, že sám pracuji jako lékař architektury asi na deseti objektech. Neexistuje dům, ať už je jakkoli nemocný, který by nebylo možné za jakoukoli částku vyléčit, i kdyby byla k dispozici pouze jedna marka.

Dobrý dům si musí uvědomovat a spojuvat v sobě dvě věci: soulad s přírodou a soulad s individuální lidskou tvorbou. Příliš dlouho jsme si podmaňovali zemi, což mělo katastrofální následky, o nichž všichni dobře víme. Nyní je nejvyšší čas, abychom udělali pravý opak a přešli do podzemí. Mít zemi nad sebou v žádném případě neznamená žít v temných jeskyních nebo vlhkých sklepích, právě naopak. Nad hlavou můžete mít zemi a les a světlo zároveň.

Jestliže musíme jít pod přírodu, pak to symbolicky i prakticky znamená, že musíme znovu bydlet v domech, kde je příroda nad námi, neboť je naší povinností vrátit přírodu, kterou stavbou domu ničíme, zpět na střeš. Příroda, kterou máme na střeše, je ten kus země, který jsme zabili tím, že jsme tam postavili dům.

K čemu jsou všechny nové materiály, když je nevyužijeme k tomu, abychom vrátili do města přírodu? Máme k dispozici cement, beton, plast, asfalt, syntetický kaučuk, nerezovou ocel, umělé kamenivo a také směsi těchto materiálů, stejně jako staré materiály, dehet, cihly, dřevo, gumu atd.

Pro každého architekta by mělo být výzvou stavět domy nejen pro lidi, ale především pro divoce rostoucí spontánní vegetaci v centru města.

Potřebujeme bariéry krásy, aby se svět mohl opět zvětšit. Ale místo toho ničíme vše v místě, kde se nacházíme, a také všechno tam, kde je ještě nedotčená příroda, a abychom se tam dostali, stavíme ošklivé silnice, takže všechno mezi tím je rovněž zničeno. Svět se tak všude stává malým a ošklivým.

Naléhavě však potřebujeme překážky krásy. Tyto bariéry krásy se skládají z neregulovaných nepravidlostí. A tyto neregulované nepravidlosti spočívají buď ve spontánní vegetaci, nebo v kreativě jednotlivce. Obojí jsou vzájemně se doplňujícími výtvoři.

Pokud jedinec ve svém okolí využije svého okenního práva a utváří své okolí, nebo pokud každý jedinec v okolí dá šanci spontánní vegetaci, pak člověk nemusí cestovat příliš daleko, aby se dostal do dalšího království, protože ráj je hned za rohem u souseda nebo tam, kde je sám. Ráje nelze hledat a nalézat, ráje nelze zabavit nebo nechat vyrobit úřady.

Ráje si můžete vytvořit pouze sami, svou vlastní tvořivostí, v souladu se svobodnou tvořivostí přírody.

Z NĚMECKÝCH ORIGINALŮ VERWALDUNG DER STÄDTE, BAUMMIETER SIND DIE BOTSCHAFTER DES FREIEN WALDES IN DER STADT A KONKRETE UTOPIEN FÜR DIE GRÜNE STADT DOSTUPNÝCH NA [HTTPS://HUNDERTWASSER.COM](https://HUNDERTWASSER.COM) PŘELOŽILA IRENA LEHKOŽIVOVÁ.

ROSTISLAV ŠVÁCHA

Knihy o Olomouci ve dvacátém století

Zdeněk Macháček, obálka knihy Pavla Zatloukala
Meditace o městě, krajině a umění:
Olomouc 1919–1989, Ostrava–Olomouc 2020.
 Snímek Martina Mertová

Milovníci soudobé architektury Pavla Zatloukala znají jako iniciátora vynikajících projektů a staveb. Jako olomoucký radní se zasloužil o soutěž na úpravu Horního náměstí (1995–2001), jejíž provedená podoba od týmu Hájek – Hlásek – Šépka se stala vzorem pro kultivaci mnoha dalších městských prostranství. Jakožto ředitel olomouckého Muzea umění dal podle projektu Michala Sborwitze přestavět vnitřek muzejní budovy (1995–2000) a jako správce tamního Arcidiecézního muzea vytvořil pro mladý ateliér HŠH po jeho vítězství ve veřejné soutěži příležitost navrhnout jednu z nejpůsobivějších muzejních instalací u nás (1998–2006), srovnatelnou jen s Příkrylovou přestavbou Galerie Benedikta Rejta v Lounech. Jednomu z HŠH, Janu Šepkovi, pak Zatloukal svěřil projekt olomouckého Středoevropského fóra (SEFO, 2009), poté, co se mu vinou nesplnitelných podmínek České komory architektů nepodařilo zopakovat stejnou soutěž jako na Arcidiecézní muzeum. Zatloukalova doporučení stála i za dalšími stavebními počiny na Olomoucku, například za Sborwitzovými úpravami center Velké Bystřice (2008–2010) a Bukovan (2013–2015). Kdyby se takový aktér v místě nevyškytl, dědictví olomoucké architektury za posledních třicet let by zůstalo chudé.

Zatloukal však není pouze vynikajícím stavebníkem a rádcem. Známe ho také jako vynikajícího historika umění a architektury, zaměřeného na Moravu a na to, co se na ní dělo od osvícenství po současnost.¹ Vrcholem jeho vědeckého výzkumu se stala objemná publikace *Příběhy z dlouhého století: Architektura z let 1750–1918 na Moravě a ve Slezsku* (2002), díky které se stal prvním a nadlouho jediným nositelem ceny Magnesia litera z oboru dějin

umění.² V roce 2016 následovalo druhé *opus magnum*, kniha *Meditace o architektuře: Olomouc, Brno, Hradec Králové 1815–1915*, v níž v širším kontextu dvou dalších pevnostních měst podal dějiny urbanismu a architektury Olomouce od napoleonských válek po konec habsburské monarchie.³ Do trojice se soubor těchto velkých prací uzavřel knihou *Meditace o městě, krajině, umění: Olomouc 1919–1989* z roku 2020.⁴

Od podobných badatelských výkonů se toto třetí Zatloukalovo dílo liší nejméně ve třech ohledech. Zaprvé ho napsal autor intimně obeznámený s okolnostmi zadávání důležitých architektonických úkolů a tato zkušenost se do Zatloukalových posledních *Meditací* znatelně promítla. Badatel vynaložil všechny síly, aby studiem archivních pramenů a dobového denního tisku objasnil, jak to s takovými zakázkami vlastně bylo, jaké debata provázela jejich vznik a provedení. S lítostí v knize konstatuje, že výpovědní schopnost uvedených informačních zdrojů se od šedesátých let 20. století povážlivě snížila. Zadruhé tuto publikaci vydal autor, který se od let sedmdesátých sám stával hybatelem důležitých uměleckých a architektonických událostí, a to hlavně jako kurátor nekonformních (a občas i zakázaných) výstav a jako člen přátelských kroužků nekonformních umělců. Tento fakt ho v textu knihy konfrontoval nejen s problémem subjektivního prožívání popisovaných dějů, ale i s praktičtější otázkou, jak o svém angažmá vhodně psát, zdali v první, anebo v častěji užívané třetí osobě. Zatřetí tyto poslední *Meditace* napsal skutečný patriot, osobnost, která pro své město mnoho vykonala a má radost z jeho kulturních úspěchů, a to zvláště takových, jaké prolomily bariéru provinčnosti, ale na druhou stranu ji trápí

a rozhořčuje přizemnost, šosáctví, dogmatičnost i jiné špatné lidské vlastnosti, jaké v Olomouci čas od času získaly na síle a bránily tak zrodu velkých kulturních hodnot. To opravdu důležité se tak podle jeho přesvědčení v Olomouci rodilo „navzdory“.

Výklad o olomouckých architektonických a uměleckých dějinách mezi léty 1919–1989 Zatloukal rozdělil do sedmatřiceti kapitol, jejichž vyprávěcí charakter naznačují už jejich názvy: „*O tom, jak se tři města spojila s jedenácti vesnicemi*“, „*O cestě od krajiny přes přírodu k přirozenosti v nás*“. Strídají se v nich příběhy architektonicko-urbanistických a uměleckých výkonů s vyprávěním o muzejnictví, o památkářství a archeologii, o fotografii, o výstavách nebo o ochraně krajiny a sporech o ni, což ostatně představuje další originální rys *Meditací*. Aktérem toho všeho je hlavně vzdělaná střední třída a její hodnoty, což – myslím si – platí i o Zatloukalově líčení dějů po roce 1948, kdy sice střední třída zanikla, ale její hodnoty úplně nezmizely a navzdory době se stále ozývaly v nejlepších kulturních snahách.

Za první republiky zůstávala olomoucká architektonická a umělecká scéna multikulturní. Různou měrou se na ní podílely německá a židovská minorita s vládnoucí českou většinou. Němečtí a židovští architekti nedostali příležitost navrhovat nové veřejné budovy. Soukromá klientela obou menšinových národností však na své architektky kladla velké nároky, což se podle Zatloukala projevovalo ve vysoké kvalitě olomouckých rodinných domů od Loosových žáků Paula Engelmana a Jacquese Groaga, podle *Meditací* toho nejlepšího, co olomoucká meziválečná kultura nabídla kultuře celého Československa. Místní Češi se naproti tomu bránili novinkám a jen opožděně se přikláněli k modernímu projevu. Regulační plán

Olomouce svěřili přesvědčenému konzervativistovi Ladislavu Skřivánkovi, monumentální veřejné budovy pro město navrhoval stejně zarytý konzervativista Klaudius Madlmayr. Proslulou kritikou Olomouce z pera brněnského publicisty J. B. Svrčka (1933) – „*Z větších moravských měst je Olomouc zvláštním případem, kde přes řadu pokusů, počínajících se už regulačním plánem, nepodařilo se nové architektuře vůbec zakotviti*“⁴⁵ – Zatloukal přesto pokládá za nespravedlivou, už proto, že ve třicátých letech se situace změnila. Funkcionalistickou architekturu do města přinášel velkoobchodník Ander, majitel řetězce ASO, a přímo v Olomouci ji vytvářel talentovaný Lubomír Šlapeta.

Nacistické interregnum 1939–1945, jehož tragickým vyústěním se stal zánik židovské komunity a pak poválečný odsun Němců, bylo příznačné právě odsouzením „*bezduchých krabic*“ funkcionalismu a snahou vymazat z obrazu města všechny jeho projevy, aby se tak město stalo „*čistým, důstojným a krásným*“. Zatloukal tu instruktivně vysvětluje, jak se nacistická památková péče a její antimodernistické ideály lišily od moderní památkové péče rieglovské a od jejího důrazu na autentičnost památek. V období 1945–1948 se Olomouc sice na chvíli vrátila k moderně, ale už pomník Rudé armády od Jaroslava Kováře (1945) – podle *Meditací* první socrealistické dílo na území Československa – jasně naznačil, co se odehraje po politickém převratu v únoru 1948. Míra monumentálních zakázek v architektuře, sochařství a malířství tu v té době byla podle Zatloukala taková, že bychom se na Olomouc měli dívat jako na metropoli socialistického realismu v celostátním měřítku. Ze socrealistické produkce se v měste zchovala především výzdoba radničního orloje od Karla Svobinského, kterou moudré Zatloukalovy postoje po roce 1989 zachránily před likvidací.

Postup olomoucké kultury k svobodnějšímu projevu šedesátých let *Meditace* dokumentují na kritikách výstav malířů Slavoje Kovaříka nebo Radoslava Kutry. V roce 1958 bylo Kovaříkovi vytknuto, že jeho modernismus málo vyjadřuje „*tužby a život našeho lidu*“, v roce 1963 však jiná recenze ocenila „*plnokrevné kvality*“ jeho obrazů. Kutru přesto znepokojovala odtazitost, ne-li nerosrozumitelnost modernismu. Jeho tehdejší poznámky promlouvají o potřebě ztvárňovat něco obyčejného, obecně platného, což nám může připomenout pozdější program pražské architektky Aleny Šrámkové. Velkou událostí města se stalo založení celostátní výstavy Flora Olomouc (1967), pro niž Petr Brauner navrhl skleněný pavilon a Zdeněk

Paul Engelmann, *Raumplan* v rodinném domě Vladimíra Müllera v Olomouci, 1927–1928, snímek Markéta Lehečková

Hynek s Vladimírem Hradilem mimoúrovňovou lávkou v bruselském stylu. O něco starším výkonem v tomtéž stylovém pojetí se stal olomoucký koldům od týmu Tomáše Černouška. Hlavní téma olomouckých architektů, většinou zaměstnanců Stavoprojektu, však spočívalo v projektování panelových sídlišť, pro která Zatloukal nemá velké pochopení. Typizace, jež se za sídliště skrývá, vyústila podle něho v „*triumf průměru*“, padala jim za obět cenná stará zástavba, z jejich architektury se vytratila estetika i tvořivost. U jednoho z autorů olomouckých sídlišť, Karla Typovského, *Meditace* přesto oceňují jeho solitérní, atypické projekty, v nichž se projevila chuť k odvážnému tvarování a hodnota „*čisté výtvarnosti*“.

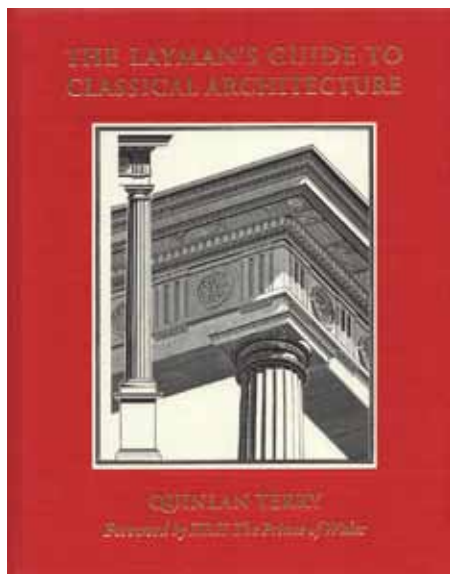
V Zatloukalově vyprávění o posledním dvacetiletí starého režimu architektura ustoupila do pozadí. V centru Olomouce, které dostalo v sedmdesátých letech statut památkové rezervace, vznikaly stavby spíše kontroverzní než zajímavé a stejně kriticky *Meditace* posuzují i rekonstrukce od ateliéru SÚRP MO, například spornou obnovu renesančního

Edelmannova paláce na Horním náměstí, která podle Zatloukala podala svědectví, že „*dno je již v Olomouci na dosah*“. Kulturní iniciativu tehdy přebírali nonkonformní umělci. Někteří významní, například Radoslav Kutra nebo zvláště talentovaný Ivan Theimer, sice odešli do exilu. K vytrvalým středostavovským hodnotám tvořivosti, svobody a přirozenosti se však přihlašovali další, a to většinou mladší představitelé umělecké scény, přestože museli pracovat ve skrytu a k dispozici měli jen málo oficiálních platform. Vynikali mezi nimi kreslíři – například Jiří Lindovský nebo Václav Stratil –, díky kterým Olomouc získala pověst „*hlavního města československé kresby*“ (slova Jiřího Valocha), a pak taková, pro něž se staly tématem meditace o přírodě a o krajině.

Olomoucká architektura by bez Zatloukalových stavebnických výkonů zůstala chudá. Bez jeho *Meditací* by se však stejnou chudobou vyznačovala i celá naše umělecko-historická literatura o městech a o tom, co dobrého i špatného se v nich dělo v moderní době.

POZNÁMKY:

- 1) Bibliografii Zatloukalových textů z let 1978–2008 sestavil Lubomír Slaviček (ed.), *Slovník historiků umění, výtvarných kritiků a publicistů v českých zemích a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů (asi 1800–2008)*, Praha 2016, s. 1702–1705.
- 2) Srov. Rostislav Svácha, Mladí mistři na konci dlouhého století, *Literární noviny* XIV, č. 6, 3. 2. 2003, s. 13.
- 3) Snad jediný recenzent této knihy Ladislav Zikmund-Lender, *Meditace o moderním městě, Art & Antiques* 2017, č. 2, s. 62–64, nezaregistroval dostatečně Zatloukalův plán věnovat se první řadě Olomouci a srovnávat ji s Brnem a Hradcem Králové pouze v okamžicích, kdy se vývoj obou dalších měst vydal jiným směrem.
- 4) Pavel Zatloukal, *Meditace o městě, krajině, umění*: Olomouc 1919–1989, Ostravská univerzita–Muzeum umění Olomouc 2020, 542 stran. – Vydání knihy provázela v MUO obsáhlá výstava Pavla Zatloukala a kurátorky Martiny Mertové *O městě, krajině, umění: Olomouc 1919–1989*, která měla probíhat mezi 22. říjnem 2020 a 7. březnem 2021, vinou koronavirové epidemie se však otevřela až v březnu 2021 na několik málo dní.
- 5) J. B. Svrček, *Moderní výtvarné umění na Moravě*, Brno 1933, s. 126.

EMIL ADAMEC

The Layman's Guide to Classical Architecture

Laický průvodce klasickou architekturou

Kniha renomovaného britského architekta Quinlana Terryho byla vydána v angličtině ve Stockholmu v roce 2022. Červená vazba se zlatým hlubotiskovým písmem podporujícím autorovu kresbu na obálce hrdě deklaruje, že se jedná o cenné dílo založené na celoživotních zkušenostech. Dvanáct kapitol dvěstětřicetiosmistránkové knihy obsahuje 126 černobílých a 21 barevných kreseb, doplněných 24 černobílými fotografiemi. Dílo představuje vysoce kvalitní originální kresby z autorových vlastních studijních cest, projektů a realizací, přičemž některé jsou doplněny červenými šipkami a popiskami, ilustrující klasické architektonické prvky, které „laik“ nemusí znát.

Komplexní náčrty vysvětlují klasické architektonické řady s odkazem na definice používané mistry, jako byl Vitruvius. Tato tradice řádů pokračovala až do 20. století, dokud v architektuře nezačal převládat modernismus. Autor je silným zastáncem klasicismu a zaměřuje se na typ architektury, jehož odkaz je dnes znám jen málokomu. Jeho královská Výsost princ Charles z Walesu, příznivec klasické architektury, staví Terryho do čela současného klasicismu jako reprezentanta praktikujících klasických architektů: „Klasická architektura ... se táhne jako nepřerušovaná nit dějinami britské architektury ... Je to patrné v dílech velkých architektů každé doby: ... a samozřejmě i Quinlana Terryho dnes.“

Většina kapitol na začátku knihy je věnována ilustracím klasických řádů pro ty, kteří se o ně zajímají. I když název knihy nese slovo *průvodce*, nelze si toto dílo plést s nějakou kategorií příruček. Tato kniha se zabývá konkrétními architektonickými prvky, jejich vznikem, obdobími, ztvárněním, materiály a konstrukcí s cílem přežít staletí, a to na základě osobních zkušeností. Autor

také poukazuje na nedostatky moderních stavebních materiálů, které spočívají v jejich krátké životnosti s nutností dilatačních spár a jimi způsobených poruch. Propaguje oživení klasicismu uprostřed nekritické adorace modernismu a jeho zjevných nedostatků, jako je selhání materiálu a neudržitelný ekosystém. Sdílí své zážitky z italských kaváren a kostelů, kde „trávil čas pozorováním a skicováním“ klasické architektury, což je nejlepší způsob, jak ji pochopit. Díky skicování by i „laik“ začal objevovat použitelnost současného klasicismu pro dnešní potřeby, na rozdíl od modernistických „řešení“, jejichž cílem je vyniknout nad okolím.

Terry klade důraz na „pohled vzhůru“ a „trojrozměrnost“ namísto obvyklých plánů, řezů a výšek, známějších profesionálním architektům. Snaží se přeložit bohatství legendárních knih o architektuře, jako jsou od Vignoly a Palladia, do jednoduchého moderního jazyka, aby zprostředkoval velké dědictví, podobně jako Stephen Hawking dokázal vysvětlit časoprostor a černé díry jednoduchou angličtinou bez matematických rovnic, kterým obvykle rozumí jen vědci. Autor dále provádí „laiky“ základy klasické architektury způsobem zkušeného architekta, jakým je on sám, osobně. Tento osobní přístup, který odhaluje myšlenky designu, ukazuje, že klasická architektura je živou tradicí, nikoli nostalgii patřící do učebnic dějepisu. Terry zavede čtenáře do Říma, Vatikánu, Vídně, Krakova, Poundbury, Indie, do knihoven, archivů, kaváren, na břehy řek, za Palladiem, Michelanželem, na archeologická naleziště a k ruinám, aby znovu představil klasickou architekturu opuštěnou od počátku dvacátého století. Nesouhlasí s tím, že současný klasicismus je pastiš, ale tvůrčí ztvárnění vhodné pro dnešní dobu. „Zájem o témata, která

jako by procházela všemi velkými stavbami minulých staletí, vždy fascinoval lidi se smyslem pro historii a přesvědčením, že v nich působí nějaký božský princip.“

Při chápání klasicismu, Terry vysvětluje, že „Každá generace provádí variace v detailech a stylu klasické architektury, někdy z logických a praktických důvodů, ale často proto, že si architekti rádi pohrávali s ortodoxií předchozí generace“. Jedinečný přístup tohoto průvodce lze shrnout slovy prince Charlese, že „tato kniha je v podstatě novým receptem a že bychom nemohli mít vzdělanějšího a erudovanějšího průvodce“. Podle autora jsou *skicovací večírky* popsány v 10. kapitole přínosné jak pro děti, tak pro dospělé. Dokazuje to i autorova rodinná dovolená v Itálii, kde trávili čas společným skicováním, a která nasměrovala jeho syna Francise na úspěšnou dráhu architekta. Kapitola 10 je skutečnou příručkou, která čtenáře inspiruje k tomu, aby si udělali čas na pozorování a skicování architektury přímo na místě nad rámeček selfie na sociálních sítích.

Laický průvodce je unikátní dílo erudovaného architekta, s nímž se běžný laik v každodenním životě nesetká. Je to osobní mistrovská škola pro laiky, studenty architektury i osoby s rozhodovací pravomocí. Terryho *skicovací večírky* by si mohly osvojit školy architektury a účastníci zájezdů do historických měst. Je to také kniha pro klasické architektky, kteří stejně jako on museli přetpět pět let modernistické indoktrinace, než mohli na trhu působit jako „kvalifikovaní architekti“, když takovou omezující kvalifikaci nikdy nevyžadovali všichni velcí architekti historie. Tuto knihu vřele doporučuji nejen *laikům*, ale i studentům architektury a všem, kteří se zajímají o naše stavební prostředí.

KATEŘINA TOBIŠKOVÁ

ARCHITEKTURA 58–89:

Strhující příběh české předrevoluční architektury

V březnu tohoto roku spatřila světlo světa šestikilová, dvousvazková publikace od kolektivu autorů s názvem ARCHITEKTURA 58–89. Jedná se o součást projektu Vladimira 518, věnujícího se české předrevoluční architektuře, do kterého spadá také celovečerní film česko-slovenské koprodukce, osmidílný seriál pro Českou televizi, ultraširoká audiovizuální instalace a série přednášek. Vladimír 518 poté zmiňuje, že motivací pro vznik projektu (a obecně pro ohlédnutí se do historie a obranu poválečné architektury) je aktivní prožívání současnosti a uvědomělé plánování budoucnosti, která obsahuje „platné, důležité a živé aspekty minulosti“.

Zmíněný projekt se postupně formoval téměř deset let a údajně jej podnítila fascinace dílem Karla Pragera. Nejvýraznějším z jeho výstupů je publikace, na jejíchž téměř 1400 stranách je představeno více než čtyřicet architektů, autorských dvojic či skupin, zaznamenáno jedenáct rozhovorů a otištěno bezpočet mnohdy dosud nepublikovaných fotografií. Tento rozsah se může zdát ohromující a pro čtenáře těžko vstřebatelný, většinu publikace ovšem tvoří obrazový doprovod a textových stránek najdeme v obou svazcích necelých čtyři sta (z čehož 56 stran je tvořeno rozhovory a autorským úvodem). V závěru každého svazku se nachází stručné medailonky architektů o rozsahu pěti až

deseti vět, výběr z jejich díla (včetně nerealizovaných projektů) a literatury. Vizualní orientaci v knize napomáhají použité barevné listy – na modrých je vytištěn úvod Vladimira 518, na oranžových poté čtenář nalezne rozhovory s architekty, filozofy, historiky a teoretiky architektury.

Každá ze 43 kapitol začíná perexem, následuje odborný text o rozsahu tří až šesti stran, vysázený hladkou sazbu (bez obrazového či grafického doprovodu), na který navazuje obrazový doprovod proložený citacemi daného architekta. Jasně stanovená struktura kapitol udržuje celek koherentní i přesto, že se na tvorbě textů podílelo téměř třicet autorů (včetně Rostislava Šváchy, Jana Zikmunda, Tomáše Řepy a Lucie Valdhansové). Jednotlivé kapitoly jsou řazeny chronologicky, podle dat narození architektů, nikoliv podle souvislosti v tvorbě autorů – prvním z uvedených je Jaroslav Fragner, nejmladšími zmíněnými tvůrci jsou poté Michal a Tomáš Brixovi.

Z jednotlivých kapitol je přitom patrné, jak nesnadné je popsat dílo architektů, jako jsou Viktor Rudiš, Emil Příkrýl či Alena Šrámková, na několika málo stranách. Pomyslnou červenou nit těchto vyprávění tak tvoří projekty a realizace jednotlivých osobností, dvojic či skupin. Pro čtenáře, který se s daným tématem teprve seznamuje, není tento koncept příliš praktický – k informačně hutnému textu chybí obrazový doprovod a text se místy stává spíše výčtem architektova díla nežli odbornou statí. K tomu přispívá i fakt, že kvůli rozdílnému autorství jednotlivých textů se jejich čtivosti zásadně liší. Ne všechny ze zmíněných staveb jsou v publikaci zobrazeny vizuálně a čtenář je tak ve velké míře odkázán na vyhledávání fotografií popisovaných realizací či jejich inspiračních zdrojů online, aby si vůbec udržel přehled.

Obrazový doprovod této publikace je i přesto obrovskou přidanou hodnotou. Charakteristické pro knihu i audiovizuální instalaci (prezentovanou na související výstavě v pražském Centru architektury a městského plánování) je použití výhradně dobových fotografií. Předrevoluční

architektura podle Vladimira 518 totiž v minulosti extrémně utrpěla špatnou údržbou, výměnami jednotlivých architektonických či internetových prvků a parciálními rekonstrukcemi. Novostavby se tím pádem zásadně lišily od současného stavu (který bývá terčem kritiků). Otištěné fotografie jsou doplněny jmény architektů, názvem projektu, datem výstavby a případně i datem demolice objektu. Pokud si chce čtenář porovnat dobové fotografie se současným stavem, je opět odkázán na vlastní hledání – bohužel v rámci projektu nevznikl žádný archiv, kam by bylo možné pro srovnání nahlédnout. Nepublikována a nezveřejněna zůstala také většina z téměř 8000 fotografií, které autorský tým v rámci přípravy publikace zdigitalizoval. Jejich otevřenou prezentaci prý brání komplikovaná pravidla autorského zákona.

Vynikající jsou ovšem rozhovory, vedené Vladimírem 518, skrze které se čtenář dostává k dobovým reáliím daleko blíže než v příbězích jednotlivých architektů. Filozof Miroslav Petříček například mluví o bipolaritě světa a totalitě. Kontext Slovenska v předrevolučním období a vztahy na ose Bratislava–Brno–Praha poté přibližuje rozhovor s architekty a teoretiky architektury Henrietou Moravčíkovou a Matúšem Dullou, který je v rámci publikace zásadní, protože výstavba na území dnešního Slovenska byla jinak kompletně vynechána. Dalšími tématy, kterými rozhovory pokrývají, jsou například prefabrikace a budování sídlišť v Praze, dobové architektonické styly (odkazy funkcionalismu, SORELA, mezinárodní styl a high-tech), Stavoprojekt a Spojoprojekt, integrace uměleckých děl v architektuře, pozice žen ve stavebnictví či památková ochrana budov.

V rámci doprovodného programu k související výstavě se v Centru architektury a městského plánování uskutečnily také tři přednášky či diskuze (s podtituly „Minulost“, „Současnost“ a „Budoucnost“). Jejich záznamy jsou přístupné na webových stránkách CAMPu spolu se staršími přednáškami Vladimira 518 (z roku 2018), na kterých mimo jiné blíže představuje celý projekt ARCHITEKTURA 58–89.

Liběna Rochová

Foto: Robert Tichý

MAREK GREGOR

Taláry – důstojnost a velkorysost

Profesorka Liběna Rochová (70) vede od konce nultých let Ateliér designu oděvu a obuvi na Vysoké škole umělecko-průmyslové v Praze (UMPRUM). Vedle mnoha ocenění, včetně letošního uvedení do Síně slávy českého designu, se jí poslední dobou dostává cti být autorkou talárů pro hned několik významných institucí. Před lety je navrhla pro Literární akademii Josefa Škvoreckého, v roce 2018 pak pro Ústavní soud ČR, v roce 2020 pro UMPRUM a naposledy vloni pro Fakultu architektury ČVUT.

Co pro vás znamená talár?

Talár, coby uniforma, ceremoniální oděv, by měl vyjadřovat důstojnost a být adekvátní k instituci. Ceremoniální oděv musí být zapamatovatelný i jednoduchý. Vzpomínám například na úžasné uniformy Theodora Pištěka pro Hradní stráž. Já jsem si v případě Umprium a FA ČVUT mohla na rozdíl třeba od talárů pro Ústavní soud, kde jsou důležitostí všichni na stejné úrovni, dovolit více kreativity a barev, díky odlišení děkanů a rektora od ostatních.

V roce 2018 vás oslovili z Ústavního soudu, abyste pro ně vytvořila nový ceremoniální oděv. Jaké to bylo?

Nechali mi zcela volnou ruku, i ve výběru spolupracovnic. Já oslovila Evu Eisler, aby vytvořila insignie, a mou studentku – návrhářku a především skvělou kloboučnici Sofyi Samarevu, ať soudcům navrhne pokrývky hlavy.

Každá zakázka má nějakou porotu, rozhodovali soudci sami o svém ceremoniálním oděvu?

V podstatě ano, ze svého středu vygenerovali jednoho člena, dá se říci zpravodajce, který měl rozhodovací právo. Ale především tam vládla naprostá důvěra, vůbec nerozporovali výtvarnou část, spíše jsme probírali praktickou stránku – výšku stojáčku límce a hlavně délku pláště, aby se jim dobře pohybovalo. Až následně jsme řešili, komu bude zadáno vyhotovení. Protokolu jsem předala kontakt na několik firem: jednu levnější, která šije konfekci, druhou, jež se věnuje uniformám či korporátním oděvům, a pak na salón, ten byl přirozeně nejdražší. Jenže konfekční firma nabídla tak nízkou částku, že zmíněný člen Ústavního soudu se rozčílil, že jde o dumpingovou cenu, se snahou ovlivňovat jejich možné budoucí rozhodování. Takže byli vyloučeni, protože, jak podotkl, v podmínkách, kdy bylo nutné

zajíždět do Brna na kostýmové zkoušky, se to do ceny obvyklé absolutně nemohlo vejít.

Jak se na podobnou práci připravujete, předpokládám, že jí musí předcházet rozsáhlý průzkum?

Přirozeně jsem si dělala rešerše po všech evropských i některých zámořských ústavních soudech, ale především sami soudci mi nachystali úžasné podklady. Víte, některé taláry ústavních soudů jsou saténové, hodně barevné i třeba červené, jiné mají prvky kožešinek, další umírněné, ale ve velké většině výrazně historizující. Já chtěla taláry moderní, současné, se zvýrazněním přirozené důležitosti instituce, tedy pokud ji zrovna nějaký nechuta neznehodnotí, jako ten, co stále ještě sídlí kousek odsud – nahoře na kopci. Chtěla jsem také jistou pompéznost, ale ne nabubřelost, ceremonii, důstojnost a velkorysost, to byla má klíčová slova, na něž jsem se odkazovala.

TALÁRY ÚSTAVNÍHO SOUDU

Foto: Jan Symon

Taláry pro Ústavní soud jsou vyvedeny do barev české trikolóry

NOVÉ TALÁRY UMPRUM

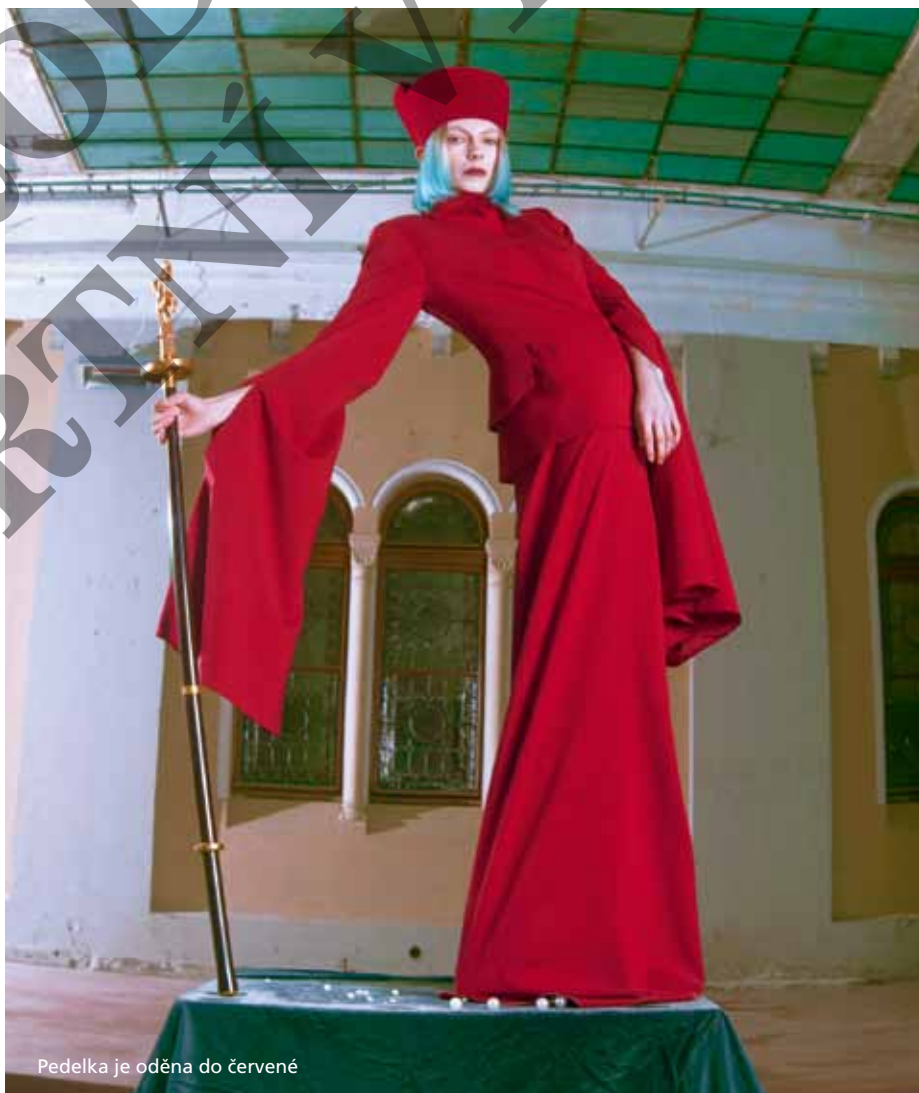
Foto: Iurii Ladutko

A zvolila jste barvy české státní vlajky...

Přirozeně, pro plášť modrou, i když hodně tmavou, s červeným proužkem u srdce. K tomu mne inspiroval příběh jednoho soudce v Americe, který soudil ještě ne delikventa, ale člověka, který pochybil poprvé, a chtěl mu dát možnost se napravit. Při obhajobě svého rozhodnutí říkal, že bychom měli dávat šance k nápravě, tedy přemýšlet srdcem. A pak bílé pevné sošné manžety – symbolizující čisté ruce. Plášť dostatečně velký, aby schoval límečky košilí či jiného svrchního oděvu, a také musel být dostatečně dlouhý, protože když si pánové sednou, nemusí jim být vidět podkolenky, případně kalhoty různých barev, to je pak nedůstojné. A také hodně pevnou ramenní část, soudce má mít pevnou páteř a dokázat si stát za svými názory.

Jak vznikaly taláry pro vaši domovskou Vysokou školu umělecko-průmyslovou?

Uvažovalo se o tom ještě za Jindřicha Smetana (rektor UMPRUM v letech 2011–2019; pozn. red.), ale finální impuls přišel až od současného rektora Jindřicha Vybírala. Úžasné bylo už zkoušení: Jan Němeček se v plášti z asi osmi metrů látky roztočil jako derviš. Další – Petr Babák, Michal Froněk nebo Maxim Velčovský, si to užívali tak, až jsem byla u jejich reakcí nejen překvapená, ale zaskočená. Já si totiž tak trochu hrála. Dřívější taláry neměly kapsy a my měli problém, kam si

Pedelka je oděna do červené

dát osobní věci, takže vznikly velké kapsy. Chtěla jsem, aby čepice trochu připomínaly malířské barety, ale protože nemám ráda šité barety, vznikly tvarované klobouky, které si každý z nich otáčel podle nálady. A protože nemám ráda taláry černé, pro pedagogický sbor jsem je navrhla opět tmavomodré, pro vedení školy pak v jiných barvách i upraveném střihu. Celé pódium v Pražské křižovatce – kde ceremoniál udílení diplomů probíhá, jsem cítila jako obraz. Pedagogové sedí dole v tmavě modré, všichni velké vycpávky. Nahoře rektor v ostré modré v barvě loga

školy a další členové vedení rozlišeni barvou klobouků. Červenou jsem přiřadila pedelce, která má být důstojná, vždyť celou ceremonii vede. Naše Kamila je dívčí, malinké postavy, proto jsem jí udělala platformy, aby byla vyšší, vypasovala jí kostým ve stylu haute couture a Sofya Samareva jí navrhla vysoký klobouk!

Taláry pro UMPRUM vznikaly za covidu, zkoušky i ceremoniál probíhaly v rouškách, to byl asi hodně neosobní pocit?

Bylo to hodně zvláštní. I když jsme hned na začátku pandemie v mém ateliéru

začali vyrábět tisíce roušek. Jinak já, ale spoň si to myslím, jsem se té době nijak nepoddala. Pořád jsem si říkala, já jsem zdravější člověk, mě to nesmí dostat! A neustále jsem pracovala. Nosila jsem roušky, ano, ale hlavně jsem v sobě cítila až přetlak energie. To bylo u covidu, a mám to i teď, když Rusko napadlo Ukrajinu. Odmítám měnit své návyky. Mám nyní i skvělou asistentku Antonínu, která po studiu u nás v našem ateliéru odjela domů na Ukrajinu budovat kariéru. Teď se sem vrátila, a tak jsem jí nabídlá spolupráci.

NOVÉ TALÁRY FA ČVUT

Foto: Jiří Ryszawy

Ještě za pandemie jste realizovala další taláry – pro Fakultu architektury ČVUT.

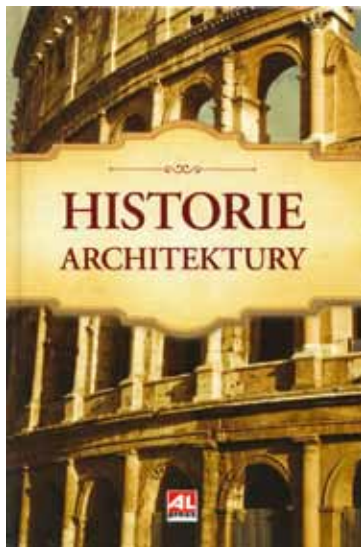
Už dříve za mnou přišel děkan Ladislav Lábus, že uvažovali o nových talárech pro celou ČVUT, ale po nějaké době se vedení celé univerzity rozhodlo, že ty své měnit nechťejí, že jsou s nimi spokojeni. Nakonec se pan Lábus rozhodl, že nové chce pro jím vedenou Fakultu architektury. Přistupovala jsem k tomu podobně jako v případě předchozích talárů, tedy, že jde o zvýraznění důstojnosti i respektu, ale protože mám ráda jejich sídlo v Dejvicích a při přihlednutí k faktu, že diplomy udělují v Betlémské kapli, opět jsem přemýšlela o celé ceremonii jako o obraze.

Obraz v Betlémské kapli?

Ano, vzhůdu – pedagogickému sboru jsem znovu navrhla temně tmavé modré pláště a pokrývky hlavy, které podle mého návrhu realizovala firma Tonak. Před nimi vedení – ženy fialové, každá v jiných odstínech, čepice měly jak dámy, tak pánové v barvě taláru, a vždy s listem nahoře, aby byly hodnosti odlišeny. Pedelové oranžoví, šedý děkan Lábus, tak trochu jako beton, ale především, že má šedý důstojný vlas. Povídám: „Navrhla jsem klobouk tvarově připomínající vaši oblíbenou Vila Malaparte na Capri.“ Načež mi odpověděl: „Já už tady končím, nemůžu mít na hlavě barák, který mám rád já.“ Nakonec jsme se domluvili na klobouku, který vzdáleně připomíná newyorskou budovu Guggenheimova muzea. Úžasný byl třeba i Marian Karel, opravdu jako Jan Hus, v čisté formě. Zvlášť muži říkali, jak se zdůrazněnými rameny se najednou cítí jinak... a já měla první módní přehlídku v Betlémské kapli.

ONDŘEJ BENEŠ, OLDŘICH ŠEVČÍK

Publikace, o nichž je dobré vědět a především je třeba je znát

Dnes stále populárnější německý filosof z konce XIX. století Arthur Schopenhauer¹⁾ vyzýval k omezení agresivity života a k biosolidaritě, rovněž varoval před přílišnou četbou knih – oslabuje schopnost mít vlastní názor. Sám ovšem rozsáhlou knihovnu měl. Takže jde o „hygienu duše a mysli“ v četbě knih a dnes, v pozdněmoderní době, neméně o hygienu v přijímání informací a zacházení s nimi. Nepochybně i touto recenzí vstupujeme do uvedeného rizika. Můžeme pouze potenciálním čtenářům níže uvedených recenzovaných knih přislibit v jazyce bankéřů – tentokrát je „riziko malé a zisk velký“.

Kniha se solidní pevnou vazbou *Historie architektury*²⁾ (angl. vydání 2017, český překlad již 2018) je na první pohled – ale jen na první pohled – běžnou publikací obvyklého, spíše středního formátu, o neméně běžném rozsahu 280 stran. Přitom má ale naplnit, jak nám napovídá titul/název knihy, aspiraci, která je zvládána ve velkých formátech a několika dílech; téma, které je v podstatě „bez konce“. Nicméně již běžné informativní prolístování odkryje nejen strukturu – především chronologický přehled (str. 11–233), očekávané těžiště publikace, ale i pozoruhodný inovativní koncept publikace.

Na dvoustranách Chronologického přehledu je vždy hlavní text (kupříkladu Michelangelo Buonarroti plus nákrsky půdorysu baziliky sv. Petra, návrhy Bramanta a Michelangela) a na protilehlé stránce souběžně se sloupcem chronologického přehledu malé, ale dokonale čitelné snímky a nákrsky staveb k danému časovému období z celého světa. Studenti architektury si zpravidla osvojí sled slohů v dějinách, ale zeptejte se na realizace v Evropě a ve „světě“ ve stejném časovém úseku. Respekt k tomu, co se děje v jiných kulturně-civilizačních okruzích v době, kdy například Matyáš z Arrasu dokončoval východní část katedrály sv. Víta v Praze, anebo co tvoří souběh s architekturou renesanční Florencie mimo Evropu a která aglomerace početně tohoto tehdy nejlidnatějšího města Evropy překonává atd., takováto znalost a tím i respekt chybí.

Po chronologickém bloku následuje Slovníček architektonických pojmů a kapitola Ztracené stavby: vizionářská a nerealizovaná architektura (dvoustránková studie Stuarta Cohena). „Slovníček“ je ve skutečnosti jedinečný Slovník – s potřebnou akribií definuje pojmy v oboru architektury ke všem kulturně-civilizačním okruhům. I zde je

globální rozměr důsledně až neúprosně naplňován, po do sebe zahleděném evropocentrismu zde není ani památky. Desetistránkový blok Architekti A–Z přináší čtenáři užitečný abecední seznam nejvýznamnějších architektů uvedených v knize s jejich hlavními realizacemi (i s datací). Na tento blok logicky navazují Životopisy architektů – vyprofilované, kvalitní texty – eseje, které i když jste informováni/obeznámeni atd., je radost číst. A vždy se nabídnou teze k zamyšlení; esej věnovaný Ludwigu Mies van der Rohe přináší fakta, citace, hodnocení atd., ale i tezi, která se klene nad úsudky kritiků jeho vkladu do vývoje moderní architektury – génius Mies „přinesl možnost změny v kontextu vyrovnané racionality“. Editoři se prostě snažili, aby kniha byla jak faktografická, tak inspirativní a se čtenáři „na ty“.

Publikaci uzavírá impozantní devítistránkový – jmenný i věcný Rejstřík – ten napoví „kdo a co vše“ je v publikaci „uváděno do hry“ v takřka nepřeborné fakticitě a poznávání souvislostí.

Příznáme se: začal jsem publikací listovat, hledat, „co tam vše z odborného hlediska“ není, nebo by mělo být rozšířeno, prostě se projevila profesní deformace, ale pak

jsme po chvíli publikaci podleli. Doslova a oprávněně.

Kniha naplňuje velkou aspiraci, odkrývá z komparativního celosvětového hlediska souvislosti západní evropské architektury (srv. zdůvodnění konceptu na str. 6). Nepochybně: jde o vynikající, inovační výkon editora N. Grovera, pomocného editora E. Hollise, stejný obdiv si zaslouží designeři. Text i obrazový doprovod striktně zvýrazňují, co je v dějinách architektury podstatné a co je druhotné či třetířadé – ale přitom je dobré o tom vědět. Texty jsou věcné, ale nepřesycené údaji, spíše si „tykají“ – přechází do eseje a odkazují na řadu nečekaných souvislostí (i „pouze překvapivých“ zajímavostí). Význam uváděné fakticity v dějinách architektury je důsledně akcentován zvoleným rozsahem textu/barevným podtiskem, i vizuálně poutavými až dramatickými proměnami velikostí reprodukováných snímků.

Co pokládáme za důležité v naší pozdně-moderní době? To, že kniha je poutavá i instruktivní, v žádném rozměru pouze informační, je vzdálena z internetu se šířícímu „vyklikávacímu“ moru. Obrazový doprovod a designerská práce s ním je – úžasná. O tom se přesvědčí velice rychle každý, kdo vezme publikaci na pět minut do ruky. Kniha zprostředkuje znalosti, které potěší běžného zvědavého čtenáře, studenta architektury a stavebnictví i erudované znalce v těchto oborech. Vždyť skutečné znalosti jsou odkrýváním, viděním souvislostí.

Resumé? Dvěštosmdesátistránková, svým způsobem „průlomová“ *Historie architektury*, která vyšla v roce 2018, je až překvapivě „up to date“ i v tematizacích a dokumentaci současné architektury. Kvalitní překlad zajišťuje věcnost i poutavost textu. Chyby se vloudí, ale vzhledem k dosažené kvalitě překladu, k mnohonásobné náročnosti textu se je až zdráháme uvést (takže jen poznámka na okraj – právě v českém vydání by mělo mít u A. Loose název/pojmenování vily očekávané – tedy Müllerova vila). Obdiv za objevnou, průlomovou knihu na českém knižním trhu náleží nakladatelství Alpress a za mimořádnou kvalitu tisku patří díky firmě Finidr z Českého Těšína.

Publikaci *Jazyk architektury* provází doslova instruktivní podtitul – *26 principů, které by měl každý architekt znát*.³⁾ Ten podtitulek je zjevně až cíleně imperativní – měl by čtenáře, architektky a stavitele doslova mobilizovat. Kdo vlastně je a čím je architekt? Architekt je ten, kdo vše, co souvisí se stavbou, drží pohromadě, má a je dokonce vlastníkem určité ideje (ta musí obstát ve střetu o samu možnost realizace,

při své realizaci a následně před úsudky klienta, odborníků i veřejnosti), má strategii a na operační úrovni prosazuje taktiku, která vede k cíli – k realizaci projektu. Navíc se předpokládá, že disponuje znalostmi z řady oborů (statika, estetika, obeznámenost s materiály a technologiemi, sociologie atd.).

Řečeno přímo: druhá recenzovaná kniha je obdivuhodnou sondou – nanejvýš precizně provedenou i pro případného čtenáře – do základů architektonického návrhu. Je něco, co je v práci architekta nezbytného, nezastupitelného a trvale v různé podobě a naléhavosti potřebnějšího, než je projekt?

V osmi kapitolách Základní prvky, Danosti, Fyzické substance, Efemérní substance, Konceptuální prostředky, Organizační nástroje, Konstruktivní možnosti a Na závěr se vstupuje – nabízí se nám možnost – postupně, krok za krokem, osvojit si „základy architektonického návrhu“. „Krok za krokem“ znamená projít/osvojit si 26 principů, zde jsou: Analýza, Koncept, Zobrazení; Záměr, Kontext, Prostředí; Hmota, Konstrukce, Povrch, Materiály, Prostor, Měřítko, Světlo, Pohyb; Dialog, Tropy, Defamiliarizace, Proměna; Infrastruktura, referent, Řád, Síť, Geometrie; Výroba, Prefabrikace a Prezentace.

Takováto témata bývají pojednávána uvážlivě, ale často až ve sterilně čistém jazyce nebo naopak příliš bohémsky. Spíše od úhelného kamene architektury – od tématu „projekt“ odrazují. Opravdu by nás zajímalo, kolik architektů si osvojilo a zvládlo téma „projekt“ ze skript a knih. Adept architektury si vše potřebné k tématu „projekt“ osvojuje bolestně a naléhavě v ateliéru na vysoké škole, znovu a znovu v praxi. Svým způsobem tomu tak má i být.

Přesto, a právě proto, věříme v převratnost recenzované knihy, a především v převratný způsob výkladu 26 principů – dvacet šest cest k naplnění cíle – koncipování architektonického projektu. Každý z výše uvedených principů má v publikaci svoji definici, její interpretaci – u prvního principu, jím je v recenzované knize „analýza“ – následuje rozvedení „výchozích bodů“ analýzy. Žádná scholastika – analýza je uchopena ve svém vnitřní konstituci – jako

„proces, během něž stavitel porozumí, pojme a interpretuje známé nebo dané tak, aby to mohlo významně ovlivnit utváření návrhu“. Další výklad principu „analýzy“ je autory svěřen do detailních příkladů postupů, které byly použity významnými architektky – plus snímky a nákresy v barvách. Od antiky po současnost.

Způsob, jak proměnit projekt ve skutečnost, je artikulován a předveden jako schůdná cesta, kterou prošli architekti v minulosti i architekti „našich dní“. Stejně se postupuje u každého z 26 principů, které se naplňují/realizují v architektonickém projektu.

Resumé? Výborná učebnice – náročná ke čtenáři, ale můžete ji číst od začátku, systematicky i namátkově, když se v praxi potýkáte s jedním z 26 principů. Takže koncept knihy, neuvěřitelné množství fakticity, by mohl uspokojit po webových platformách rozlétanou a roztékanou „googlegeneration“.

Recenzování druhého dílu *Dějiny evropské architektury* Václava Mencla⁴⁾ (jeden ze čtyř připravovaných objemných svazků) můžeme na závěr tohoto příspěvku do periodika *Stavba* omezit na konstatování – monumentální dílo, textem i zvoleným obrazovým doprovodem. Zvolený formát a rozsah publikace je sám o sobě impozantní. Z knihy vyzařuje dosažená akribie poctivé pramenné práce v nejlepší tradici pozitivismu. I věda má svoji kulturu. Co říci jiného, než že „jedinec tu vykonal práci za celé generace“.

Publikace s tématem architektury jsou na knižním trhu žádané, často jsou velmi reprezentativní až exkluzivní. Prostě hodí se i jako dárek. Takovým dárkem pro zpevnění mezilidských vztahů se mohou zajisté stát i zde recenzované tři knihy. Nicméně jejich role a nesporný význam i z dlouhodobé perspektivy je nejen v odborné/profesionální kvalitě, ale i neméně v tom, že zaplňují „bílé místo“ v produkci knih k historii a teorii architektury. Nakladatelstvím, a především recenzovaným knihám přeji, aby k nim našla cestu profesní obec (není v Čechách nijak velká) i náročný čtenář. Nezklamou.

POZNÁMKY

- 1) Za oživením zájmu o A. Schopenhauera je dílo ve Francii mimořádně populárního, vlivného spisovatele, i u nás překládaného a čteného M. Houellebecqa. Srv. M. Houellebecq; *En présence de Schopenhauer*, 2016
- 2) *Historie architektury*. Alpress, Frýdek-Místek 2018, ISBN 978-80-7543-777-8
- 3) Simitchová A., Warke Val et al.: *Jazyk architektury. 26 principů, které by měl každý architekt znát*. Slovart, Praha 2015, ISBN 978-80-7529-034-2
- 4) Mencl, V.: *Dějiny evropské architektury II.*, Národní památkový ústav ve spolupráci Pamiatkovým úradom Slovenskej republiky, Praha 2020, ISBN 978-80-88339-08-03

Foto: Jiří Ryszawy

PAVEL FUCHS

Studenti pracovali na obrazech z centra Prahy, inspirovali se historickými vedutami

Ústav urbanismu Fakulty architektury ČVUT dohodl spolupráci v rámci mezinárodního workshopu s Momoyo Kaijimou (ETH Curych). Čeští vedoucí měli za úkol připravit historické pražské veduty, obrazy starých mistrů měly studentům sloužit jako inspirace. Výběr se ale ze Švýcarska několikrát vrátil. Momoyo Kaijima stále trvala na obrazech zabydlených lidí a jejich aktivitami. Při celotýdenní práci nešlo tolik o výstavná průčelí paláců. Studenti se soustředili na děje, které v prostředí probíhají. Rozdíly mezi dnem a nocí i stovky let vzdálené slavnosti pak dokázali zaznamenat do jedné kresby.

Momoyo Kaijima z ateliéru Bow-Wow studuje chaotický pohyb metropolí už 20 let. Její pečlivé pozorování a podrobná ruční kresba vzbudily poprvé pozornost po vydání knihy *Made in Tokyo* v roce 2001. Detailní zobrazení přehlížených míst, jako jsou stánky s občerstvením nebo křižovatky rychlostních silnic, pomáhají bořit předsudky o architektuře. Momoyo Kaijima svou náročnou a meditativní práci sleduje hlavně veřejný prostor a život lidí kolem domů.

V březnu 2022 měli studenti fakulty architektury ČVUT možnost pracovat v týmech se svými švýcarskými kolegy z ETH Curych, kde v současnosti Momoyo Kaijima působí. Každá skupina si vybrala jedno z míst v pražském centru a vyrazila pozorovat aktivity lidí v lokalitě. Velkoformátové axonometrie, které během týdne vznikly, pak sloužily i jako platforma pro diskuzi. Na získané zkušenosti jsme se zeptali Štěpána Macka a Márie Jacové.

Celý týden jste sledovali, co se děje v historickém centru. Jak jste vnímali, že ve středu metropole ubývá místních?

Mária: Kreslili jsme Ovocný trh, kde se v minulosti skutečně prodávala zelenina a ovoce. Neobchodovalo se ve stáncích, ale na rozložených plachtách tvořících barevný koberec. Bylo tu pořád rušno. Současnost je opačná, funguje jen zásobování obchodů a Stavovského divadla, jinak po náměstí nechodí mnoho lidí.

Štěpán: Turismus byl určitě jedno z hlavních témat diskuze a objevuje se i v kresbách. Snažili jsme se znázornit různé vrstvy

či aktivity a ty se dějí v různých časech. V jednom segmentu veduty byla ukázána denní špička, jinde významná historická událost. Zpracovali jsme Střelecký ostrov a překvapilo nás, že se ve zdejší zeleni koňal první sokolský slet i oslava 1. máje. A už z her Jáchyma Cimrmana víme, že se tu po mostě procházel císař František Josef I. Chtěli jsme všechno vyjádřit kresbou a obejít se bez popisů, hledali jsme reference. Na starých fotografiích jsme pátrali po symbolech – třeba pro první máj 1890 to byly klobouky a vlajky.

Do kreseb můžete schovat i různé hříčky. Zaujala mě zpráva ze starých novin o těžkém autě, které rozhoupalo řetězový most. Nevěděl jsem, jak situaci zachytit, tak jsem na korbu nákladního vozu posadil slona. Ale najdete u nás i žraloka ve Vltavě nebo skákající opici.

Zkušenosti architektů často kritizují současnou výuku na fakultách, která se přesunula přímo do virtuálního prostředí programů. Bylo šest dní kreslení tužkou intenzivním zážitkem?

Mária: Po prvním ročníku na škole jsem měla z kreslení dobrý pocit, ale chybí mi v ateliérech, kdy je už člověk přikovaný k počítači. Myslím, že na workshopu se sešli lidé, kteří mají k tužce větší vztah, nešlo ale pouze o volnou kresbu.

Štěpán: Byla to i deskriptivní geometrie. V určité fázi jsme si museli vybrat způsob promítání a úhel pohledu. Na hlavní objekty jsme použili pravítka, abychom si rozvrhli, jak vysoké udělat lidi, jak široký bude chodník. A potom už jsme pracovali poměrově. Část skupin využilo dostupný 3D model Prahy, pohledy z něj jsme si vytiskli a do kresby překreslili přes sklo.

Zeptám se možná neznale, ale vaše axonometrie si zachovávají měřítko?

Mária: Ano, měli jsme pracovat mezi měřítky 1 : 200 až 1 : 800, to už bychom si ale museli obhájit, človíček se stává tečkou a aktivity těžko znázorníte. Jako jediní jsme zvolili pohled zdola, nedívali jsme se na náměstí z ptačí perspektivy, chtěli jsme totiž zvýraznit pražské pasáže, jinak ukryté v budovách.

Jak probíhaly konzultace?

Štěpán: Švýcarský tým pedagogů nás v ulicích několikrát obešel – s pověstnou přesností byli vždy všude načas. Řešili jsme praktické věci – jako zvolení úhlu záběru i jak ukázat neformálnost prostoru či pronikání přírody do města.

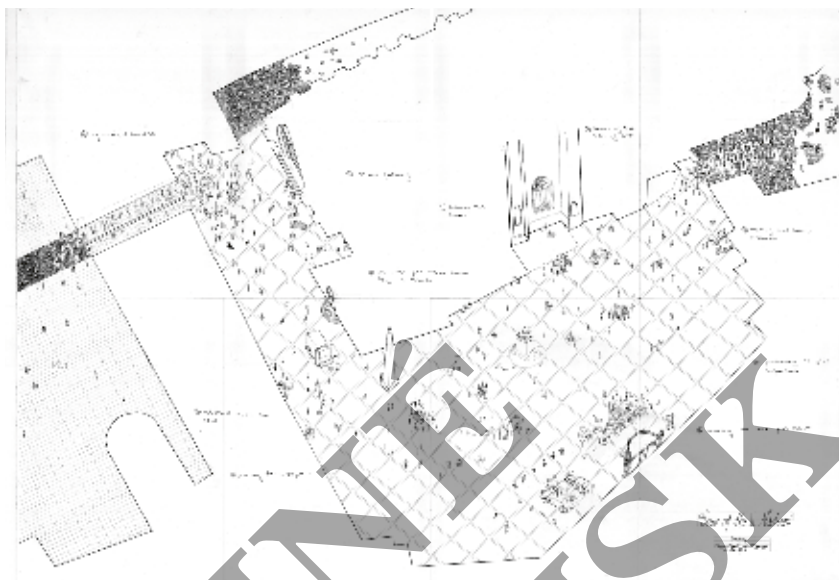
Snad vám nebude chybět týden školy...

Štěpán: My budeme muset učení dohnat, ale Švýcaři mají týden vyhrazený pro workshop. Výběr akcí je pestrý a po celé Evropě. Mohou tak zkusit skoro cokoli a nic nezameškají.

Dokážete zkušenosti využít i ve své praxi?

Mária: Axonometrie nepodléhá zkreslení jako perspektiva, stačí se držet jednoho pravidla. Je tak dobrým mezičlánkem mezi sice názornými, ale náročnými vizualizacemi a půdorysem, kterému už laik zase nemusí tolik rozumět. Uplatníme je hlavně při znázornění funkcí v návrhu.

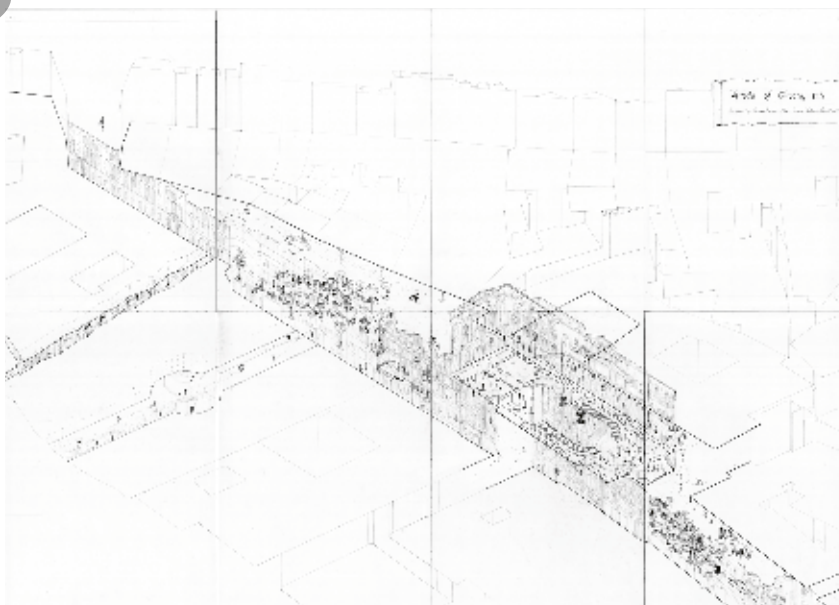
Štěpán: Byla to intenzivní práce, kdy jsme museli *oddřít* každou balustrádu na mostě i klobouk človíčka. Ale zároveň také meditace a čas o věcech přemýšlet. S lektory probíhala komunikace velmi neformálně, Švýcaři při každé příležitosti preferují debatu s aperitivem v ruce. Klíčová byla i spolupráce v týmu, postupně jsme si totiž vstupovali do svých kreseb. Začali jsme též víc vědomě pracovat se strukturou čáry či silou tlaku na tužku.

III. nádvoří

Křížovnické náměstí

Ovocný trh

MARIANA PANČÍKOVÁ

Fotografovat architekturu aneb „s láskou k obrázkům“

Fotograf architektury je pro editora časopisu o architektuře klíčový spojenec. Sice se snažím věřit, že naši čtenáři čtou i texty – kterým autoři, recenzenti i redaktoři věnují tolik úsilí – nicméně jsem realista. Obrázky jsou základ. To ví i architekti, a proto si nechávají své realizace zvětšit profesionálním fotografem, často i více fotografy. Když se tak nestane, trávíme v redakci perné chvílky nad bortící se perspektivou nebo zoufalou kompozicí – a to jsou jen ta nejvíce do očí bijící úskalí při focení domů. Protože jsme si vědomi významu fotografie jako fenoménu, tak na obálce Stavby – navzdory trendům – vždy byla a je fotka. Ono spojenectví s fotografy je zhmotněno i ve skutečnosti, že ve Stavbě dostávají možnost o své práci psát – například Václav Šedý o kontextu ve Stavbě 1/2017, Ester Havlová ve Stavbě 3/2018 o fotografování města nebo Vendula Tůmová ve Stavbě 3/2017 o industriální architektuře.

A právě poslední zmíněná – sice sama praktikující fotografkou není, ale usilovně pracuje na propagaci fotografického studia BoysPlayNice, které vedou Martin Tůma a Jakub Skokan – o zobrazování

architektonické tvorby napsala knihu s názvem *Vidět architekturu / Myslet architekturu* a všeříkajícím podtitulem *K současné fotografii architektury*. Publikaci vydala Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně jako výstřední doktorského studia Venduly Tůmové na fakultě multimediálních komunikací v ateliéru reklamní fotografie. A jaká tedy kniha je? Už na první pohled nijak pompézní, něžně lila, překvapivě bez jediné fotografie na obálce nebo předsádce. Formát není vyložené kapesní, ale spíše „kabelkový“; kniha má uměřených 152 stran, módní vazbu i typografický vtípek na obálce.

V úvodu otevírá autorka několik klíčových témat – upozorňuje například na zodpovědnost, kterou nese fotograf za své „modely“, v tomto případě domy, a jejich přijetí publikem. Protože, není třeba si nic nalhávat, hodně lidí si tvoří názor na architektonické dílo jen skrze obrázky a domy samotné ani osobně nenavštíví čili jedno umělecké dílo (architekturu) nazírá výhradně skrze jiné umělecké dílo (fotografii). Jako červená nit se potom celou knihou táhne určitá dvojkolejnost, respektive

několik druhů dvojznačnosti, kterým fotograf architektury čelí.

První je již uvedená skutečnost, že „fotografie má vedle role dokumentace také široký potenciál stavbu vizuálně interpretovat a vytvářet tak vlastní obrazovou realitu.“ Za opravdu důležitou pak Vendula Tůmová považuje tvůrčí bipolaritu, kterou fotograf při své práci prožívá. Na jedné straně je tu zakázkové focení, jehož plody jsou především určené k prezentaci architektury v médiích (a je jedno, jestli je to online nebo print) a které ho, proč to nepřiznat, živí. U komerční fotky panuje tichá dohoda a očekávání, že objekt bude vypadat krásnější než ve skutečnosti. Stejnou logikou se ostatně řídí i lidé – ať už filmové hvězdy nebo konvenční rodinky si najmou fotografa, aby na fotografiích vypadali dobře a ještě lépe – tento úkol tkví už v samotných základech profese. Na druhé straně ale fotograf-autor postrádá zadání, které by mu umožnilo projevit se jako svobodný umělec, nechce dělat pouze dokonalé „uklizené“ a „vyvoněné“ snímky a taková zadání si potom musí vytvářet sám a nekomerčně.

O tom všem a o mnohém dalším z oblasti fotografování architektury je možné se dočíst v knize *Vidět architekturu / Myslet architekturu*. Je to obohacující vhled do profese, která se architektury týká jinak než „jen“ jejího navrhování, a mimo jiné ukazuje, jak je pro každou praxi důležité její teoretické zázemí. Není to žádný „popík“ pro každého, to je třeba přiznat, ale se čtenáři Stavby by mohlo dojít ke slušnému překryvu. Zejména v první části je to akademická práce psaná intelektuálně náročnějším jazykem, hutné texty jsou nasycené informacemi, příklady, útržky rozhovorů a odkazy. Poměrně lehce stravitelné jsou pak případové studie v druhé polovině knihy – Jan Malý, Laura Padgett, Tomáš Souček a další.

Vysoce hodnotím strážlivou grafiku i sazbu knihy (až na o 90° otočené popisky obrázků) a precizní práci odvedenou na poznámkovém aparátu.

Křest recenzované publikace byl 5. dubna 2022 v pražské Galerii Jaroslava Fragnera. Při té příležitosti provedla Vendula Tůmová přednášku, v níž objasňovala svoji motivaci („Měla jsem pocit, že neustále musím vysvětlovat, jak se na architekturu dívat...“) a poměrně četnému poučenému publiku nabídl ochutnávku z knihy i s komentářem. Některá prohlášení ve mně budila až protichůdné reakce – když „figury v zakázkové fotografii jsou klišé“, tak co si mám myslet o kosmonautovi na snímcích BoysPlayNice? A neskrývaný obdiv k fotografiím Lukáše Jasanského – které jsou zasněně zaměřené, s charakterem až nahodilosti a neuspořádanosti – je v ostrém kontrastu k některým sadám pro novináře. Na posh obrázcích jásovacích barev jsou domy vypulírované tak, že působí dojmem, jako by je snad obývala umělá inteligence. (Tím nechci dehonestovat fotografy, architektky nebo dokonce majitele dokonale nastylizovaných a uklizených domů! Jen glosuji, že snímky jsou zbavené veškerých nedokonalostí běžného života.) A snažím se pochopit ono klíčové fotografovo schizma – na jedné straně je snaha uspět komerčně a potěšit zákazníka a na druhé touha dělat pravdivé umění, které kypí přirozeností a které zachycuje, jak řekla autorka recenzované knihy, čurbes. (A dodávám, že ve Stavbě jsme kosmonauta nepublikovali, ale „rembrandtovské portréty“ rezavých šroubů ano.)

Na zmíněný křest své knihy Vendula Tůmová pozvala do Prahy i Lauru Padgett, původem americkou fotografku, která už řadu let žije v Německu. Před třinácti lety jsem byla uhranutá knihou Petera Zumthora „Promyšlet architekturu“ a zejména jejím obrazovým doprovodem. Neustále jsem se vracela konkrétně ke snímku koštěte a ze všeho nejvíc mě vábila fotografie... ani jsem přesně nevěděla čeho: okamžiku, textury, záchvěvu záclony. A autorku těchto až magicky přitažlivých, intimních fotografií vlastního domu Petera Zumthora si Vendula Tůmová přizvala na přednášku. Laura Padgett vyprávěla, jak týden spávala u Zumthorových na futonu a hledala ony křehké okamžiky, které následně zachytila fotoaparátem a petrifikovala i pro nás ostatní. A tím se dotýkala i podstaty toho, jak „vidět a myslet architekturu“. Následně představila i své další práce stejně zajímavé. Její fotografie nutí pozorovatele spolupracovat, snažit se je rozklíčovat. Nebo se můžete jen opájet strukturami, barvami a náladami.

Zdá se, že Vendule Tůmové se podařilo – alespoň v mém případě – splnit úkol, který si názvem své knihy *Vidět architekturu / Myslet architekturu* vytyčila. Přeju jí, aby svým úsilím zasáhla co nejširší publikum. V naší „insta“ listovací době, kdy každý může nasekat mobilem stovky fotek denně a okamžitě je pustit do svojí sociální bubliny a dál do mediálního prostoru, se z fotografií stávají jen prchavé pestré naaranžované záblesky, kdy obsah nestihnáme vidět a ani nad ním příliš myslet.

Jedna klika, dva tvary

Jedinečnou variabilitu nabízí novinka v oblasti dveřního kování, klika UP & DOWN, která vzešla ze spolupráce designérského dua Herrmann & Coufal a českého výrobce M&T. Toto unikátní asymetrické kování umožňuje pouhou změnou pozice na dveřích zcela proměnit osobitý výraz kliky i její

ovládání. Výjimečnost kování UP & DOWN spočívá v možnosti volby – umí být totiž UP a zároveň i DOWN. Záleží na každém, jakou variantu upřednostní a jak kliku na dveřní křídlo namontuje. Variabilita kliky s sebou nese i další výhodu – v průběhu času je možné ji otočit a dveřní křídlo díky jejímu

výraznému charakteru získá novou, neokoukanou tvář. Design kliky UP & DOWN autoři pojali jako umělecké dílo, sochu, jejíž osobitý výraz vynikne zejména na minimalistických dveřích s čistým dekorem.

ONDŘEJ BENEŠ, OLDŘICH ŠEVČÍK

Jiří Ševčík

Těžko bychom po emigraci Dalibora Veselého u nás hledali na konci 60. let, v tíživém klimatu „bezčasí“ (R. Aron) počínající normalizace, respektovanějšího teoretika výtvarného umění a architektury, než byl Jiří Ševčík – na mnoha pracích uvedeného ve spoluautorství se svou ženou Janou Ševčíkovou. Na architektury měl velký vliv zejména v 70. a 80. letech, po roce 1989 se těžiště jeho práce soustředí na výtvarné umění.

Vystudoval estetiku, bohemistiku a historii na filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Nejprve byl redaktorem časopisu *Architektura ČSSR* a poté v letech 1966–1989 vědeckým pracovníkem na katedře teorie a historie architektury na fakultě architektury ČVUT, kde zcela zásadně ovlivnil několik generací architektů. V 80. letech s Janou Ševčíkovou publikovali odborné texty otevírající velmi fundovaně, na základě znalosti aktuální světové literatury, postmoderní témata. Po roce 1989 se stali významnou kurátorskou dvojicí otevírající českou uměleckou scénu světa. Jiří Ševčík nastoupil jako hlavní kurátor Galerie hlavního města Prahy a spolupracoval s Galerií MXM, jednou z prvních soukromých galerií u nás.

Roku 1995 vstoupil na pražskou AVU, kde v roce 1997 založil VVP AVU (centrum základního vědeckého výzkumu, zpracování pramenné dokumentace, kritického zhodnocení a reinterpretace českého výtvarného umění po roce 1945). Působil také jako kurátor Galerie Rakouského kulturního centra v Praze, angažoval se v rámci iniciativy tranzit.org, stál za vznikem sbírky Kontakt středoevropského umění.

Jiří Ševčík je držitelem Rakouského čestného kříže za vědu a umění, v roce 2016 obdržel Medaili FA ČVUT a v roce 2018 Státní cenu ministerstva kultury.

V rámci působení na FA ČVUT za doby normalizace, kde patřil Jiří Ševčík k nejinspirativnějším a nejvlivnějším pedagogům, jeho vliv v nekrologu, zveřejněném na webu FA ČVUT, shrnuje emeritní děkan prof. Ladislav Lábus: „Jiří Ševčík nás učil vnímat význam slov a textů o architektuře. Byl na škole tehdy ojedinělým zdrojem aktuálních informací i apologetem nových trendů a stylů architektury. I když odešel, pomáhá nám, nejen ‚středotlakým‘, ale všem, co ho osobně poznali, nadále tmelit naši komunitu a ‚udržovat své životy pohromadě.‘“

Že se od architektury ani počínaje 90. lety nikdy neodstříhl, svědčí objemná, skoro tisíc stránek obsahující, precizně zpracovaná antologie *Česká a slovenská architektura 1971–2011*, kterou jako editor připravil s Monikou Mitášovou (vydala AVU v Praze roku 2013). Jsou zde zásadní texty uvedeného období, mající formující vliv na českou, teoretickou i praktickou, architektonickou scénu. Jsou tu i velice výběrově uvedeny texty Jiřího Ševčíka, které autor s odstupem považuje za své nejdůležitější. Zasazením do kontextu textů Petra Vadury, Rostislava Šváchy, Mariana Zervana nebo překladů Martina Heideggera, Roberta Venturiho a Beatriz Colominy si dokážeme udělat velmi plastický obraz nejen o problémech uvedeného období, ale i o způsobu Ševčíkova uvažování, jeho uchopování problematiky. S monumentální antologií budou pracovat budoucí generace architektů a urbanistů, historiků a teoretiků architektury. O Jiřím Ševčíkovi lze říci známou větu – „V Čechách jedinci vykonají práci, která je v jiných národech rozložena na celou generaci.“

Najdeme zde tak dodnes mimořádně inspirativní texty věnované Mostu: Jiří

Ševčík, Ivana Bendová, Jan Benda „Obraz města Mostu“ z roku 1978, který vychází z dobové diskuse o selhání moderních urbanistických koncepcí měst a realizací rozlehlých panelových sídlišť. Pro text je důležité, že se při kritice opírá o fenomenologii architektury Christiana Norberg-Schulze, o teorie Kevina Lynche, topologickou psychologii a také teorii pole Kurta Lewina. Během tzv. normalizace, v době striktního, utuzujícího se centrálního plánování tu mluví o nezbytnosti spoluúčasti obyvatel při tvorbě města. To, co se v 60. a 70. letech šířilo z občanských aktivit i iniciativy samotných architektů v západní Evropě a USA, kde tento přístup postupně nacházel své nezastupitelné místo, se u nás projevovalo do roku 1989 spíše jen v náznacích v iniciativách samotných architektů a urbanistů. Na studii o Mostě pak navazuje v roce 1985 další text Jiřího Ševčíka „Obraz města a čtvrti Vinohrad. Příspěvek k urbanistickému a architektonickému vývoji“. I ten zakládá až v 90. letech otevíraný pluralistický přístup k architektuře a urbanismu.

Vliv na tehdejší architektonickou scénu je v publikaci reflektován textem Jany Ševčíkové a Jiřího Ševčíka „Několik opožděných poznámek k setkání na Spišské kapitule aneb pozdní rozum“. Text byl psán pro druhé setkání v Dome umelcov Slovenského fondu výtvarného umění v areálu Spišské kapituly ve Spišském Podhradí v roce 1985. Je fundovaným vhladem/sondou do tvůrčí problematiky tehdejší architektonické scény. V 60. letech na stránkách českého odborného tisku čteme například spory o corbusierovské nebo miesovské pojetí a přístup k tvorbě. Současné vymezení můžeme vnímat tak, že se odvíjí mezi přístupem celkově modernisticky uvolněným – se všemi revivaly moderny a modernismu – a přístupem klasickým, nebo lépe klasicizujícím. Tehdejší diskurs, čteme, byl založen v aktuálně přejímaném postmoderním rámci. Na jedné straně s historismem a citacemi „volně postmoderními“ a těmi, které se adresněji odkazují k historismu 50. let vyjádřenému sorelou. Překvapivým, objevným – dosud dostatečně nevytěženým – závěrem je tu upozornění na jedno z velkých rizik rozvoje postmoderny v Československu, a tím je „nedokončenost domácí moderny“. Pro úplnost bychom uvedli, jak aktuální tato reflexe je – na přelomu 80. a 90. let ve světovém kontextu již běžící debata, nejprve na půdě sociologických ústavů, o tzv. *druhé moderně* (Ulrich Beck), která se následně propisuje i do architektonického uvažování, jak čteme například v pracích Ākose Moravánszkyho.

Problematika konkrétní tvorby u nás je v publikaci soustředěna v Ševčíkových rozhovorech s nejvýraznějšími autory přelomu 20. a 21. století, paní Alenou Šrámkovou (1996) a Josefem Pleskotem (1997). Linie rozhovoru s Josefem Pleskotem se točí zejména okolo návratu k modernismu v jeho „nedráždivé“ podobě bez morálních apelů, modernismu nevyčerpatelného a stále plného podnětů. Tématem rozhovoru s paní Šrámkovou jsou některé konstanty jejího přístupu k navrhování a prvotnost mravního postoje: jednoduchost, které není možno dosáhnout jednoduše, a obyčejnost, které není možno dosáhnout obyčejně. Rozhovor s ní je již hledáním nového vymezení modernosti, s úběžníkem v sociálním působení architektury.

Z této publikace bych – stále mluvím o antologii *Česká a slovenská architektura 1971–2011* – pokud byste se rozhodli přečíst si pouze jeden text, doporučovali bychom až ten poslední, kurátorský, který psal spolu s Mariánem Zervanem a Imro Vaškem pro pavilon České a Slovenské republiky na 7. bienále architektury v Benátkách v roce 2000. Má název: „Wall-paper dispositivity“. Krajina: sídla: lidé: bytí: Česká republika a Slovenská republika v 20. století. (Hlavní kurátor Massimiliano Fuskas pro bienále formuloval téma: *Méně estetiky, více etiky.*)

V tomto krátkém kurátorském textu jsou už velmi přesně formulovány a strukturovány problémy, ve kterých žijeme i nyní. Je zde uvedena potřeba „nových obrazů“, kterými by bylo možno „naformátovat“ realitu k napsání svého vlastního záznamu, míněno života – tedy k znovunalezení autentické vazby k prostředí, ve kterém žijeme. Podle autorů je třeba stále důsledně nahrazovat obrazy vytvářené socialistickým režimem obrazy novými. Právě pomocí obrazů a forem, ve kterých ještě stále žijeme, si předchozí režim vytvářel jeden z nejdůležitějších způsobů identifikace. Autoři dále používají pojem „zesílené vědomí externalit“, nebo ještě lépe: „ztemnělé pozadí přírody“, kdy se do popředí dostávají dopady globální klimatické změny. Poslední, extra-estetickou podmínkou architektury, kterou autoři zmiňují, je téma „těžko asimilovaného okraje“, která je stále dobře srozumitelná zejména v příhraničních oblastech po přesunech obyvatel vycházejících ze závěrů posledního válečného konfliktu na našem území.

Mohli bychom doplnit, že vše výše uvedené je nyní umocňováno výzvami a událostmi posledních několika měsíců, nebo dvou let.

Ve všech svých pracích Jiří Ševčík vnímal postmodernu koncepčně, jako zásadní, zlomové období ve smyslu svobodného rozhodnutí – s vědomím otevření architektury větší a radostnější odpovědnosti. Ze všech jeho prací cítíme navýsost humanistický požadavek na hledání toho správného „důvodu“, „těžiště“, který by jakékoli tvorbě – ať už se jedná o architekturu, výtvarné umění – dával smysl, který by dokázal být zdrojem obohacující energie.

V dnešní kultuře entertainment, v době stále častějších krizí v kulturně-civilizačním vývoji, kdy už nejsme zaslepeni/oslněni „útekem do budoucnosti“ (který v čase vzestupu industrialismu diagnostikoval Max Weber), toho „útku do budoucnosti“, který narazil na své hranice na konci 60. let 20. století a byl popisován v prvních zprávách Římského klubu („krize životního prostředí“), je třeba hledat důvody tvorby, zakotvené „ve svobodě“ – hledat a konstruovat. Pokud bychom přístup Jiřího Ševčíka měli charakterizovat jedním slovem, pak je to „zápas“. Zápas o myšlenku, o silnou původní koncepci v porozumění, „uchopení“ moderny, kterou je třeba podrobovat diskuzím a otevírat dialogu. V tomto úsilí o silný koncept porozumění výkonu i selhávání moderny je velikost intelektuálního činu/výsledku úsilí Jiřího Ševčíka. Jiří Ševčík měl mnoho sympatizantů, ale ve svých vrcholných intelektuálních výkonech zůstal – jak tomu v Čechách často bývá – solitérem. K výsledkům jeho práce se budou vracet i nastupující generace.

Konverze měřírny na muzeum
 Praha
 Schindler Seko Architects

JIŘÍ TOUREK

Kunsthalle Praha

Pozn. red. Tehdy ještě nedokončená Kunsthalle již byla publikována v časopise Stavba 4/2021 i s autorskou zprávou a detaily. V tomto čísle je neopakujeme a přinášíme recenzi a fotografie finálního stavu.

Ti, kdo stále chtějí zanést Prahu na mapu světa, jistě přivítali, že stověžaté hlavní město dostalo novou uměleckou instituci s výrazně mezinárodním záběrem. Jde o Kunsthalle Praha nedaleko stanice metra Malostranská. Snad bude dobré začít objasněním německy znějícího názvu Kunsthalle. Jedná se o uměleckou instituci, která pořádá časově omezené (krátkodobé) výstavy, obvykle ji provozuje spolek či jiná nezisková organizace a obvykle nemá vlastní sbírku umění. Ovšem například jedna z nejslavnějších, Kunsthalle v Hamburku, je státní institucí a má významnou vlastní kolekci.

Kunsthalle nabízí často i původní, neotřelou architekturu. Tak Kunsthalle Rotterdam je význačným dílem Rema Koolhaase. Kunsthhaus Grazz, dílo Petera Cooka a Colina Fourniera, proslavilo své město po celé Evropě. Slavný a obdivovaný je též Kunsthhaus Bregenz od Petera Zumthora. Pražská Kunsthalle se vydala cestou, kterou jde velká většina, tedy rekonstrukcí starší budovy.

Díky tomu ji najdeme v centru Prahy, v okruhu ostatních uměleckých destinací. Jejím sídlem se totiž stala nevyužívaná trafostanice na Klárově, která prošla radikální proměnou, za kterou stojí architekti

z ateliéru Schindler Seko Architects. Vnější podoba této klasicizující moderní stavby z meziválečného období se mnoho nezměnila. Nepočítám-li nápis Kunsthalle Praha, který se obtáčí okolo nároží, jsou nejviditelnější zásahy dva. První je bronzem obložený „můstek“, kterým se do galerie vstupuje, obrací se do ulice Klárov s tramvajemi, kudy projíždí a prochází velké množství lidí, a tento můstek-rampa je tak trvalé zvoucí gesto, jakási pozvánka ke vstupu. Nepochybuji, že tak byl i zamýšlen. Vstup šel zajisté vyřešit i jinak, méně výrazně, jde však o gesto, které architekti rádi, a oprávněně, využívají. Například Marcel Breuer

vede návštěvníky svého Whitney Museum v New Yorku po skutečném betonovém mostě, po němž překročí „obrný příkop“, přenesou se tak z profánní do umělecké sféry. Druhé změny si všimne méně lidí, ač je ve skutečnosti větší, přinejmenším rozsáhlejší. Směrem do ulice U Bruskových kasáren totiž budova narostla o jedno patro, které skrývá celou jednu galerijní síň. Tato nadstavba ustupuje za původní průčelí, je nenápadná, a tak ji snad lze kvůli umění, jemuž slouží, s laskavostí přijmout. Jiná doba by asi starou trafostanici zbořila a volila novostavbu – Praha by pak po dlouhé době dostala nově postavené dílo plně zasvěcené umění – naše doba na to patrně nemá odvalu. Na druhou stranu složité konverze, kontextualismus či nutnost vkládat nové do starého nás učí alespoň nějak se vypořádávat s vrstvou minulých dob, brát ji v úvahu a přizpůsobovat se.

Přestavba této industriální stavby vzbudila v určité části kulturní veřejnosti kontroverze kvůli radikalitě zásahu. Z vnitřní dispozice nezůstalo mnoho, tím ovšem zároveň mohl vzniknout logicky provázaný sled

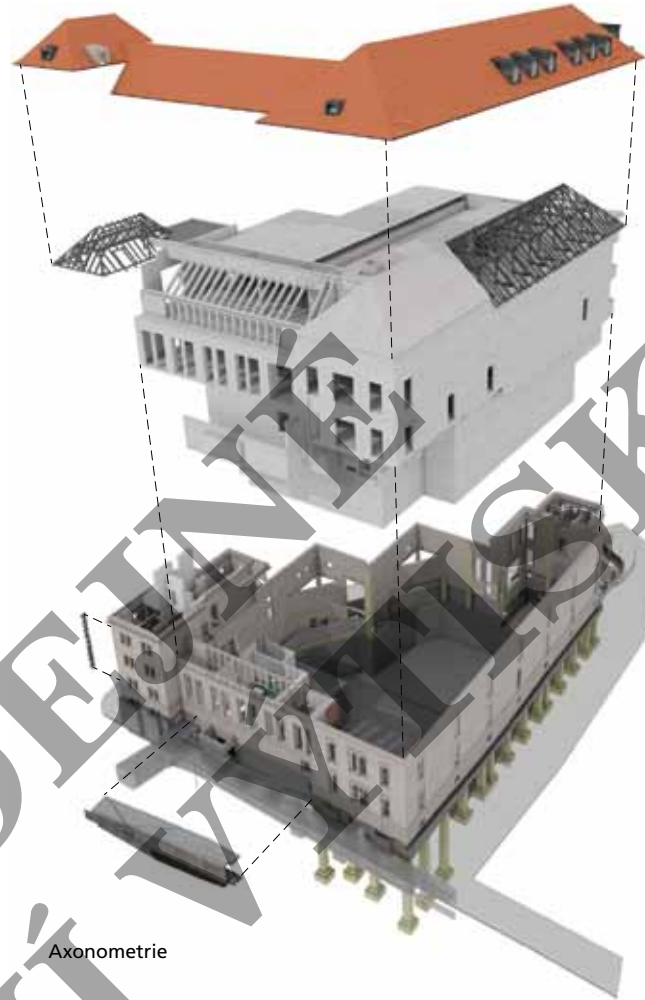
galerijních sálů prostupujících od suterénní úrovně až doslova pod střechu. Uvedená diskuse je dnes skutečně živá, jako otevřená rána. V případě Kunsthalle vynahrazuje ztrátu původní tkáně nově vybudovaná hodnota, která navíc slouží umění. Snad je to dostatečný argument ve prospěch tvůrců. Mé asociace s Breuerovým newyorským Whitney se plně rozehrály až ve vstupním foyer, tam jako zde totiž přichází za mostem čeká prosvětlená betonová hala s kontrastním pohledem, která slouží prodeji vstupenek, jejíž větší část ovšem zabírá dnes obligátní obchod. Víř asociací ze stejného zdroje rozvířil i povrch stěn z hrubého betonu s kaménky, který návštěvníky provází i po schodišti do první galerie.

Galerijní sály v patře jsou pak neutrálně bílé a mají různý tvar i velikost. Protože jsou všechny řazeny sekvenčně, zdá se, že se počítá s tím, že návštěvníci mají postupně projít vše jako určité kolečko. Sály jsou k sobě též účelně seskládané, aby se maximálně využil dostupný objem. Člověk tak při přechodu ze sálu do sálu i několi-krátě mění směr. Ač Kunsthalle rozhodně

nepřipomíná bludiště, návštěvník je opravdu vtažen do vnitřního světa. Na obou mých návštěvách k tomu přispívala i aktuální výstava Kinetismus. Nepochybně jen málokterá výstava bude tak výrazně blikat, zářit, svítit, houkat a vydávat tolik hluku a dalšího neklidu. Místy se mi zdálo, že to výstavní prostor poněkud přebíjelo. Zdá se mi ale nepochybně, že vzniklá galerie umožní zdárně provozovat starý a oblíbený rituál „návštěvy uměleckého (svato)stánku“, a to včetně závěrečného uvolnění v čtenářském koutku, ve skryté věži, na terase do hlavního průčelí (s kavárnou) nebo opačným směrem s výhledem na protější skálu a klidnou sousední zástavbu.

Z celé galerie i architektury je zřejmé, že Kunsthalle Praha cílí na širokou veřejnost, že chce být populární a dnešní a je sebevědomá. Přejí jí úspěch, a to i mezinárodní, aby se Praha ještě více zapojovala do evropského kulturního života. Ne snad, že by Praha nebyla na všech mapách světa, ale prohloubená integrace s kulturním světem Evropy, i prostřednictvím další úspěšné galerijní instituce, nám všem prospěje.

Místo stavby / Building location: Klárov, Praha 1
Autoři / Architects: Jan Schindler, Ludvík Seko,
Zuzana Drahotová / Schindler Seko Architects
Investor: Nadace The Pudil Family Foundation
Spolupráce / Cooperation: Zbyněk Ransdorf,
Jana Šerclová / AED project, Martina Bílková
Zastavěná plocha / Built-up area: cca 1650 m²
Užitná plocha / Usable area: 5687 m²
Plocha pozemku / Plot area: 2287 m²
Projekt / Design phase: 2014–2021
Realizace / Implementation: 2018–2021
Foto: Filip Šlapal

Axonometrie

EPO1

V poměrně dobře zachovalých objektech parouhelné elektrárny z počátku 20. století v průmyslové východní části Trutnova budují manželé Kasperovi galerii současného umění. Jádrem výstavní činnosti budou velkorozměrné umělecké objekty. Konverze průmyslového areálu s industriální architekturou charakteristickou především režným cihelným zdívem probíhá etapovitě. V cílovém stavu nabídne galerie více než 4 000 m² vnitřních výstavních ploch a více než 10 000 m² open air expozice s uměleckými díly vystavenými v parku vedle budov ve vazbě na nábřeží říčky Ličná.

GALLERY OF CONTEMPORARY ART IN TRUTNOV

The Kaspers are building a gallery of contemporary art in the relatively well-preserved buildings of the coal-fired power plant from the beginning of the 20th century in the industrial eastern part of Trutnov. The core of the exhibition activities will be large-scale art objects. The conversion of the industrial area with the architecture characterized mainly by gray brickwork takes place in stages. In its target state, the gallery will offer more than 4,000 m² of indoor

Architektonické řešení klade důraz na funkčnost provozu a jednoduchost. Původní stavební prvky, detaily a vybavení jsou v maximální míře zachovány a renovovány. Do stavby přicházíme i se zásahy soudobými, jako jsou výrazná přístřeší nad vstupy, ocelové schodiště z přízemí na ochoz turbínové haly, zábradlí ochozu, vyrovnávací schodiště a rampy, prosklené stěny a také námi vyvinutý systém přestavitelných výstavních panelů.

Pro ucelení výtvarného barevného a materiálového konceptu úprav a pro zachování barevně neutrálního pozadí pro exponáty

exhibition space and more than 10,000 m² of open-air exhibits with works of art exhibited in the park by the buildings in relation to the embankment of the Ličná river.

The original building elements, details and equipment are preserved and renovated to the maximum extent. We also come into the construction with contemporary interventions such as distinctive shelters above the entrances, a steel staircase from the ground floor to the turbine hall gallery, gallery railings, leveling stairs and ramps, glass

Galerie současného umění

Trutnov
Atelier Tsunami

pracujeme v interiéru s achromatickou škálou bílé, antracitové a odstínů šedi.

Pro dálkové pohledy byl areál původní Elektrárny Poříčí 1 charakteristický siluetou s mohutnými komíny. Pracujeme s tímto motivem a připravujeme ocelový převýšený objekt vyrůstající ze schodišťového tubusu. Nasvícený artefakt se stane zejména v dálkových pohledech, např. z budoucí estakády blízkého dálničního tělesa, výrazným prvkem galerie.

AUTORSKÁ ZPRÁVA

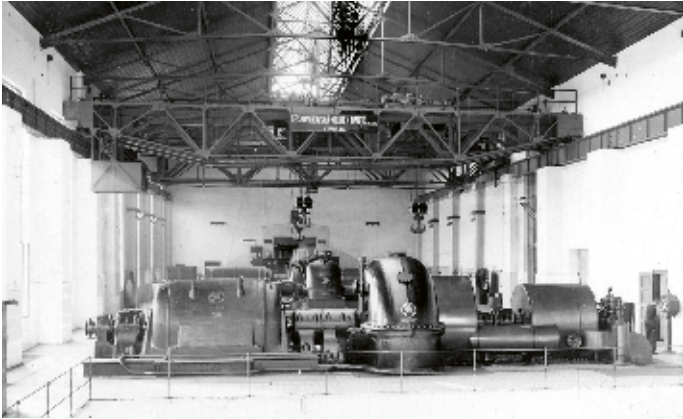
walls. We also developed a system of adjustable exhibition panels.

From distant views, the area of the original Poříčí 1 Power Plant was characterized by a silhouette with massive chimneys. We work with this motif, and we are preparing a steel exceeding object growing from a stair tube. The illuminated artefact will become a significant element of the gallery, especially from distant views, for example from the future flyover of a nearby motorway body.

ARCHITECT'S REPORT

STAVBA DETAIL 2/2022

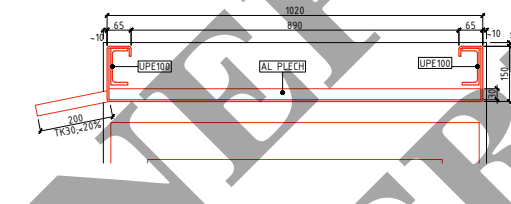
Původní stav

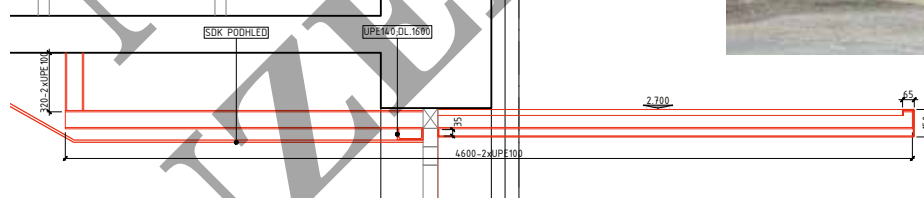
STAVBA DETAIL

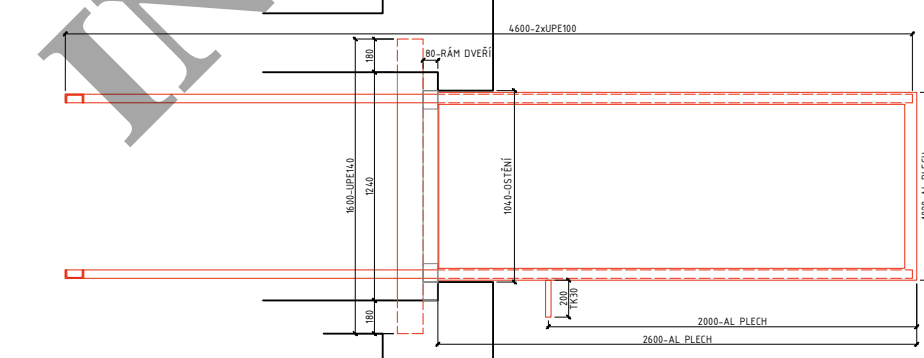
ŘEZ PŘÍČNÝ M1:10

ŘEZ PODELNÝ M1:20

PŮDORYS M1:20

DESIGNOVÝ PŘÍSTŘEŠEK PŘED HLAVNÍM VSTUPEM DO ADMINISTRATIVNÍ BUDOVY

- Nosnou kostru tvoří dva profily upe, které jsou upevněny na svém vnitřním konci přes patní plechy do stropu a před průchodem do venkovního prostoru jsou podepřeny příčným upe profilem uloženým naplocho a zabetonovaným do kapes ve zdivu ostění. Hlavní dva nosníky budou osazeny s cca 10mm nadvýšením konců.
- Opláštění je provedeno hliníkovým slízkovým plechem tloušťky 5/7mm, ze kterého je ohnuta a svařena "vana", která se nasune na dva nosné profily UPE. Mezi koncem vany a nosným příčným profilem upe musí zůstat mezera o šíři použitého profilu AL zárubně dveří.
- Vana je odvodněna do boku navařenou hliníkovou trubičkou Ø30mm (chříč).
- Všechny prvky přístřešku budou opatřeny lakem ral7016.

ZÁBRADLÍ

Zábradlí je vytvořeno pomocí jeklových sloupek a jeklového madla. Výplň tvoří nerezová lanková síťovina, která je napnutá mezi dvěma horizontálními nerez lanky. Tato lanka jsou dále napnutá i v konkávních místech - tedy v koutech, u koncových sloupek. Lanka jsou ke sloupkům uchycena oky s metrickým závitem, přičemž při případných větších průhybech je možné tato oka umístit např. I ze spodní strany madla. Lanka budou opatřena napínáky natolik hustě, aby bylo možné dosáhnout optimálního napnutí lanek (je např. problematické napnout lanko se dvěma pravoúhlými ohyby). Nosná konstrukce zábradlí je koncipována tak, že koncové sloupky mají stejný profil jako madlo 80x30mm, běžné středové sloupky 60x30mm jsou z vnitřní (přílehlé) strany ustoupeny o 20mm, aby síťovina ve svislém průmětu nevlýzala před líc madla. Rohové sloupky 60x60mm jsou čtvercové, aby pohled na ně byl shodný z obou stran. Horní rohy ve spoji madlo-koncový sloup budou sražený co povolí tloušťka stěny jeklu. Svislé jekly (sloupky) budou ze spodní strany zaslepeny.

KOTVENÍ SLOUPKŮ DO ČELA OCHOZU

Aby byla umožněna rektifikace sloupek ve všech 3 směrech, jsou sloupky k čelu ochozu připevněny pomocí příložky tvaru I. V příložce jsou v obou ramenech oválné otvory. Ve sloupcích - jeklech jsou taktéž oválné otvory - na jedné širší straně cca 14mm pro šrouby m12 a v protilehlé cca 20mm pro protažení válcové hlavy šroubu s imbusem. Sloupky v koutu (čtvercový jekl) mohou být upevněny shodně, pouze s tím rozdílem, že imbusové šrouby, které drží k sobě příložku a jekl budou šroubovány ze strany příložky (hlavy tedy nebudou v jeklu) a to až úplně nakonec po výškové rektifikaci (protože tím pádem nebude umožněna další dodatečná výšková rektifikace).

POUŽITÉ MATERIÁLY A POVRCHY

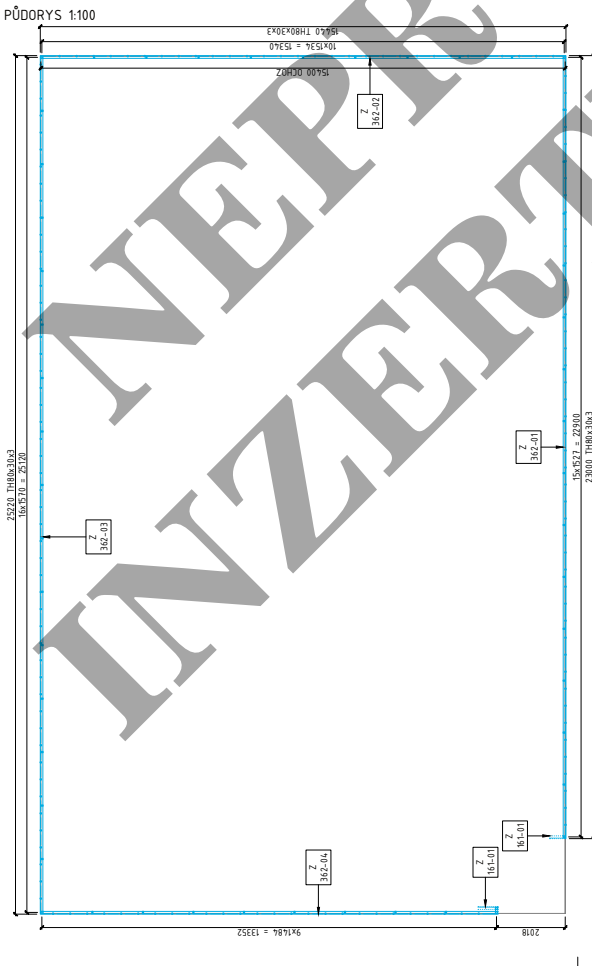
Celá konstrukce bude v odstínu ral7016, spojovací materiál může zůstat pozink, síťovina nerez.

Šrouby umístěné v jeklech budou s válcovou hlavou s imbusem. Konstruktivní závitové tyče budou m16, lepené na chemickou maltu.

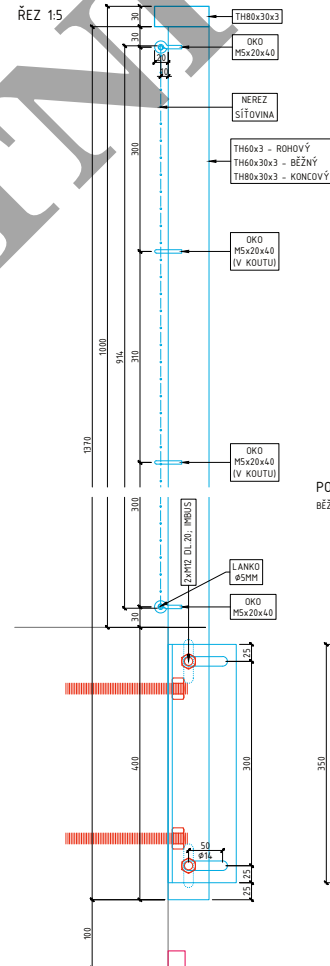
Ocel konstrukční s235, spojovací a kotevní materiál 8.8 Pozink. Lanka předpoklad Ø5mm nerez vč. napínacích a ukončovacích prvků před kreslením výrobní dokumentace je nutné přesně zaměřit obvod ochozu a zkoordinovat návaznost na hlavní schodiště z161-01!

PŮDORYS 1:100

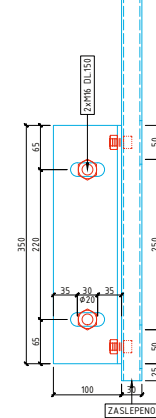
ŘEZ 1:5

STAVBA DETAIL

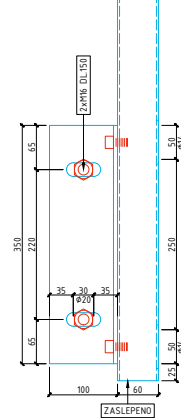
POHLED NA PŘÍLOŽKU 1:5

BĚŽNÝ SLOUPEK

POHLED NA PŘÍLOŽKU 1:5

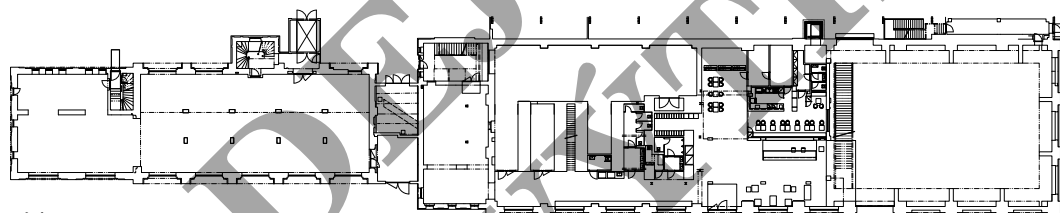
KOUTOVÝ SLOUPEK

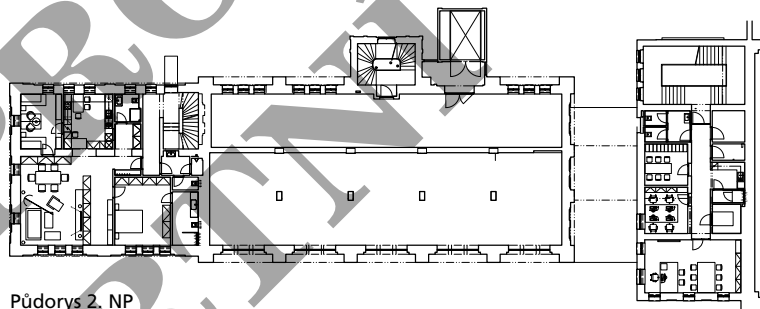

Místo stavby / Building
 location: Elektrárnská 322, Trutnov
 Autoři / Architects: Michal Ježek, Ivo Balcar,
 Aleš Krτίčka, Jan Řehák / Atelier Tsunami
 Spolupráce / Cooperation: Vít Zinga,
 Jiří Litoš, Stanislav Poslušný, Vlastislav Vlach,
 Jiří Nešněra, Jana Kuřátková
 Investor: manželé Kasperovi
 Zastavěná plocha / Built-up area: cca 2444 m²
 Užitná plocha / Usable area: 4892 m²
 Plocha pozemku / Plot area: 5600 m²
 Obestavěný prostor/ Volume: 43 337 m³
 Projekt / Design phase: 2019–2022
 (první dvě etapy)
 Realizace / Implementation: 2020–2023
 (první dvě etapy)
 Náklady / Costs: 80 mil. Kč (první dvě etapy)
 Foto: Valerián Spusta, Miloš Šálek

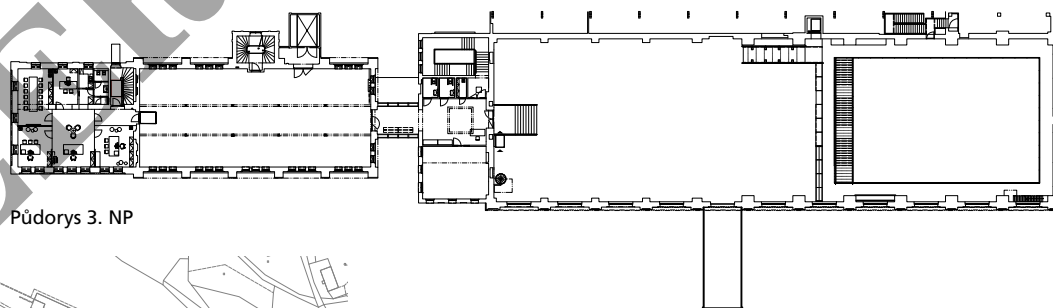
Vizualizace

Půdorys 1. NP

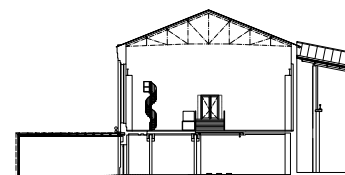
Půdorys 2. NP

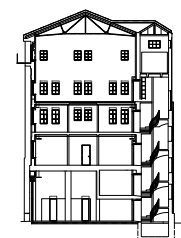
Půdorys 3. NP

Situace

Řez turbínovou hlavou

Řez rozvodnou

IDA CHUCLÍKOVÁ

EPO1 – nové středoevropské kulturní ohnisko

V podhůří Krkonoš, na předměstí 30tisícového Trutnova, v průmyslové městské části Poříčí, se rodí nová galerie EPO1. Po letošním únorovém otevření zrekonstruované bývalé Zengerovy transformační stanice přeměněné do nové Kunsthalle v centru Prahy bude otevření dalšího velikostně ještě rozsáhlejšího galerijního prostoru v bývalé Elektrárně Poříčí další významnou kulturně společenskou událostí příštího roku.

Při pohledu na galerijní instituce obecně je důležité od sebe odlišit východiska, motivace, zacílení i odlišné finanční možnosti soukromého a veřejného sektoru. Přestože v EPO1 přibývá na pomyslné míse vah další element na straně soukromých galerií, otevírá se v jejím případě téma, které obvykle souvisí primárně s veřejnými institucemi. A tím je komplexní společenský dopad, kdy hlavním cílem nemusí být primárně návratnost investice a zisk, ale kultivace a inicieování pozitivních změn v širším území. O vzniku soukromé galerie samotný mecenáš Rudolf Kasper říká, že jde v první fázi o investování do renovace. EPO1 nevzniká v turisticky exponované lokalitě. Naopak. Je investicí do pozitivního posunu organismu města, potažmo celého regionu, kde se mapa turistických ohnisek

teprve tvoří. Přestože se vize otevření galerie v lokalitě mimo hlavní turistická ohniska zprvu jeví jako příliš ambiciózní, může být počáteční risk v dlouhodobém časovém horizontu vyvážen významnou přidanou celospolečenskou hodnotou v podobě proměny charakteru turismu nejen v Královéhradeckém kraji, ale v celém středoevropském kontextu.

EPO1 nelze vnímat pouze z perspektivy architektury samotné, ale v jejím širším celospolečenském významu. Leitmotivem vnímání nového prostoru je otázka, jaký přínos může EPO1 mít a jakou úroveň svým vznikem nastavuje pro další soukromé galerie. Potažmo jak mohou soukromé galerie ovlivnit dlouhodobou strategii turistického ruchu v oblastech ocitajících se často mimo hlavní pulzující tepny. Na to vše můžeme pohlížet z časové perspektivy, kdy celý záměr ještě není dokončen, ale už jsou zjevné jeho hlavní kontury.

MOTIVACE V INVESTOVÁNÍ DO VLASTNÍHO REGIONU

Na samém počátku v roce 2011 koupila firma Kasper průmyslový areál bývalé ČKD Dukly v Poříčí, jejichž součástí byly i budovy již nefunkující elektrárny. Pro Kasper group specializující se na kovovýrobu

a dřevěné nosné konstrukce byly objekty bývalé elektrárny pro výrobu nepoužitelné. Rodina Kasperových podporuje kulturní a společenský život ve svém regionu již řadu let a manželé se rozhodli nevšední industriální stavbu z počátku 20. století, s vědomím její výjimečnosti, proměnit na centrum současného umění. Zdá se, že do vize galerie je otisknutý genetický kód samotné firmy. Racionální, a přitom ambiciózní záměr zacílený na jedinečnost a specializaci, podtrhnutý praktickým využitím již existujícího zázemí blízké výrobní továrny. V galerii, jejíž hlavní výstavní prostor cílí na velkorozměrné sochy, se skloubil rodinný zájem podporovat současné umění s využitím vlastních výrobních možností. Hlavní prostor galerie je přímo propojen s výrobními ateliéry čekajícími na své umělecké rezidenty. Velkoformátové sochy budou vznikat přímo na místě. Na zázemí výrobních ateliérů přímo navazují prostory továrny, která nabízí další řemeslné zázemí divize Kasper KOVO. Komplexně pojatý proces cílí na mezinárodní galerijní úroveň, kde hlavní roli hraje jedinečný výstavní prostor o celkové ploše více než 4000 m² a jeho provázání se zázemím pro svobodnou autorskou tvorbu.

POTENCIÁL POSTINDUSTRIÁLNÍ KRAJINY

Načasování vzniku galerie přichází ve chvíli, kdy se region nachází z perspektivy turistického ruchu v transformačním období. Postindustriální charakter spolu se specifickou historií pohraničí se pozvolna stává turisticky atraktivním tématem. Poetiku obrazů zde netvoří pouze vábivý krajinný kontext blízkých Krkonoš, ale i atmosféra popílkových jezer a odkališť a s ní související sukcesní krajina. Otevření galerie v území, které samo o sobě není dosud výrazným turistickým cílem, svědčí o schopnosti přechyst skrytý turistický potenciál. EPO1 se nachází na půl cesty mezi CHKO Krkonoše a CHKO Broumovsko s Adršpašskými skalami. Na půl cesty mezi Prahou a Wroclawí. V budoucnu lze při naplnění územně plánovací dokumentace očekávat dobrou dopravní dostupnost z bezprostředně blízkého trutnovského obvodu. Probíhají jednání o posílení MHD a vzniku nové autobusové zastávky. Pěší a cyklo dostupnost může posílit i blízké vlakové nádraží a cyklostezky lemující koryto Úpy i cykloturisticky atraktivní Kozí kameny. V kontextu širších vztahů by zapojení EPO do mapy turisticky atraktivních nástupních míst mohlo být odpovědí na *overtourismus* a přinést odlehčení přetížených Krkonoš i Adršpachu, i zprostředkování jiného druhu prožitku urbanizované krajiny. Sledovat proměny prostředí, kde velkou roli sehrál industriální průmysl a jeho dopady na krajinu v průběhu staletí, což s sebou samo o sobě přináší další škálu vlastních témat.

STRÍDMOST, SOLIDNOST A PRECIZNOST

Zdá se, že při výběru architektů sehrála klíčovou roli povaha i znalost investorů. Po úvodním jednání s architekty z OK PLAN ARCHITECTS (se zkušeností z realizace Humpolecké 8mičky) a původem náhodskou architektonickou kancelář TSUNAMI padl výběr na studio, s jehož oslovením investoři nejprve váhali. Sám architekt Michal Ježek k tomu s pokorou dodává, že s typologií galerie neměla kancelář TSUNAMI předchozí zkušenosti, ale o to měla větší chuť a tah na branku. Hlavní náplň projekční práce ateliéru spočívala v architektuře spjaté s průmyslovými výrobními i nevýrobními provozy. Ostatně právě mnohaletá zkušenost při spolupráci na projektování průmyslových staveb pro rodinu Kasperových pravděpodobně vedla k výrazně střídmému návrhu.

Komplex budov bývalé elektrárny je dispozičně rozdělený na několik sekcí kopírujících od sebe hmotově odlišitelné části celého objektu. Pro zachování původní identity, proporcí včetně podoby vnějšího lícového zdiva byl záměrně zvolen způsob vnitřního zateplení temperovaných obytných prostor.

První, administrativní část je oproti ostatním prostorům, kde hlavní roli hraje především vyčištění a sjednocení bez výrazných architektonických vstupů, doplněna členícími skleněnými příčkami. Celý prostor je přehledný a vzdušný. Kontrastem až technicistní strohosti jsou obrazy umístěné

v jednotlivých pracovních a na cihlu přiznaná původní štítová zeď, ke které byla administrativní část objektu v minulosti přistavěna. Myšleno je na dva byty v prvním podlaží pro rezidence umělců. Druhé podlaží vyplňují kanceláře.

V druhé části, hmotově výrazném prostoru původní rozvodny, se nachází pětipodlažní prostor „malé galerie“. Charakteristický konstrukční řád ocelových sloupů si díky konstrukčnímu detailu, kdy se samotné sloupy staly ztraceným bedněním pro betonovou vnitřní výplň, uchoval svůj původní subtilní charakter. Jsou to právě sloupy spolu s barevně akcentovaným částečně zachovaným pozůstatkem rozvodů, co tvoří jediný výrazný architektonický detail. Je zde patrný až pietní přístup architektů. Pro výstavní provoz tu ve vzájemné spolupráci vyvinul inženýr Jan Řehák s kurátorem Janem Kunzem, resp. ředitelem galerie, vlastní výstavní modulární systém pro variabilní a opakovatelné použití. Dispoziční řešení umožňuje v převýšeném, přes 5 m vysokém prvním podlaží umístit jak výstavní prostor, tak případné společenské zázemí s občerstvením pro návštěvníky. Programová náplň a tím i vlastní architektonické řešení se hněte spolu s celkovou koncepcí galerijního provozu a počítá se s variabilitou v průběhu času. Dvě prostorově totožná patra věnovaná galerii od sebe odlišuje rozdílná kompozice okenních otvorů. Nejvyšší, opět převýšené podlaží s otevřeným krovem nabízí další

prostorově specifický a výrazný výstavní prostor, s jehož dokončením se počítá před otevřením v květnu příštího roku.

Třetí, hmotově nejmenší prostor – krček – osově propojuje bývalou rozvodnu s velínem. V nezatepleném prostoru najdeme příznané původní ocelové kování oken. Spolu s velínem tvoří krček v dispozici symbolickou pomlku mezi odlišnými galerijními prostory. Výrazným prvkem tu je stropní prosklení s původním členěním se střechním světlíkem. Vstup do hlavní turbínové haly lemují vstupy do hygienického zázemí, vertikálního propojení schodištěm a místností pro workshopy. Při pohledu na sjednocený charakter dveří do programově odlišných provozů a vlastní největší haly lze prostoru vytknout architektonickou strohost a uniformitu. Ale je zřejmé, že se tu principiálně nepracuje se zdůrazněním hlavní osy celého komplexu či jedinečností vstupu do výstavních sálů, naopak koncept je důsledný a spočívá v očištění, nikoliv v interpretaci pohybu návštěvníka.

Prostorově nejvýraznější část komplexu bývalé elektrárny je hlavní hala, dělená na část strojovny, generátorovnu a vlastní turbínovou halu. Vstup do objektu s návštěvním lobby kopíruje koncept zbylé části a až puristická strohost je tu srozumitelná. Vlastní výstavní plocha této části představuje několik od sebe odlišných výstavních prostorů zabírajících podlahovou plochu 800, 530, 240 a 120 m². Libreto návrhu a pomyslné cesty nepředstavuje pohyb skrz objekt a architektonické zdůraznění

vlastní cesty, ale předpřipravený, vyčištěný a sjednocený prostor sám.

Architekt i prostor mlčí. Mluvit bude samotné umění. Dominantní výstavní prostor v hale prostorově navazuje na ochoz lemující nejvyšší výstavní prostor, kde je možné instalovat až do výšky téměř 19 m.

Základní architektonický koncept, v rámci něž je strohý a krajně racionální přístup doplněný spoluprací s odbornou zkušeností Jana Kunze a vede k vyčištěnému prostoru a vizuálnímu sjednocení výstavních prostorů prostřednictvím primárně dvoubarevného spektra. Výraznější podpoření atmosféry je patrné pouze v místech, kde se vědomě připomíná patina historické paměti budovy a odkrývájí autentické prvky původní architektury (podlaha, madla, zábradlí). Strojářsky přesné detaily vyvažuje akcentováním jakéhosi verneovského světa teplovodních potrubí. Architekti se v návrhu soustředili na srozumitelnost celku bez výraznějších autorských vstupů s důrazem na čistotu detailu. Celek postrádá okázalost. Absentuje ambice vytvářet vlastní prostorový příběh. Klíčová je funkčnost a zdůraznění samotného prostoru včetně využití původních technologií jeřábové konstrukce pro instalaci uměleckých děl. Autorská interpretace výstavních prostorů je vystavěna tak, aby nenarušila výklad budoucích instalací. EPO1 je solidní papír s neutrálním, a přesto jedinečným pozadím. Připravený na imaginaci, co teprve přijde v podobě vlastních uměleckých

artefaktů. Magnetismus spočívá ve velkorysosti a připomenutí historie bez okázalosti a bez snahy povýšit novodobé architektonické vstupy na výraznější autorské dílo.

RIZIKO VYVÁŽENÉ TRPĚLIVOSTI

Riziko, jehož kořeny spočívají v samotné vizi promítnuté do dispozice, kdy dochází k provázání galerie a firmy Kasper, může spočívat v přílišné racionalizaci umělecké tvorby a posunu ve smyslu vzniku „fabriky na umění“. Proto je krajně důležitá role vedení a kurátora včetně uchopení celkové koncepce výstavního programu. Zodpovídá za něj nový ředitel Jan Kunze. Směrování galerie je klíčové i proto, že se nacházíme v době, kdy můžeme očekávat pokles financí ve veřejných galerijních institucích a lze předpokládat, že význam soukromého sektoru na tomto poli posílí. Proto bude zajímavé sledovat způsob výběru vystavujících umělců ve smyslu svobodného přístupu do galerijního světa, ale i v udržení rozmanitosti v obecnějším chápání společenské role galerijního prostoru. Jan Kunze k tomu podotýká, že významnou roli v tom budou mít externí kurátoři a jejich autonomie, a prozrazuje složení úvodních čtyř výstav spojených s otevřením EPO1 v květnu 2022. Kurátory budou Marcel Fišer, Adam Hnojil, Jan Kudrna, Daniela Kramerová. Je na co se těšit a nové kulturní instituci můžeme popřát trpělivost i vytrvalost v přístupu, kdy primárním cílem je posílení kulturní identity celého regionu.

Galerie umění
Olomouc
ječmen studio

Telegraph

Idea investora byla využít spící objekt pro vystavování obrazů ze své sbírky. Původní objekt je zvenku památkářsky zachován, ale s novou strukturou na fasádě. Zachovali jsme původní princip etážové výroby – každé patro je jiné (funkcí i designem). Veškeré zázemí se odehrává v 1,5násobku konstrukčního modulu – do domu je vložena stěna „žiletka“ z červených akustických cihel, která odděluje schodiště a nový provoz. Je viditelná, neomítnutá.

Galerie musela být umístěna striktně na terénu, blízko k lidem. Na dalších patrech je coworkingové centrum, kavárna s terasou, multifunkční sál, byt pro rezidenčního umělce a loft v nástavbě. Na fasádě přízemí je legální graffiti stěna – Telegraph se snaží vystupovat i vně a vtahovat kolemjdoucí.

Coworkingové centrum je hybrid mezi volnou kancelářskou krajinou a samostatnými kanceláři. Po obvodu je prosvětlen

ze tří stran. V hloubce dispozice je chillout zóna a zasedací místnost, dále telefonní budky a jednacích boxy. Vnitřní schodiště je propojení coworkingu a kavárny.

Kavárna díky dobrému jídlu, mixu funkcí a atraktivitě programu funguje i ve 3. NP. Z kavárny je přístupný multifunkční sál (kino) se zázemím produkce. Na tomto podlaží je i byt s ateliérem hostujícího umělce. Zde končí původní budova.

Celá nástavba je jiný svět. Původní dům–střih–nástavba. Dole kvalitní prostředí pro práci a občerstvení vs. kvalitní prostředí pro slavnostní pobyt a dobrou party – extrakt zásadních momentů z typologie vily.

Loft v nástavbě je bytem pro milovníka umění, odkazuje na salon měšťanských bytů konce 19. století, tvarem je to ale jednoduchá ocelová stavba jako při rozšíření továrního provozu. Vše vyrůstá z podlahy, prostor je zde jevištěm dění. Z ochozu v převýšeném

prostoru pak pozorujete obrazy na jevištních tazích. K dispozici je též zahrada a paluba na střeše.

Udržitelnost stavby: glorifikovali jsme skelet jako nejvariabilnějšího systém, jaký může být. Zachovali romantiku starých továren. Původní tovární okna byla důsledně repasována včetně otevírání. Dále jsou zde použita podobná, dobově totožná, z bourané haly nedaleko, z naší jiné stavby. Nové použití v nových situacích (nosič neonů, stínící slunolamy, dělicí příčky v interiéru) potvrzuje koncept romantické inspirace.

AUTORSKÁ ZPRÁVA

ART GALLERY TELEGRAPH

The investor's idea was to redesign an unused factory to exhibit his art works collection. The original building is preserved from the outside, but with a new structure on the façade. We have retained the original principle of multi-storey production – each floor is different (its function and design). The whole technical structure is concentrated on 1,5 construction module – there is a neon carrier, shading sunbreakers, partitions in the interior) confirms the concept of romantic inspiration, visible, non-plastered “razor blade” made of red acoustic bricks. It separates a staircase from newly created space.

The gallery needs to be strictly on the ground floor, close to people. On other floors, there is a coworking centre, a café with a terrace, a multipurpose space, a flat for a resident artist and also a loft apartment. On the ground floor façade, there is a legal graffiti wall – Telegraph also tries to attract passers-by.

The gallery needs to be strictly on the ground floor, close to people. On other floors, there is a coworking centre, a café with a terrace, a multipurpose space, a flat for

a resident artist and also a loft apartment. On the ground floor façade, there is a legal graffiti wall – Telegraph also tries to attract passers-by.

A coworking centre is a hybrid of an open space plan and separated offices. It is illuminated from three sides around the perimeter. In the depth of the layout there is a chillout zone and a meeting room, as well as telephone booths and meeting boxes. The internal staircase is a link between coworking and the café.

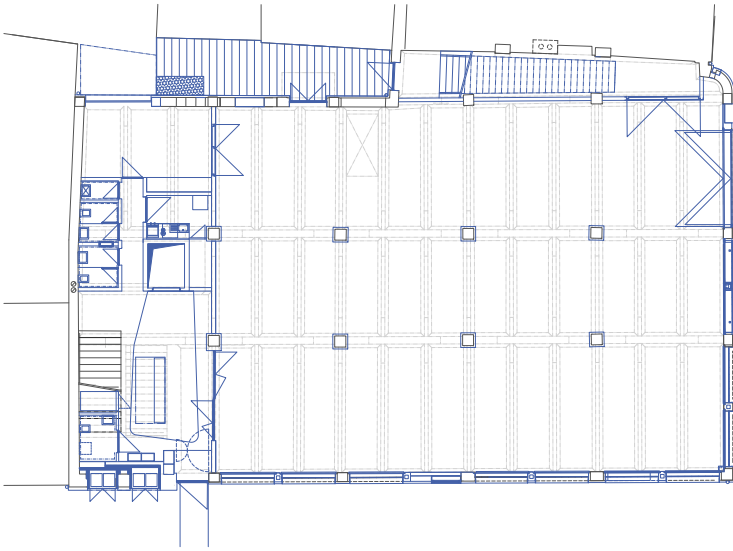
Thanks to delicious food, its functional variety and the attractiveness of the programme, the café is largely visited despite its location on the third floor. We managed to break into two fields of the historic reinforced concrete skeleton on the former top floor, which resulted in creation of the atrium, and now the interior has its exterior. A steep grandstand leads to the green loft roof above it. A multifunctional hall (cinema) with production facilities is accessible from the café. On this floor, there is also an apartment with a studio of the guest artist. This is where the original building ends.

The whole superstructure is a different world. Original house – cut – superstructure.

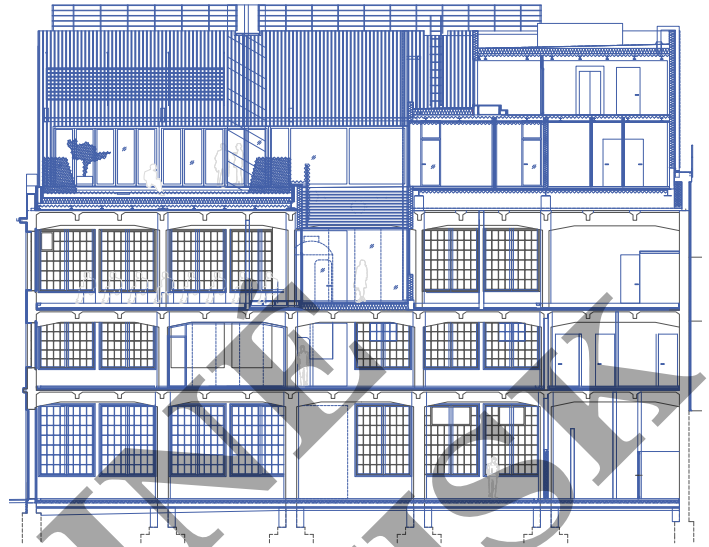
Downstairs, there is quality environment for work and refreshments vs. quality environment for a festive stay and a good party - an extract of key moments from the typology of the villa.

Loft in the superstructure is an apartment for the lover of arts. It refers to the bourgeois gallery of 19th century, but the shape was designed strictly easy (like a widening of factory). Everything grows up from the bottom, the room is like a stage. You can observe the paintings from the sideways bridges placed in the exceeded space. There is also the roof garden a the upper terrace for using.

Sustainable building: we have glorified the skeleton as the most variable system ever. We preserved the romance of old factories. The original factory windows were thoroughly refurbished, including opening. Similar, period-identical windows from a demolished hall nearby were used here, too. Novelty use in new situations (neon carrier, shading sunbreakers, partitions in the interior) confirms the concept of romantic inspiration.

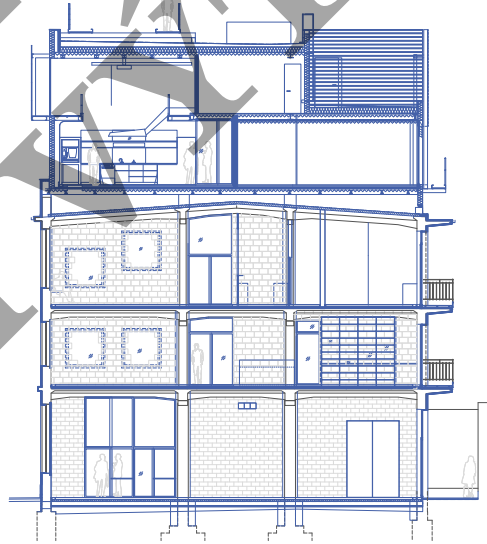
Púdorys 1. NP

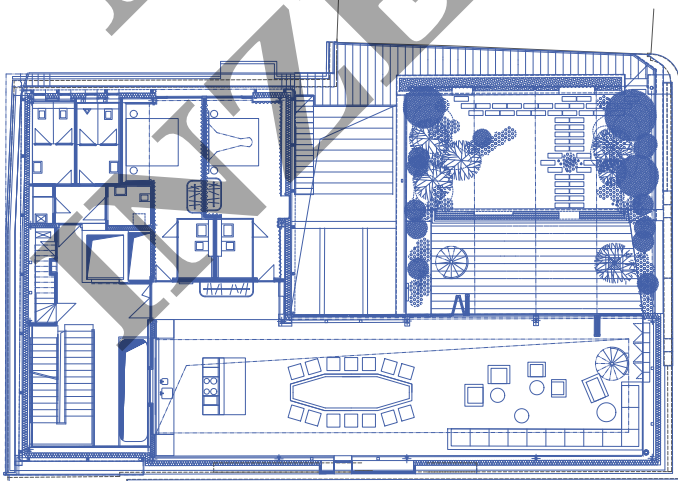
Rez

Púdorys 2. NP

Rez

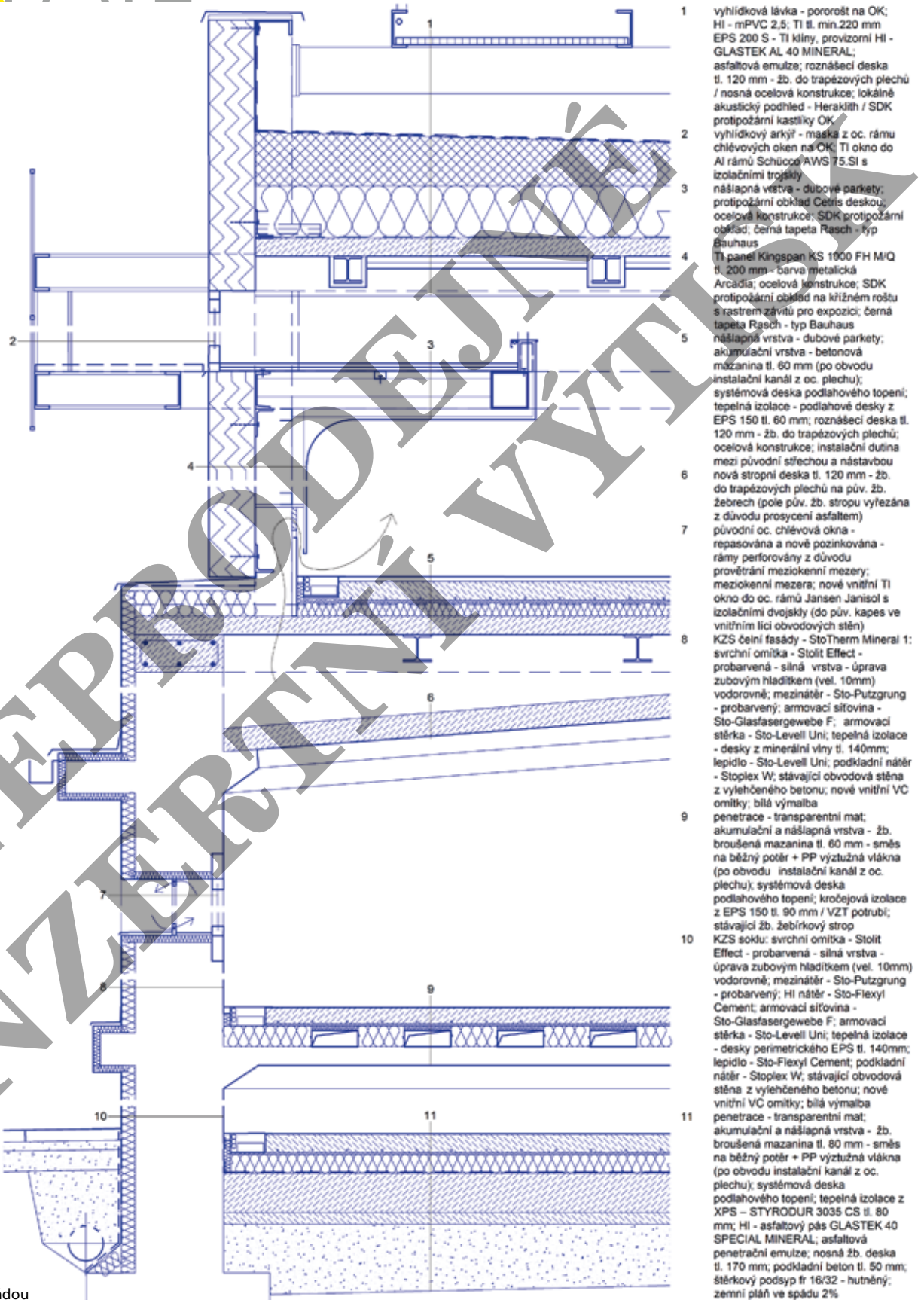
Púdorys 4. NP

Situační

STAVBA DETAIL

- 1 vyhlídková lávka - porořošt na OK; HI - mPVC 2,5; TI tl. min.220 mm EPS 200 S - TI klíny, provizorní HI - GLASTEK AL 40 MINERAL; asfaltová emulze; roznášecí deska tl. 120 mm - žb. do trapézových plechů / nosná ocelová konstrukce; lokálně akustický podhled - Herakolith / SDK protipožární kastliky OK
- 2 vyhlídkový arkýř - maska z oc. rámu chlévových oken na OK; TI okno do Al rámu Schüco/AWS 75.SI s izolačními trojskly
- 3 nášlapná vrstva - dubové parkety; protipožární obklad Cetris deskou; ocelová konstrukce; SDK protipožární obklad; černá tapeta Rasch - typ Bauhaus
- 4 TI panel Kingspan KS 1000 FH M/Q tl. 200 mm - barva metalická Arcadia; ocelová konstrukce; SDK protipožární obklad na křížném roštu s rastrovým závitím pro expozici; černá tapeta Rasch - typ Bauhaus
- 5 nášlapná vrstva - dubové parkety; akumulční vrstva - betonová mazzanina tl. 60 mm (po obvodu instalační kanál z oc. plechu); systémová deska podlahového topení; tepelná izolace - podlahové desky z EPS 150 tl. 60 mm; roznášecí deska tl. 120 mm - žb. do trapézových plechů; ocelová konstrukce; instalační dutina mezi původní střešou a nástavbou
- 6 nová stropní deska tl. 120 mm - žb. do trapézových plechů na pův. žb. žebrech (pole pův. žb. stropu vyležána z důvodu prosycení asfaltem)
- 7 původní oc. chlévová okna - repasována a nově pozinkována - rámy perforovány z důvodu provětrání meziokenní mezery; meziokenní mezera; nové vnitřní TI okno do oc. rámu Jansen Janisoli s izolačními dvojskly (do pův. kapes ve vnitřním lici obvodových stěn) KZS čelní fasády - StoTherm Mineral 1: svrchní omítka - Stolit Effect - probarvená - silná vrstva - úprava zubovým hladítkem (vel. 10mm) vodorovně; mezinátěr - Sto-Putzgrung - probarvený; armovací síťovina - Sto-Glasfasergewebe F; armovací stěrka - Sto-Level Uni; tepelná izolace - desky z minerální vlny tl. 140mm; lepidlo - Sto-Level Uni; podkladní nátěr - Stoplex W; stávající obvodová stěna z vylehčeného betonu; nové vnitřní VC omítky; bílá výmalba
- 8 svrchní omítka - Stolit Effect - probarvená - silná vrstva - úprava zubovým hladítkem (vel. 10mm) vodorovně; mezinátěr - Sto-Putzgrung - probarvený; armovací síťovina - Sto-Glasfasergewebe F; armovací stěrka - Sto-Level Uni; tepelná izolace - desky z minerální vlny tl. 140mm; lepidlo - Sto-Level Uni; podkladní nátěr - Stoplex W; stávající obvodová stěna z vylehčeného betonu; nové vnitřní VC omítky; bílá výmalba
- 9 penetrace - transparentní mat; akumulční a nášlapná vrstva - žb. broušená mazzanina tl. 60 mm - směs na běžný potěr + PP výtuzná vlákna (po obvodu instalační kanál z oc. plechu); systémová deska podlahového topení; kročejová izolace z EPS 150 tl. 90 mm / VZT potrubí; stávající žb. žebírkový strop
- 10 KZS soklu: svrchní omítka - Stolit Effect - probarvená - silná vrstva - úprava zubovým hladítkem (vel. 10mm) vodorovně; mezinátěr - Sto-Putzgrung - probarvený; HI nátěr - Sto-Flexyl Cement; armovací síťovina - Sto-Glasfasergewebe F; armovací stěrka - Sto-Level Uni; tepelná izolace - desky perimetrického EPS tl. 140mm; lepidlo - Sto-Flexyl Cement; podkladní nátěr - Stoplex W; stávající obvodová stěna z vylehčeného betonu; nové vnitřní VC omítky; bílá výmalba
- 11 penetrace - transparentní mat; akumulční a nášlapná vrstva - žb. broušená mazzanina tl. 60 mm - směs na běžný potěr + PP výtuzná vlákna (po obvodu instalační kanál z oc. plechu); systémová deska podlahového topení; tepelná izolace z XPS - STYRODUR 3035 CS tl. 80 mm; HI - asfaltový pás GLASTEK 40 SPECIAL MINERAL; asfaltová penetrační emulze; nosná žb. deska tl. 170 mm; podkladní beton tl. 50 mm; štěrkový podsyp fr 16/32 - hutněný; zemní pláh ve spádu 2%

Detailní řez čelní fasádou

Místo stavby / Building
 location: Jungmannova 2, Olomouc
Autoři / Architects: ječmen studio / Lukáš Blažek, Eva Blažková
Spolupráce / Cooperation: Vojtěch Jemelka, Lucie Vyhliďalová, Anna Kutrová, Jan Skoček
Investor: Robert Runták
Zastavěná plocha / Built-up area: cca 507 m²
Užitná plocha / Usable area: 1512 m²
Plocha pozemku / Plot area: 507 m²
Obestavěný prostor/ Volume: 7880 m³
Projekt / Design phase: 2016–2018
Realizace / Implementation: 2018–2021
Náklady / Costs: 100 mil. Kč
Foto: Kiva, Tereza Oprchalová

PETR ŠMÍDEK

Dva příběhy z olomouckých střech

Rovinatá Haná nenabízí mnoho příležitostí shlédnout na úrodnou půdu. Tuto odvěkou touhu si lidé ve volné krajině kompenzují stavbou rozhleden a v Olomouci pomocí výškových domů, které se jim daří realizovat se střídavými úspěchy. Po nepatřičně ambiciózních budovách RCO2 (2003) u hlavního nádraží, BEA Centrum (2013) na levém břehu Moravy a stále živé kauze Šantovka Tower (2008–) lze v okolí historického centra nalézt i zdařilé příklady jako přestavbu síla od Szymona Rozwałky a Tomáše Pejčka (viz *Stavba 3/2007*) nebo Silo Tower (Studio Zlamal, 2014), které vdechly dosluhujícím objektům nový život a osvětlení investoři na oplátku získali jedinečný výhled na olomouckou vedutu.

V podobném duchu se ubírají i dvě nedávné rekonstrukce od místního studia Ječmen. Na zcela rozdílných zakázkách přitom pracovali souběžně v jejich moderním pavilonu ve Chvalkovicích postaveném z renovovaných kastlových oken. Obě rekonstrukce se liší po formální stránce, povahou klienta i vnitřní náplní. Jedna poskytuje duchovní naplnění a druhá kulturní odreagování. Společný je jim nárožní pozemek, intenzivní stavební program a odvážná forma střešní nástavby. Nárožní věž první rekonstrukce pomocí historických reminiscencí splývá s původním objektem i okolím, zatímco sebevědomý loft u druhé rekonstrukce již z dálky poutá pozornost prostřednictvím neonové instalace Michala Škapy. Autoři rekonstrukcí již v minulosti s oběma investory spolupracovali: pro Univerzitu Palackého navrhli na olomouckém Horním náměstí informační centrum s prodejnou UPoint a pro Roberta Runtáka vytvořili na Dolní Moravě rekreační objekt skrytý pod terénní vlnou. Investoři předem věděli, co mohou očekávat. Architekti tak dostali důvěru k použití netradičních kombinací a prostorových konceptů.

Vědecké centrum pro Cyrilometodějskou teologickou fakultu Univerzity Palackého se nachází v historickém objektu bývalé vysoškolské koleje na jihu olomouckého centra. Hlavní vstup byl z ulice Kateřinské nově přemístěn na nároží, odkud je diagonálně výhled na cihelný objekt bývalé Městské tržnice, ale především odtud umožnil bezbariérový nástup do fakulty. Exponované nároží je dokoňováno novodobou interpretací (nedochované) novogotické věže, do níž byla umístěna kaple. Mezi další prvky na fasádě přibyl ve vnitrobloku nový dvoupodlažní arkýř, který nahradil balkony. Ke zlepšení vnitřní komunikace přispěla změna orientace centrálního schodiště. Díky vybouraným otvorům v nosných stěnách se dříve temný komunikační prostor uprostřed dispozice prosvětřil a přispěl k celkovému zpřehlednění. Jádru domu představuje třípatrové atrium, kde se vedle knihovny a studoven nachází kuchyňka s jídelnou a odpočinkovým koutem. Doktorandi a vědečtí pracovníci tak nejsou celý den izolováni v kancelářích nebo laboratořích, ale mohou se zde scházet a díky vertikálnímu propojení mít přehled o dění v celém domě. Okolo skleněného zastřešení atria vznikla otevřená podkrovní terasa zpřístupňující výhledy na střešní krajinu olomouckých vnitrobloků. V domě se dále nachází učebny, kanceláře, laboratoře a poradensko-terapeutické prostory. Hlavní klenot nové fakulty se však ukrývá v podkroví pod věží, kam architekti vložili vejčitý tvar kaple zasvěcené svaté Kateřině. Sakrální prostor je vystlaný dřevěnými šindeli a doplněn vitráží Jana Jemelky a svatostánkem od Jakuba Lipavského.

Druhou rekonstrukcí je bývalá továrna na telefony a telegrafy situovaná nedaleko olomouckého hlavního nádraží. Soukromá galerie Telegraph si uchovává industriální charakter. Železobetonový skelet s velkorozpisy umožňoval nejen v minulosti přizpůsobit výrobu aktuálním

technologím, ale také nyní pojmout pestrý program od galerie v přízemí, kanceláře v prvním poschodí a kavárnu s kinosálem ve druhém patře, kde se rovněž nachází byt s ateliérem pro hostujícího umělce. Kvůli minimálnímu zatížení je dvoupodlažní střešní nástavba z ocelové konstrukce opláštěná sendvičovými panely. Zvenku se tak nástavba příliš neliší od montovaných hal na předměstí. Nová střešní hala navazuje na starou průmyslovou budovu pod ní. Přitom žádná z nich již neslouží svému původnímu účelu. V opulentním střešním loftu s obrazárnou, zahradou a vyhlídkovou plošinou se naplno rozvíjí kontrastní hra strohých/dekorovaných, chladných/teplých a laciných/ušlechtilých materiálů. Umělecké intervence Telegraphu začínají ještě před vstupem do objektu (na chodníku i na fasádě). Ve foyer je pak přes celou výšku budovy vybouraný světlík, který má lákat k návštěvě vyšších pater. Vertikálnímu propojení mezi rozpatrovanými funkcemi napomáhá také trojice točitých schodišť. Objekt si uchovává původní syrovost: v na dřevě očistěných galerijních prostorách je stále cítit olejový odér, o poznání útulnější coworking volí industriální odstíny barev. Za promyšlené pracovní prostředí s ojedinělým mobiliářem již stačili autoři získat ocenění Kanceláře roku 2021.

Architekti musí často rozpoltit svoji osobnost. Vcítit se do investorových požadavků, propůjčit svůj um, ale ne mu zcela podlehnout. U realizaci studia Ječmen je cítit vliv nespoutanosti Ivana Kroupy, u něhož Lukáš a Eva Blažkovi před dvaceti lety studovali na FA ČVUT. Ani s narůstajícím objemem zakázek a větší zodpovědností z projektů studia Ječmen nevypřehává odvaha provokovat, chuť experimentovat a obohacovat tak současnou olomouckou scénu.

ČLÁNEK VZNIKL PO SPOLEČNÉ PROHLÍDCE S AUTORY A UŽIVATELI 24. BŘEZNA 2022.

Teologická fakulta
Olomouc
ječmen studio

Kateřinská

Nárožní budova na okraji olomoucké městské památkové rezervace prošla zásadní rekonstrukcí. Původně hotel od architekta Jakoba Gartnera upadl v nevěstinec a následně došlo k utilitární přestavbě na vysokoškolské koleje Marie Kudeříkové. Jednalo se o typický případ rozpačitosti socialistického stavebnictví, jak naložit s neostyly.

Poloha nároží je zdůrazněna novým vstupem a novou věží (helmicí). V nároží jsou soustředěny nejvýznamnější provozy – pracovna vedoucího institutu, jednací místnosti a malá kaple v „helmici“. Bylo vybouráno a znovu postaveno schodiště s hlavní podestou uprostřed, nikoliv na okraji, doplněn výtah v hloubi dispozice. Vertikála schodiště je prosvětlena okny, která vedou světlo od dvorní fasády a zároveň vizuálně propojují společné prostory. Paralelně se

schodištěm byl nově zbudován vertikální společenský prostor školy. Kolem světlíku, který ústí na terasu střešní zahrady, je situována v každém podlaží studovna a kuchyňka. Schodiště a společenský prostor jsou jádrem domu. Jsou obchozí novým arkýřem.

Interiér je kompletně nový. V principu je proveden historicky, i když z původního nic nezbylo. Proporce, členění oken a nálada je stále z přelomu 19. a 20. stol. Proto byly zvoleny parketové podlahy se vzorem do stromečku, bílé ostění a linka pod stropem. Schodiště je uvnitř bílé, hladké se stěrkou na pohledovém betonu. Jasně přiznaný novotvar. Jeho obvodové zdvoje je vně neomítané, s viditelnými zásahy do původního zdíva, přiznanými překlady a dozdívkami.

Barevnost interiéru včetně nábytku je decentní v jemných šedohnědých valérech.

Obklady a dlažby, nábytek, zejména vestavný, je variován z několika málo druhů, pracovní a kanceláře mají vestavěné drezy a světla.

Interiér kaple je měkký, obložený dřevěnými bukovými šablonami. Kaple graduje stěnou s vitráží a svatostánkem od Jakuba Lipavského. Současný tvar opatřen plátkovým hliníkem byl překřtěn uživateli na ba-toh boží.

Fasády budovy prošly nedávným zateplením, nebylo možné do nich zasahovat mimo nátěr. Původní novogotický výraz byl více méně setřen. Doplněvané elementy budovy jsou volně tvarovány v duchu toho neostylu. Nejsou však citací. Proto mají rizalitové atiky „batmanovská kočičí ouška“. Jehla věže je prázdná špice, je pouze konturou.

AUTORSKÁ ZPRÁVA

THEOLOGICAL FACULTY

The corner building on the edge of the Olomouc Monument Reservation has undergone a major renovation. Originally, the hotel, by the architect Jakob Gartner, fell into a brothel, and subsequently there has been a utilitarian conversion for the university dormitory of Marie Kudeříková. This was a typical case of the embarrassment of the socialist construction industry, how to deal with neo styles.

The corner is highlighted by a new entrance and a new tower (helmet). The most important operations are concentrated in the corner - the study of the head of the institute, meeting rooms and a small chapel in the „helmet“. The staircase with the main landing in the middle, not on the edge, was

demolished and rebuilt, and an elevator in the depths of the layout was added. The vertical staircase is illuminated by windows that lead light from the courtyard facade and at the same time visually connect the common areas. A vertical social space of the school was newly built in parallel with the staircase. There is a study and a kitchenette on each floor around the skylight that opens onto the roof garden terrace. The staircase and the social space are the core of the house. A new bay window surrounds them.

The interior is completely new. In principle, it is made historically, even though nothing remains of the original. Proportions, division of windows and mood is still from the turn of the 19th and 20th centuries. The staircase is white inside, smooth with

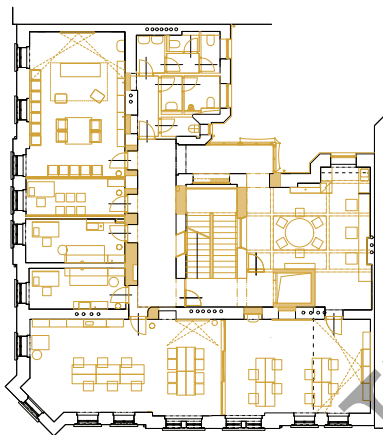
a floor screed on exposed concrete. Its perimeter masonry is unrendered on the outside, with visible interventions into the original masonry, admitted lintels and additional treatments.

The interior of the chapel is soft, lined with wooden beech templates. The chapel is graduated by a wall with stained glass and a tabernacle by Jakub Lipavský. The facades of the building have undergone recent insulation. The original neo-Gothic expression was virtually erased. The complemented elements of the building are loosely shaped in the spirit of the neo style, but they are not citations. The spike of the tower is empty, it is only a contour.

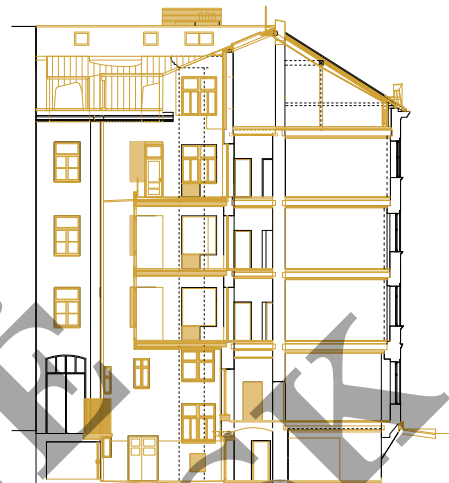
ARCHITECT'S REPORT

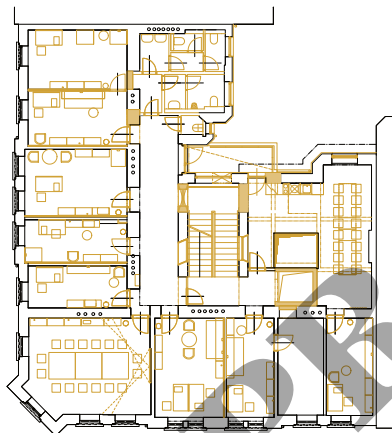
Půdorys 1. NP

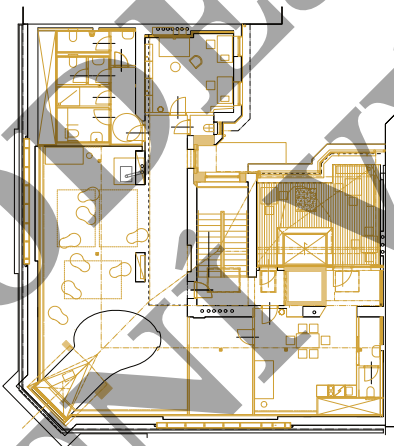
Půdorys 2. NP

Řez

Půdorys 4. NP

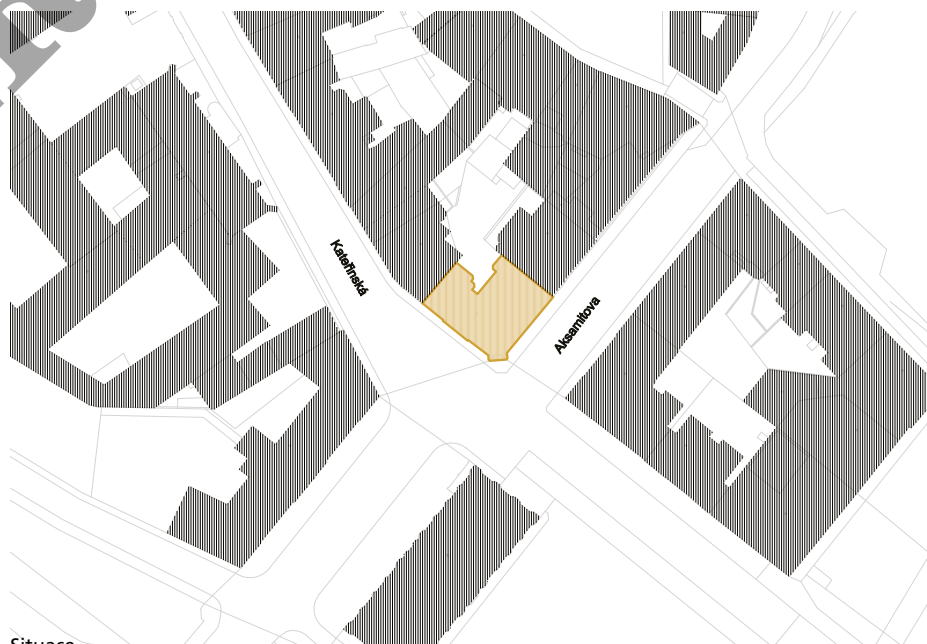

Půdorys 5. NP

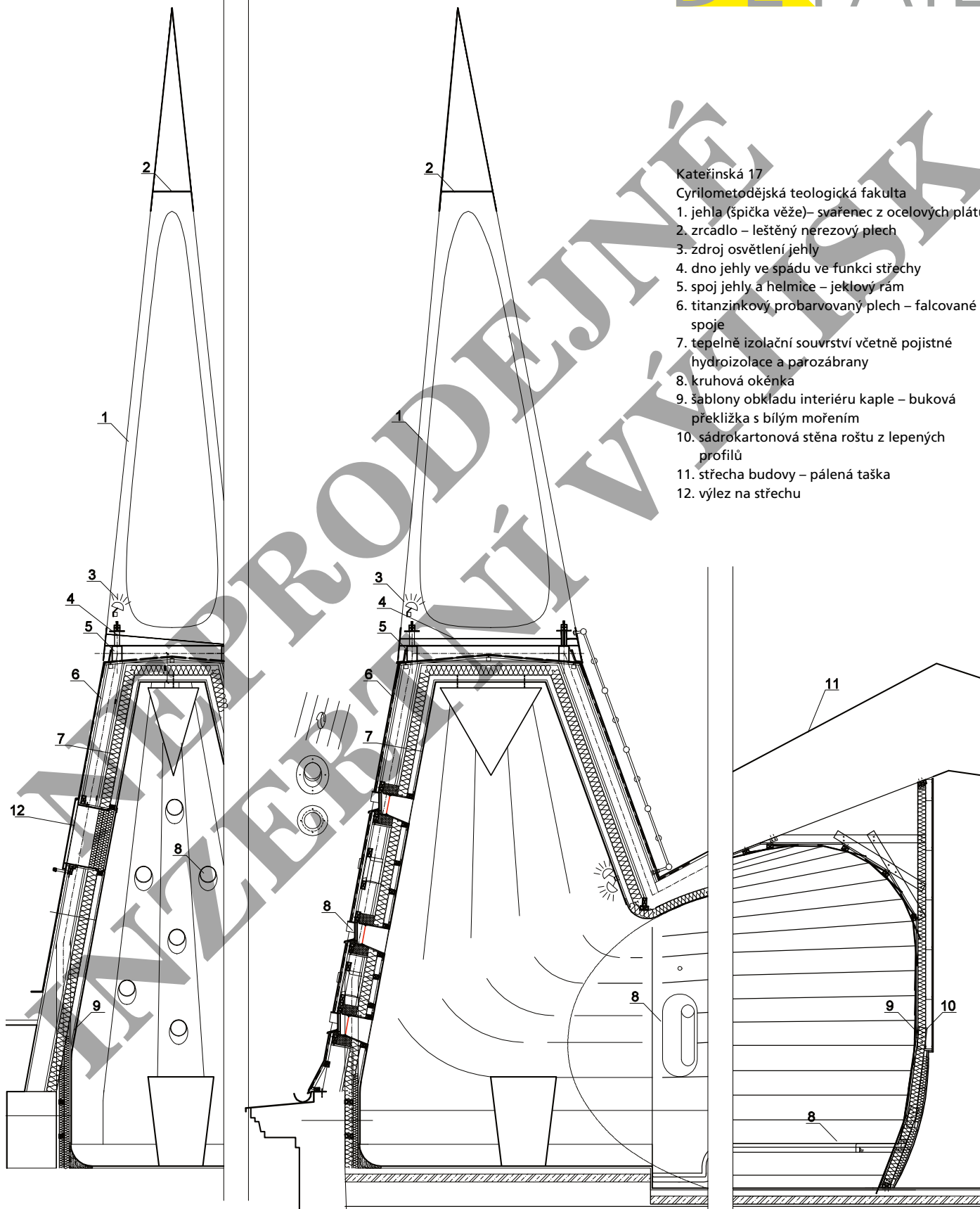
Řez

Místo stavby / Building location:
 Kateřinská 17, Olomouc
 Autoři / Architects: Lukáš Blažek,
 Eva Blažková / ječmen studio
 Spolupráce / Cooperation: Vítězslav Rejšek,
 Vojtěch Jemelka, Ondřej Došlík, Lucie
 Vyhlídalová
 Investor: Univerzita Palackého v Olomouci
 Zastavěná plocha / Built-up area: cca 357 m²
 Užiténá plocha / Usable area: 1463 m²
 Plocha pozemku / Plot area: 621 m²
 Obestavěný prostor/ Volume: 7671 m³
 Projekt / Design phase: 2016–2017
 Realizace / Implementation: 2019–2021
 Náklady / Costs: 53 mil. Kč
 Foto: Radka Piskačová

Situace

UMPRUM

Projekt uměleckých dílen naplňuje vizi Umprum jako integrované součásti centra města (fyzickými i nefyzickými aspekty), vizi kompaktní „nerozdělené“ školy dvou budov (intelektuálního centra – ateliérů / technologického zázemí – uměleckých dílen). Rekonstrukce a dostavba si nenárokují změnu na panoramatu města.

Hlavní vstup je podpořen, zvýrazněn a otevřen. Vynecháním vstupního segmentu

eklektické fasády přes celou její výšku dostává stará fasáda nový život. Průřez do hloubky objektu ve vazbě na racionální organizaci vnitřních komunikací předznamenává vnitřní funkci a život, otvírá je pro město.

Vnitřní komunikační a prostorové uspořádání respektuje historický systém modulace a traktování, zapojuje do něj vnější vztahy dle potřeb současné školy a současného města.

Princip zastřešené dvorany umožňuje realizaci velkých projektů a celoroční provoz školy na požadované úrovni. Technologické provozy jsou soustředěny do bočních křídel a lehké provozy do středu dispozice. Jejich organizace umožňuje vstup přirozeného světla, vizuální propojení centrálních polotransparentních provozů.

AUTORSKÁ ZPRÁVA

UMPRUM ART WORKSHOPS

The art workshop project fulfils the UMPRUM vision as an integrated part of the city centre (physical and non-physical aspects), the vision of a compact “undivided” school of two buildings (intellectual centre - studios / technological background - art workshops). Renovation and completion do not require a change in the city skyline.

The main entrance is supported, highlighted and open. By omitting the entrance

segment of the eclectic façade over its entire height, the old façade gets a new life. The cross-section into the depth of the building in relation to the rational organization of internal thoroughfares foreshadows the internal function and life, it opens them for the city.

The internal communication and spatial arrangement respect the historical system of modulation and sectioning, it involves external relations according to the needs of the current school and the current city.

The principle of the roofed hall enables the implementation of large projects and year-round operation of the school at the required level. Technological operations are concentrated in the side wings and light operations in the middle of the layout. Their organization allows the entry of natural light, visual interconnection of central semi-transparent operations.

ARCHITECT'S REPORT

STAVBA DETAIL 2/2022

Technologické centrum UMRUM

Praha

Ivan Kroupa, Jana Moravcová, Tomáš Zmek
(Projektový atelier UMRUM)

PETR VOLF

Technologické centrum jako fabrika: na umění

Potřeba rozšířit vysokou školu umělecko-průmyslovou (UMPRUM) se začala palčivě ukazovat zejména v průběhu 90. let 20. století. V souvislosti s privatizací nemovitostí prestižní škola přišla o řadu dílen na Starém Městě, které musely být posléze vtěsnány do historické budovy na Palachově náměstí. Situaci měla vyřešit výstavba nového areálu v Ďáblicích. Pozemky, zakoupené v roce 1998, se však ukázaly jako kontaminované ropnými látkami a musely se sanovat. V roce 2003 proběhla architektonická soutěž, v níž uspěl Josef Pleskot, na druhém místě skončili architekti A69, na třetím Ladislav Kuba s Tomášem Pilařem.

Myšlenka, že by studenti pendlovali mezi Palachovým náměstím a dalšími pracovišti v Ďáblicích, byla od samého počátku přijímána s nevolí a vesměs se hovořilo o možné ztrátě identity. Zaznívaly také obavy, že jde jen o první krok k tomu, aby UMPRUM úplně opustila střed Prahy (škola se prodá developerům na hotel) a následně se ocitla nejenom na periferii dění, ale i zájmu. V roce

2011 vedení instituce od ěáblického záměru upustilo s tím, že strategie byla shledána nevhodná. Tehdejší diskuse byly důležité vzhledem k přítomnosti, protože ukázaly, kudy cesta rozšiřování nevede, a přispěly k rozhodnutí hledat vhodnou budovu v přiměřené vzdálenosti od „matečního objektu“. V roce 2012 se vedení UMPRUM reprezentovanému rektorem Jindřichem Smetanou podařilo získat opuštěnou školu v Mikulandské ulici č. p. 134, která sledovaná kritéria splňovala: dvě zastávky tramvajů nebo asi kilometr pěšky.

Třípodlažní stavba z roku 1892 byla sice provedena v novorenesančním slohu (podle plánů stavitele Václava Nekvasila), který je čím dál více historiky oceňován, nicméně při odborném posuzování v roce 2016 nebyla shledána natolik cennou, aby musela být památkově chráněna. Pravděpodobně k tomu přispěla skutečnost, že byla několikrát přestavována (1949, 1956, 1992), stejně jako fakt, že nejde o ojedinělý počín, jenž by mohl být nezastupitelným reprezentantem určité typologie. Adaptace na Technologické

centrum, jak zní oficiální název budovy, byla svěřena přímo Ivanu Kroupovi, jenž jako profesor architektury na UMPRUM znal velmi detailně potřeby školy. Nešlo jen o tuto kvalifikaci. Především mohl uplatnit to, co si v prvním desetiletí jednadvacátého století osvojil při konverzi bývalé továrny na Centrum současného umění DOX v pražských Holešovicích nebo při tvorbě českobudějovické tiskárny Karmášek a jejím následném rozšíření o galerii. Zmíněné realizace byly hojně publikovány, jsou esencí obdivuhodné střídmosti, ukázněnosti a inovativnosti. Technologické centrum zmíněnou tendenci završuje.

Došlo k radikálnímu kroku. Z původní budovy zůstala zachována jenom uliční fasáda, za níž se odehrává vše podstatné. Demolice dvorního křídla byla řízená, na základě statického posudku před zahájením přestavby. V průběhu prací (v roce 2018) se zřítíla část chodby uličního křídla, a proto bylo ze statických důvodů rozhodnuto o odstranění části stěny náležící k této klenbě. Věci se daly

do pohybu. Jako by samy předznamenaly další děje. Nemá už smysl se zabývat tím, jestli je to správné nebo nikoliv: obecně platí, že převzít z prvotního objektu do novostavby jenom průčelí je považováno za lživý přístup nazývaný jako „fasádismus“, ale jsou případy, kdy je možné – vzhledem ke kvalitě projektu a jeho přínosu pro instituci, potažmo celou lokalitu – udělat výjimku.

Kroupovo pojetí je pragmatické, můžeme hovořit o tom, že vytvořil fabriku na umění v nejvlastnějším smyslu slova. Přesto je v něm dostatek prostoru pro architekturu a symboliku, která se projevuje například jednoznačným rozříznutím fasády na výšku stavby a skrze hloubku dispozice. Není to samoúčelné gesto, demonstruje otevřenost a čerstvou energii, která do budovy s novými nájemníky přichází. Vertikála je metaforou proměny základní školy ve školu vysokou. Součástí tohoto razantního vstupu je lešenářská konstrukce, která sehrává roli umělecké instalace a zároveň umožňuje poutat nejrůznější akce nebo dočasné představovat díla ve veřejném prostoru, aniž by komukoliv mohla překážet. Je to další zpřítomňující prvek. Mimochodem, Ivan Kroupa lešení jako určující výrazový prostředek použil v roce 2006 v Československém pavilonu v rámci prestižního benátského architektonického bienále.

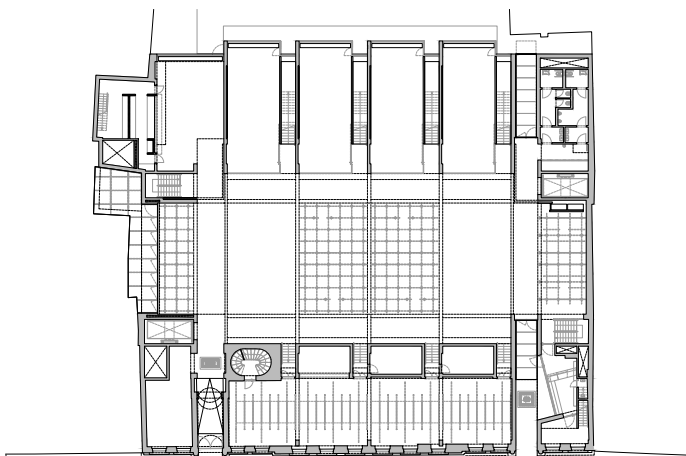
Podstatné je však to, co se skrývá za aktualizovanou novorenesanční zdí. Půdorys opakuje předchozí čtyřkřídlé členění, přičemž veškeré prostory jsou odstupňovány podle toho, jaké činnosti se v nich odehrávají. Zastřešené atrium, kde se mohou konat nejrůznější společenské akce, je veřejně přístupné. Jeho dominantou je vestavěná železobetonová, skleněnými

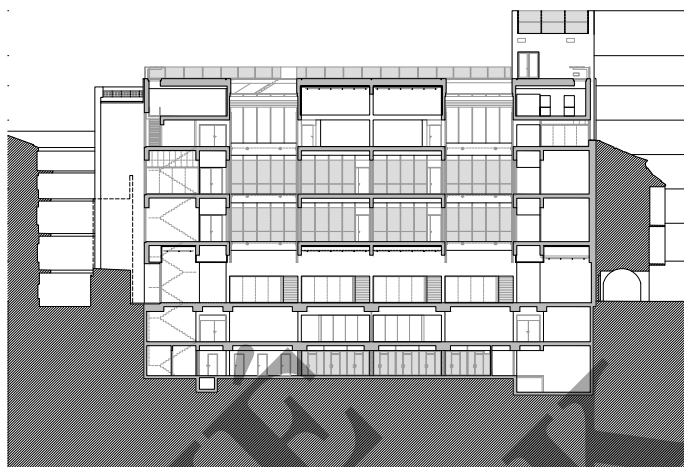
stěnami opatřená konstrukce, jež kromě toho, že jsou v ní učebny, sehrává roli jakéhosi „levitujícího“ těžiště. Prvotřídně vybavené dílny (keramické, sklářské, typografické, modelářské a tak podobně, včetně lakovny nebo třírozměrného tisku), v nichž je nutné dodržovat bezpečnostní pravidla, nejsou pochopitelně běžně dosažitelné, využívat je mohou všichni proškolení studenti (nejen studenti příslušných oborů), navíc jsou tam i celoškolské dílny. Hlavním rysem je prostorová velkorysost, lehkost, které jsou dosaženy převládající transparentností, díky níž jsou lidé v přirozeném vizuálním kontaktu. Leitmotivem objektu jsou ocelové rošty sloužící jako zábradlí na ochozech, ale jsou také pochozí: je jimi pokryta střešní terasa, odkud je inspirativní výhled na krajinu střech Starého Města, kterým se může těšit až sedm stovek lidí, tedy celá škola včetně studentů a zaměstnanců. Rošty se dají použít jako výstavní panely, vysloveně si říkají o to, aby na ně byly připevněny kresby, fotografie, plakáty, manifesty.

Technologické centrum UMPRUM je příkladem soudobé organické architektury, která není založena na prvoplánově amébovitém nebo eliptickém tvaru, ale je takovou, protože se v ní všechno vzájemně prolíná do jediného provázané celku jako v neuronové síti. Jedná se o nástroj k použití, který ožívá ve chvíli, je-li s ním správně zacházeno. Při jarní návštěvě měl autor tohoto textu dojem, že už funguje několik let. Zároveň je nutné poznamenat, že pro střed Prahy, který se dlouhodobě vyhledává, se stal pozhánáním, protože tam, kde jsou studenti, je o oživení postaráno. Hned v přímém sousedství se nachází Schönkirchovský palác (s Galerií Zdeněk Sklenář) a už ikonická budova Drn (s vyhledávaným coworkingovým pracovištěm) od architekta Stanislava Fialy, které revitalizační události v Mikulandské ulici nastartovaly. V projektu se počítalo s tím, že by se v případě potřeby mohly tyto stavby synergicky propojit. Není nad dobré sousedy!

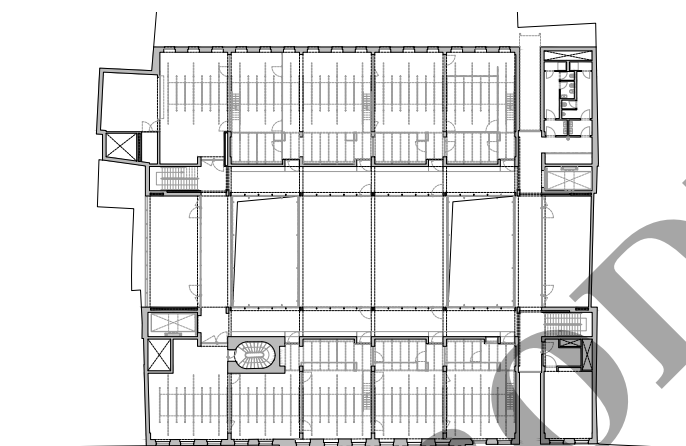

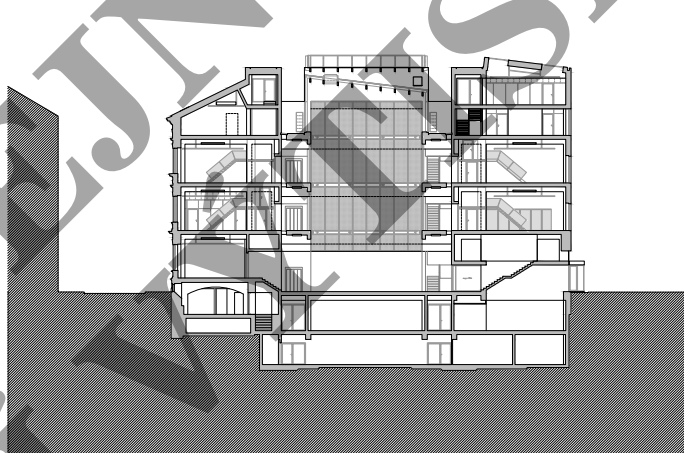
Půdorys 1. NP

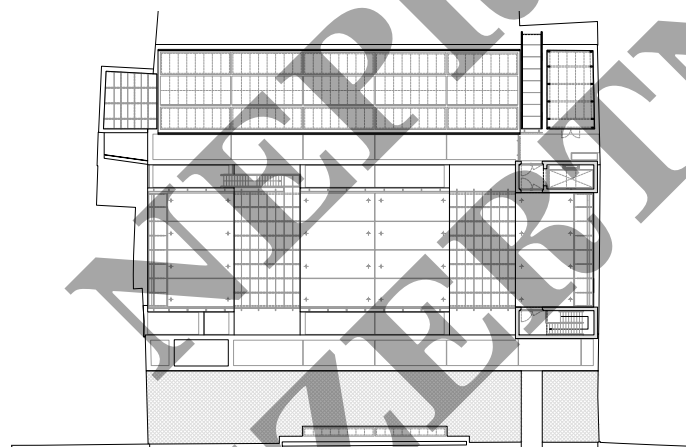
Rez podélný

Půdorys 2. NP

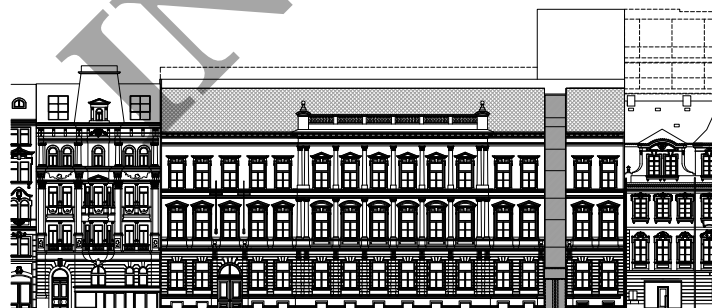

Rez příčný

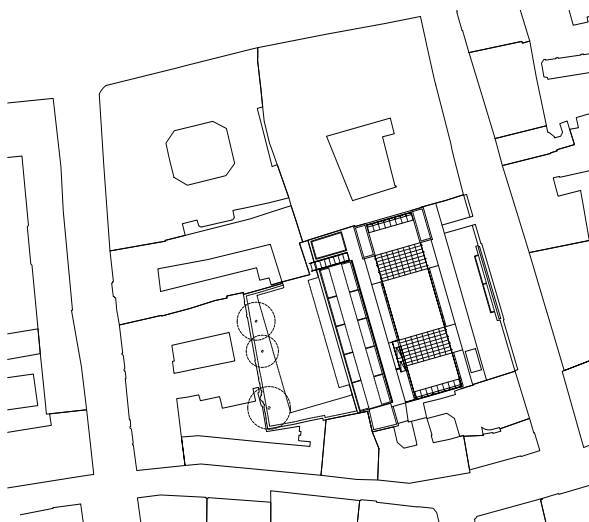

Půdorys 6. NP

Místo stavby / Building location: Mikulandská 5, Praha 1
 Autoři / Architects: Ivan Kroupa, Jana Moravcová,
 Tomáš Zmek / Projektový atelier UMRUM
 Investor: Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze
 Zastavěná plocha / Built-up area: cca 2000 m²
 Užitná plocha / Usable area: 10 570 m² + terasa 540 m²
 Obestavěný prostor / Volume: 57 150 m³
 Projekt / Design phase: 2012–2020
 Realizace / Implementation: 2018–2021
 Náklady / Costs: stavba vč. interiéru 500 mil. Kč bez DPH + technologické
 vybavení dílenských provozů 100 mil. Kč bez DPH
 Foto: Peter Fabo

Pohled

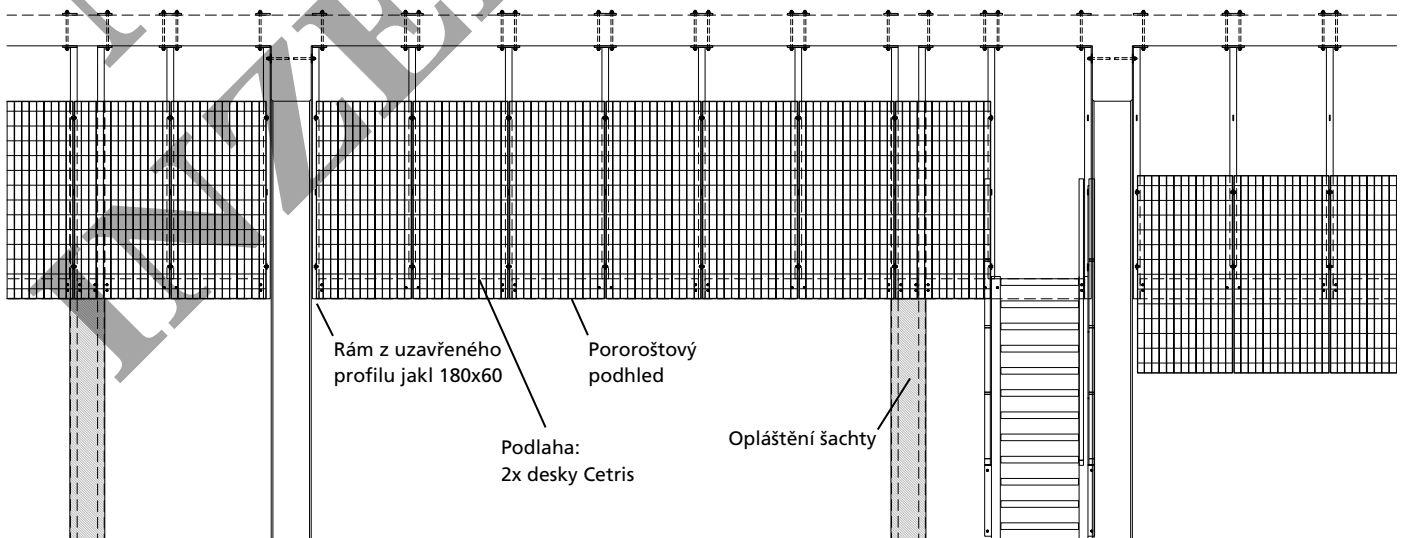

Situační plán

STAVBA DETAIL

Detail galerie dílny

ZUMTOBEL

**Nové
Technologické
centrum UMPRUM
je kompletně
vybaveno svítidly
Zumtobel**

Osvětlení všech prostor zajišťuje kombinace čtvercových, kruhových a liniových světel Perluce značky Zumtobel odolných vůči prachu. Většina z nich je řízena centrálním řídicím systémem LITENET, a to přesně podle požadavků uživatelů a automaticky dle intenzity denního osvětlení.

ROSTISLAV ŠVÁCHA

Dvě komunitní stavby od Projektilu

Ve srovnání s jinými typy budov se komunitní stavby vyznačují dvěma přednostmi. Jde-li o jejich architektonickou formu, představují tyto stavby jeden ze segmentů stavební produkce, jaký zatím neobsadili developeri. Jejich autorům to dovoluje vyhnout se mnoha známým limitům a stereotypům běžné developerské architektury¹ a dávat tak komunitním stavbám neotřelé formální řešení. K dobré formě, za kterou si autor může stát, se pak u budov tohoto typu připojuje stejně dobrý obsah. Školy a školky, kostely, divadla, radnice malých obcí, úpravy veřejných prostorů, knihovny, sportovní stavby, stanice dobrovolných hasičů, klubovny i různé kulturní a spolkové domy totiž patří ke stavbám, jejichž vznik si komunita v daném místě opravdu přeje a které pak posilují její soudržnost, tolik potřebnou v době, kdy se společnost spíše rozkládá do názorových bublin. A uvážíme-li, na jakých počinech se zakládá nová identita Litomyšle nebo Líbeznice, bude to zase komunitní architektura, v níž se dobrá forma spojila s dobrým obsahem, co se nám při takové úvaze nejspíš vybaví.

Nový pohled na smysl komunitních staveb ve venkovských obcích poskytuje kniha politologa Vratislava Dostála *Česká jízda* z roku 2021, s doslovem sociologa Daniela Prokopa. Z rozhovorů, které Dostál pořídil se starostkami a starosty devíti městeček a vesnic převážně na okrajích České republiky, vyplývá dobře známý fakt, že mnohá venkovská sídla zápasí s úbytkem svých obyvatel, protože z nich mladá generace odchází do velkých měst. *Česká jízda* však navíc ukazuje, že nástroj ke zpomalení nebo zastavení tohoto procesu spatřují obecní samosprávy mimo jiné v péči o pestrý spolkový, sportovní a kulturní život, jaký mladé lidi k jejich obci přitáhne a dá jim popřípadě důvod, aby se do ní po čase vraceli. „A poslední věc je, že se v obci musí něco stát“, odpověděl Dostálovi starosta Přívratu na otázku, jak tato vesnice udržuje mladou generaci v místě.² Že v tomto ohledu může sehrát důležitou roli komunitní

architektura, to snad ani nemusím dodávat. Velký důraz kladou dobré samosprávy na dostupnost školek a základních škol, ale i jiných zařízení, do jakých můžou děti docházet. „Školka a děti v ní jsou naše budoucnost“, řekla Dostálovi starostka Loučné nad Desnou.³ Sociolog Prokop podobně doporučuje řešit problém stárnutí venkova „výrazně vyšší podporou kulturních a sportovních aktivit pro děti, na které se často váže komunita rodičů“.⁴

Ani Praha-Zbraslav, ani Mnichovo Hradiště, čili místa, kde stojí dvě nové komunitní stavby pro děti a mládež od pražského ateliéru Projektil, nepatří k obcím, jaké by se potýkaly se stejným problémem úbytku svých populací jako sídla na okrajích republiky. O volný čas svých juniorů se však jejich samosprávy starají, jak o tom oba výkony Projektilu podávají výmluvný důkaz. Obě díla přitom plní širší spektrum funkcí, které neobohacují jen život dětí, ale i starších návštěvníků, takže se stávají komunitními centry pro celou obec.

Ve spolupráci se sochařem Milošem Fekarem, architektkami Annou Jenčkovou, Bohdankou Linhartovou a Radkou Šimkovou a architektem Markem Sankotem Projektil v letech 2008–2015 ve Zbraslavi revitalizoval lesopark Belveder.⁵ U vstupu do lesoparku stála zchátralá a přístavky znešvařená přízemní budova prádelny, která kdysi sloužila jako pastouška či chudobinec. Městská část Praha-Zbraslav ji zprvu chtěla zbourat. Nakonec se však rozhodla upravit ji pro klubovnu skautských oddílů a přistavět k ní nový objekt veřejně přístupné kavárny, v níž se dnes rádi zastavují pejskaři, rodiče s kočárky i jiné typy návštěvníků po procházce lesoparkem.

Historický objekt pastoušky Projektil zrestauroval, a to s obdobnou péčí, s jakou ateliér Bod architekti přednedávne obnovil starou sokolskou restauraci v organizaci městské haly v Modřicích u Brna.⁶ Návrh Projektilu pastoušku či klubovnu očistil od utilitárních přístavků a zbavil její interiér nadbytečných příček. Na exteriér budovy se vrátil ryhy neorenesančního

rustikování, špaletová okna dostala kopie původních dřevěných rámců, uvnitř se opravily a staticky zabezpečily mělké neckové klenby. Půdu objektu, upravenou pro provoz skautských družin, zpřístupňuje nové jednoramenné schodiště vložené do spojovacího krčku mezi klubovnou a kavárnou.

Návrhu tohoto nového kavárenského objektu a formě jeho přičlenění ke staré budově věnoval Projektil velkou pozornost. Cíl, jak je to zřejmé z výsledku, nespočíval v tom, že nová část se k části staré připojí nějak neutrálně a nenápadně, tak, aby pastouška zůstala dominantou. Architektura kavárny měla naopak vynít pokud možno výrazně a autonomně, ne však zase tak, že by architekturu pastoušky přebíjela. Projektil zprvu zvažoval možnost dát kavárny ortogonální půdorys, takže by její těleso běželo paralelně s ortogonálním tělesem pastoušky a spojoval by je krček s pootevřenými dvorky na každé své straně. Později se však přiklonil k organičtějšímu řešení, jehož forma reaguje na terén přilehlé svazité zahrady. Osa střechy kavárny tak dostala jinou orientaci než osa pastoušky a to si pak u kavárny vynutilo výraznější tvar, jehož elevace se tak trochu podobá motivu vlaštovčích ocasů, oblíbenému v modernistické architektuře padesátých let 20. století. O kontrast mezi starou a novou částí celku se dále postaraly použité materiály, plechová krytina na kavárenském objektu a krčku, dřevo jejich pláště a sklo v průčelí kavárny. Jak je to však zřejmé z hotového díla, kontrast zde neústí v nějaký rozpad. Stará část se pojí s novou v kompaktním a působivém *Gestaltu*.

Kavárenská část zbraslavské klubovny je dřevostavba, zatímco pastouška má tradiční zděnou konstrukci, takže rozdíl mezi novou a starou částí spočívá i v jejich odlišných stavebních technologiích. Dům dětí a mládeže v Mnichově Hradišti, čili druhá komunitní stavba Projektilu z nedávné doby, představuje podobný hybrid: přízemí má konstrukci betonovou, patro dřevěnou, zpevněnou jen čtveřicí betonových

pilířů uprostřed objektu. Jde-li pak o fenomén spojení nového a starého, který v Praze-Zbraslavi dostal podobu moderní přístavby ke staré historické části, nové se pojí ke starému i v Mnichově Hradišti, ale tak, že tu ke starým domům na mnichovohradištském náměstí Projektíl ze zadu přikomponoval moderní samostatně stojící novostavbu.

Ta se má ocitnout v nově ztvárněném prostředí Mírové ulice, která úzkou úžlabinou vybíhá z náměstí.⁷ Na úpravu svých ploch tato ulice teprve čeká a stejně tak si musíme počkat na to, až se její prostor otevře do zahrady, která leží naproti novostavbě od Projektílu a jejíž pozemek zatím uzavírá prázdná typová budova dřevěné školní jídelny. Dětské a mládežnické centrum tak představuje pouhou první, ač asi nejdůležitější fázi velkorysejšího záměru. Převažují u něj funkce střediska dětských a mládežnických aktivit. K nim se však připojují funkce další, takže novou budovu může užívat celá komunita města. Zatímco patro stavby opravdu obsahuje prostory jen pro juniorky a juniory – klubovnu, dílny, ateliéry, tělocvičnu –, rozlehlý prostor jídelny v přízemí, kam v poledne chodí obědvat děti z okolních základních škol, se v pozdějších hodinách snadno může změnit v místo kulturních a společenských akcí pro všechny.

Lehce organický *Gestalt* zbraslavské skautské klubovny vystřídaly v Mnichově Hradišti racionalistické ortogonální půdorysy přízemí a patra, které na jižní straně novostavby ustupuje a uvolňuje tak místo terase obrácené k hřištím na jižní straně budovy. Racionálně, v duchu tradic moderní architektury 20. století, vyznívají také fasády hledící k severu do Mírové ulice a k západu směrem k mnichovohradištskému náměstí. Ale i zde se dostal ke slovu jakýsi organický prvek, který je patrný v zešíkmení stěn přízemí na východní a jižní straně budovy a v šikmých liniích venkovních schodišť vedoucích do patra a na terasu.

Když jsem toto juniorské centrum nedávno navštívil s architektem Ondřejem

Hofmeisterem, ocenil jsem také jeho proporce a měřítko, jež se dobře váže k velikosti nedalekých starých budov u náměstí. Nová práce Projektílu se tak díky své vhodné velikosti stává příkladem správného chování novostavby v historickém prostředí. Nepostřehl jsem však u ní cosi jako znaky kontextuálnosti, například takové, jaké by odkazovaly k typickým starým formám jejího okolí nebo jaké by dostaly tradiční odstín. V mých očích tak budova vyznívala jako sice krásná, povýtce však autonomní vložka do starého města. Architekt Hofmeister mě však upozornil na fakt, že půdorys budovy je přesně tak veliký, aby po obou jejích bocích mohly vzniknout uličky, vedoucí k hřištím za novostavbou, a ukázal mi, že takové uličky mezi starými domy se ve starém Mnichově Hradišti staly typickým znakem jeho morfologie, jak to i dnes můžeme pozorovat na západní straně náměstí. Problém úzkého spojení starého a nového tak neřeší jen architektura klubovny a kavárny ve Zbraslavi, nýbrž i pojetí mnichovohradištského juniorského centra.

Kladu si otázku, zda děti ocení, že se jejich aktivity mohou odehrávat v kvalitním architektonickém prostředí, které ztvárnil přední český ateliér. Stejnou otázku si koneckonců můžeme položit i u komunitních staveb pro širší generační spektrum. Dobří architekti však podle mého názoru musí věřit tomu, že uživatelům jejich staveb kvalita prospěch přináší, bez ohledu na to, zda ji lidé vnímají či nevnímají. Myslím si, že na obě komunitní stavby Projektílu, jakož i na všechny starší stavby komunitního typu od tohoto ateliéru,⁸ bychom se mohli dívat jako na projevy této víry. Architekti však nejsou jediní, kdo věří nebo aspoň tuší, že architektonická kvalita přináší lidem něco dobrého. Stejnou vírou se totiž musely vyznačovat také úvahy obecních samospráv, které obě stavby Projektílu zadaly, v našem případě městských rad v Praze-Zbraslavi a v Mnichově Hradišti.

POZNÁMKY:

- 1 Některé z takových stereotypů jsem se pokusil popsat ve statích *Jde to i jinak! Bytový soubor Panorama v Brně-Bystrci*, *Stavba XXV*, 2018, č. 2, s. 32–33, nebo *Nedeveloperská architektura*, *Právo XXIX*, č. 235, 10. 10. 2019, příloha Salon č. 1144, s. 16.
- 2 Vratislav Dostál, *Česká jízda*, Praha 2021, s. 60.
- 3 Tamtéž, s. 212.
- 4 Tamtéž, s. 256.
- 5 Srov. *Projektíl 2002/2008: Roman Brychta, Adam Halíř, Ondřej Hofmeister, Petr Lešek*, Praha b. d., nestránkováno, a Michal Nanoru (ed.), *Projektíl 33*, Praha 2020, s. 52–73. – Za poskytnutí obou publikací vděčím architektu Ondřejí Hofmeisterovi.
- 6 Publikovala ji *Stavba XXVII*, 2020, č. 4, s. 20–26.
- 7 V tuto chvíli se náměstí v Mnichově Hradišti upravuje podle kvalitního projektu drážďanského ateliéru Rehwaldt Landschaftsarchitekten.
- 8 Mám na mysli Středisko ekologické výchovy Sluňákov v Horce nad Moravou (2003–2007) a poradenské centrum Otevřená zahrada v Údolní ulici v Brně (2009–2012). Komunitními stavbami svého druhu ovšem jsou i obě velké knihovny od Projektílu, Národní technická knihovna v Praze-Dejvicích (2000–2009) a Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové (2002–2008).

Klubovna

V zarostlé zahradě na kraji lesoparku ve Zbraslavi stál dům, bývalý obecní chudobinec, pak veřejná prádelna a nakonec léta opuštěná chátrající stavba. V okolí rodinné domy a vily v pěstěných zahradách. Město stálo před otázkou – co s ním? Moudře rozhodlo dům nezbourat, ale opravit a znovu využít. Měl své neopakovatelné kouzlo. Místní skauti zde díky tomu našli novou klubovnu, obnovený lesopark, sociální zázemí a malou kavárnu pro veřejnost. Vše pod jednou střechou uspořádáno tak, aby byly

prostory navzájem propojitelné a zároveň v případě potřeby oddělitelné.

Maloměstský dům s předzahrádkou a vstupním schodištěm je přízemní. Má taškovou střechu, klasicistní štukovou fasádu a dřevěná špaletová okna. Uvnitř jsou čtyři prosté zaklenuté místnosti s výhledy do všech stran spojené vstupní halou. Půda pod valbovou střechou je rovněž klubovnou nebo dílnou. Vše je očištěno od starých nánosů a doplněno o dřevěnou přístavbu umístěnou do zahrady za domem. Lehká stavba

s prosklenou stěnou otevřenou do lesoparku je malou kavárnou a sociálním zázemím klubovny. Dvorek před kavárnou se volně vylévá na plácek se studánkou a posezením pod lipou. Druhý dvorek za přístavbou a zahrada a jsou uzavřeným světem pro skauty. Oprášili jsme starou krásu a vdechli nový život dalšímu zanedbanému kousku Zbraslavi. Spolu s nedávno obnoveným lesoparkem se klubovna stává opět živou částí města.

AUTORSKÁ ZPRÁVA

COMMUNITY CENTRE

In an overgrown garden on the edge of the forest park in Zbraslav there has long been a house. At first a municipal poorhouse, then a public laundry, which ultimately dilapidated and has been abandoned for years since. It is surrounded by houses and villas with well-tended gardens. The city was faced with a difficult question. What to do with it? Wisely, the city council decided not to demolish the house, but to repair and reuse it since they appreciated its unique charm. Thanks to this decision, the local scouts now have a new clubhouse. What is more, the visitors of the adjacent, revitalized forest park may get a coffee in a small café there or use the

sanitary facilities in the building. All under one roof, arranged in such a way that the spaces are interconnected and at the same time separable if necessary.

The existing house has only one floor, a front garden, and an entrance staircase. It has a tiled roof, a classical stucco facade and wooden mullioned windows. Inside, there are four simple, vaulted rooms with views in all directions interconnected by an entrance hall. The attic under the hip roof may also serve as a part of the clubhouse or a workshop. Everything was cleared of old deposits and complemented by a wooden outbuilding set in the garden behind the house. The lightweight structure with a glass wall

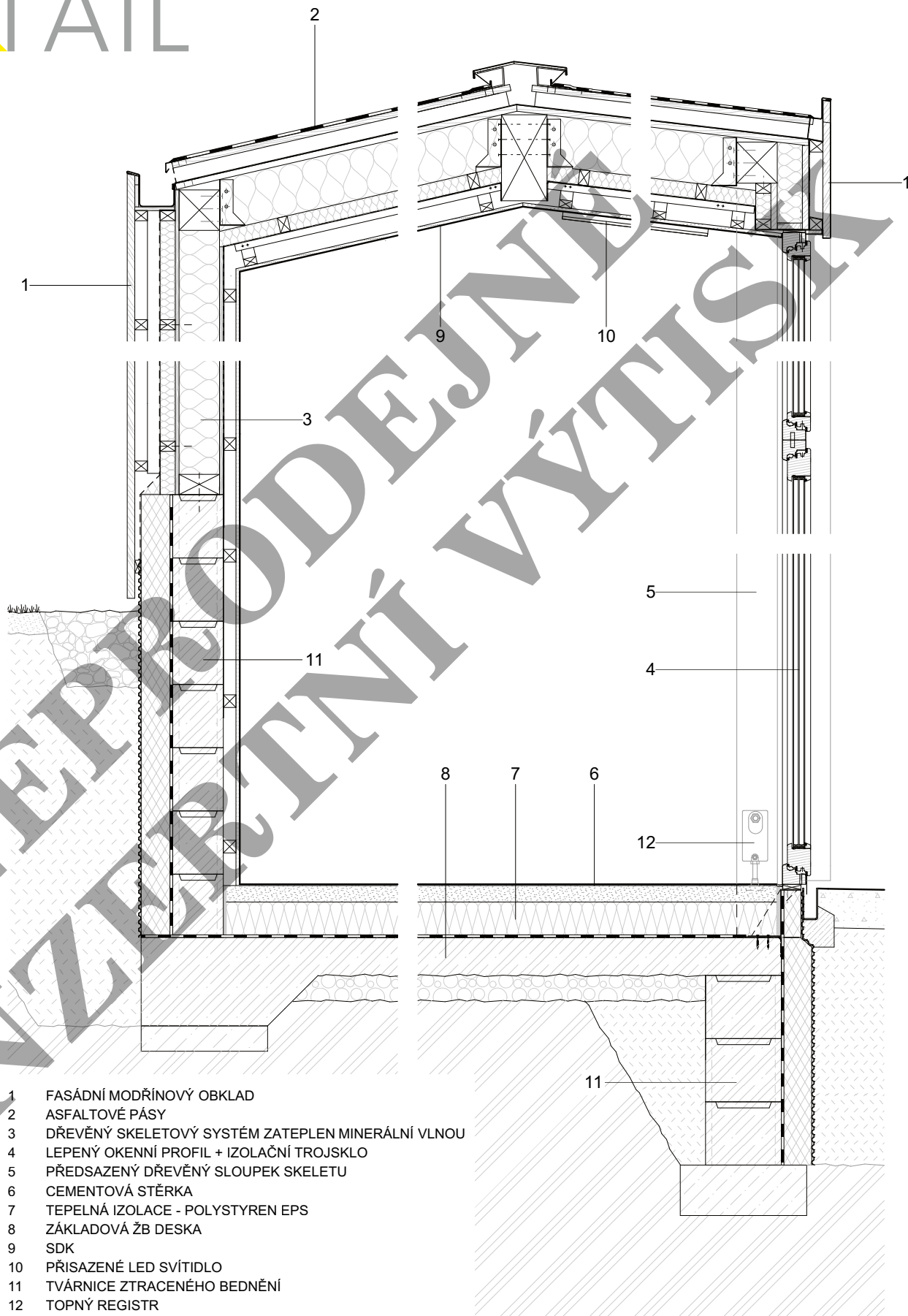
opening onto the woodland houses a small café and sanitary facilities for the clubhouse. The courtyard in front of the café flows freely onto a plaza with a fountain and seating under a linden tree. The other yard behind the wooden extension and the garden surrounding the houses in the back represent a space exclusive for the Scouts. We aimed to dust off the old house to reveal its beauty and to breathe new life into another neglected part of Zbraslav. Together with the recently revitalized forest park, the clubhouse is once again becoming a vibrant part of the town.

ARCHITECT'S REPORT

STAVBA DETAIL 2/2022

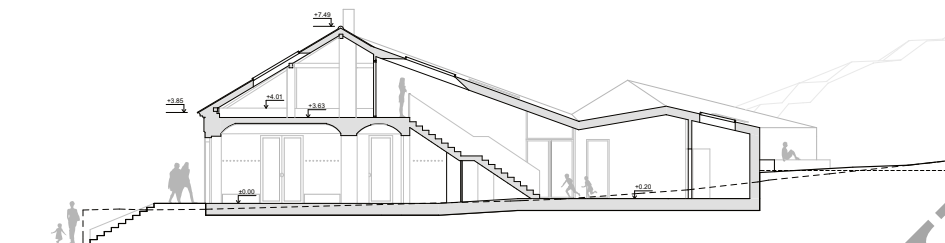

STAVBA DETAIL

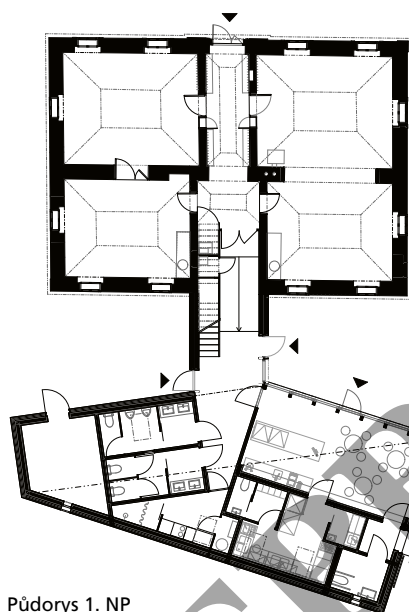
- 1 FASÁDNÍ MODŘÍNOVÝ OBKLAD
- 2 ASFALTOVÉ PÁSY
- 3 DŘEVĚNÝ SKELETOVÝ SYSTÉM ZATEPLEN MINERÁLNÍ VLNOU
- 4 LEPENÝ OKENNÍ PROFIL + IZOLAČNÍ TROJSKLO
- 5 PŘEDSAZENÝ DŘEVĚNÝ SLOUPEK SKELETU
- 6 CEMENTOVÁ STĚRKA
- 7 TEPELNÁ IZOLACE - POLYSTYREN EPS
- 8 ZÁKLADOVÁ ŽB DESKA
- 9 SDK
- 10 PŘISAZENÉ LED SVÍTIDLO
- 11 TVÁRNICE ZTRACENÉHO BEDNĚNÍ
- 12 TOPNÝ REGISTR

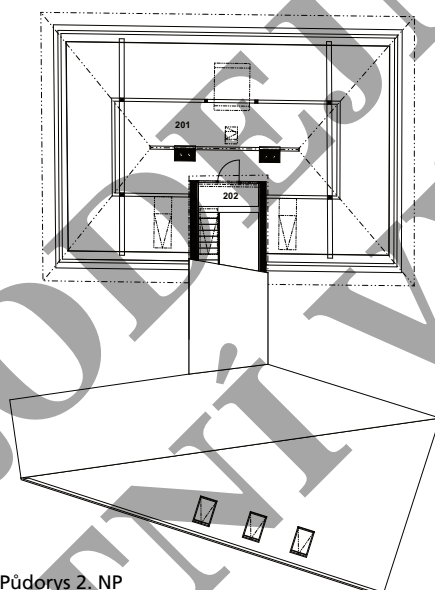

Řez

Místo stavby / Building location:
 U Prádelny 668, Praha-Zbraslav
 Autoři / Architects: Roman Brychta, Adam Halíř, Ondřej Hofmeister, Petr Lešek / Projektiv architekti
 Investor: Městská část Praha-Zbraslav
 Spolupráce / Cooperation: Maria Ralbovská, Zuzana Retterová, Rudolf Susser, Miloslav Fekar / lavice, herní prvky, Steiner a Malíková zahradní architekti / zahrada, Zuzana Horecká-Brychtová a Jana Delafontaine / Kultivar, grafika
 Zastavěná plocha / Built-up area: cca 325 m²
 Užitná plocha / Usable area: 340 m²
 Obestavěný prostor/ Volume: 1685 m³
 Projekt / Design phase: 2016–2019
 Realizace / Implementation: 2019–2020
 Náklady / Costs: 15 mil. CZK bez DPH
 Foto: Andrea Thiel Lhotáková

Půdorys 1. NP

Půdorys 2. NP

Situace

**Komunitní centrum
Mnichovo Hradiště
Projekt il architekti**

Mírová

Nová budova doplňuje polopropustnou hranici mezi veřejným prostorem ulice Mírové a poloveřejným prostorem dvora základní školy a zahrady mateřské školy. Nový dům stojí samostatně, čímž podporuje propustnost adekvátní vnitrobloku. Volností a umístěním domu je zdůrazněna i jeho centrální poloha a význam v celém novém městském parku.

Dům má pevnou a jasnou skořápku. Vnitřek je naopak proměnitelný. Vnější tvar artikuluje dva různé provozy domu, které jsou jednoduše a flexibilně řešeny vždy na samostatném podlaží. Přízemí je oporou. Dům se v něm velkoryse otevírá k ulici i do boční uličky transparentní stěnou jídelny. Kubus kuchyňského zázemí naopak tvoří pevná záda, která jsou i podnoží horního patra. Jídelna je rozdělena na dva navzájem

oddělitelné prostory s různou proporcí, kapacitou i světelnou atmosférou. Oba prostory nabízejí přímé propojení s ulicí samostatným vstupem i dveřmi v prosklené fasádě.

Vstup do světa her v patře je dosažitelný schodištěm s pobytovou terasou, která je prodloužením veřejného prostoru. Z terasy je přístupný vnitřní flexibilní prostor, dělený lehkými příčkami a nábytkem. Ve středu je hala se světlíky, která má nejen komunikační funkci, ale může sloužit i aktivitám. Na vstupní terasu je navázáno nízkoprahové centrum, které tím získává jistou samostatnost. Místnost pro pohybové aktivity je umístěna v návaznosti na hernu s výhledem do hlavní ulice, kam se tak nastavuje aktivita jako poutač domu. Do boční uličky jsou umístěny dílny. Hlavní schodiště na terasu

je řešeno jako pobytové – je možné je využít k sezení a být součástí aktivit v hlavní ulici.

Konstrukční schéma je jednoduché. Objekt je přibližně čtvercový, dělený na jednotlivé zóny vnitřními sloupy či stěnami. Konstrukce je v přízemí železobetonová a v patře masivní dřevěná. Dřevěná okna odpovídají barevnosti materiálům podlaží: dole šedá, nahoře přirozeně dřevěná s bílou lazurou. Vnitřní stěny jsou uvnitř půdorysu barevné. Zvýrazňuje se tak jejich volnost a možnost flexibilního uspořádání. Stínění proti slunci je v patře venkovními textilními roletami a v přízemí sklem s přirozenou průhledností, ale nízkým solárním faktorem, doplněným o vnitřní stínění.

AUTORSKÁ ZPRÁVA

MÍROVÁ STREET COMMUNITY CENTRE

The new building of the Community Centre adds a semipermeable border between the public space of the Mírová street and the semi-public school yard with the nursery garden. The new building is not connected to the existing ones, which encourages an adequate permeability of the inner courtyard. The freedom and the location of the building highlights its central position and meaning in the new town park.

The building has a solid and clear envelope. The interior, on the other hand, is variable. The external shape communicates two distinct purposes of the building, which are simply and flexibly executed on two different floors. The ground floor provides support. On this level the house opens up generously into the street as well as to the side alley through the transparent wall of the canteen. The background facilities of

the kitchen contrast with it and form a solid back, which serves simultaneously as the support of the upper floor. The canteen is divided into two, mutually separable areas with different dimensions, capacity, lighting, and atmosphere. Both the areas offer direct access to the street, each with its own entrance and doors in the glass façade.

The world of games above is accessible by a staircase followed by a terrace, which is an extension of the public space below. The inner flexible space is accessible from the terrace and is divisible by light partitions and furniture. There is a hall with skylights in the centre of the building, which not only serves as a thoroughfare but also can be used for various activities. The terrace at the entrance is interconnected with the Children and Youth centre, which, in this way, gains a certain level of autonomy. The gym is connected to the playground area, with a view into the street, and presents the activities inside to

the outside world. The workshops are located along the side alleys. The main staircase is designed to provide seating and to be a part of the activities taking place on the street level.

The construction scheme of the building is simple. It is approximately square in shape, divided into individual zones by internal columns or walls. The structure is made of reinforced concrete on the ground floor and solid wood on the first floor. Wooden windows match the materials of the flooring in colour: grey below, natural wood with white glaze above. The interior walls are colourful. This highlights the freedom and flexibility of arrangement within the interior. Sun shading is provided by external fabric blinds on the first floor and glass with natural transparency but low solar factor on the ground floor, supplemented by internal shading.

Místo stavby / Building

location: Mírová 657,
Mnichovo Hradiště

Autoři / Architects:

Ondřej Hofmeister, Petr Lešek,
Roman Brychta, Adam Hašpica,
Tomáš Havelka, Mária Javorová,
Zuzana Retterová, Rudolf Süßer,

Klára Táboříková / Projektil architekti

Investor: Město Mnichovo Hradiště

Spolupráce / Cooperation:

Jaromír Hárovník, Ondřej Šorm

/ grafický design a výtvarné

intervence, Aleš Steiner,

Pavína Malíková / zahrada

Zastavěná plocha / Built-up area:

763 m²

Užitná plocha / Usable area: 1132 m²

Obestavěný prostor/ Volume:

5100 m³

Projekt / Design phase: 2016–2019

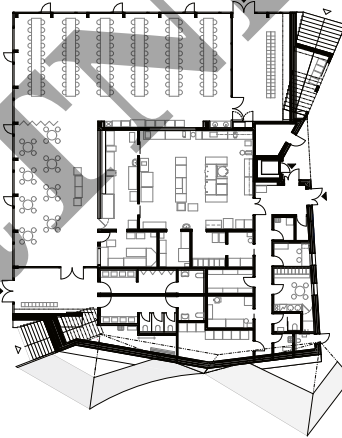
Realizace / Implementation:

2019–2020

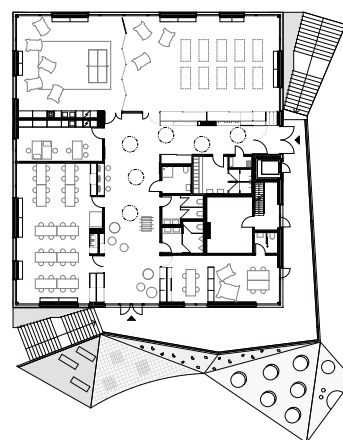
Náklady / Cost: 52,2 mil. CZK bez DPH

Foto: Andrea Thiel Lhotáková

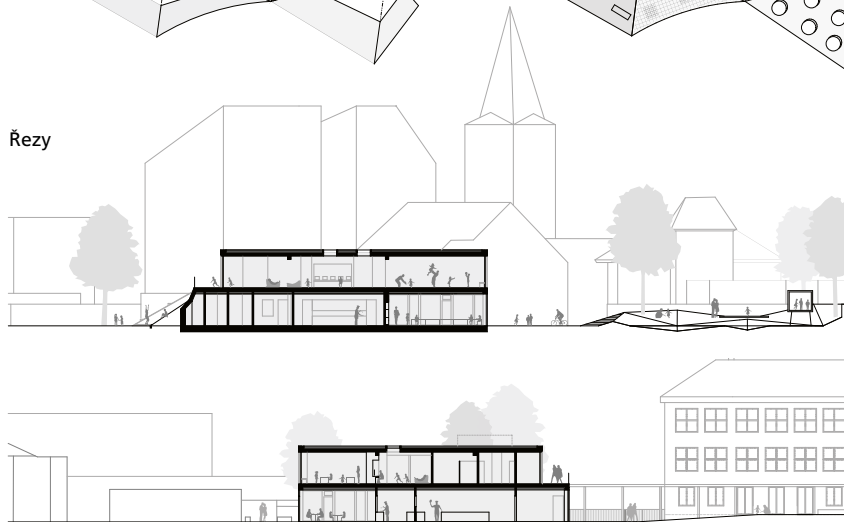
Půdorys 1. NP

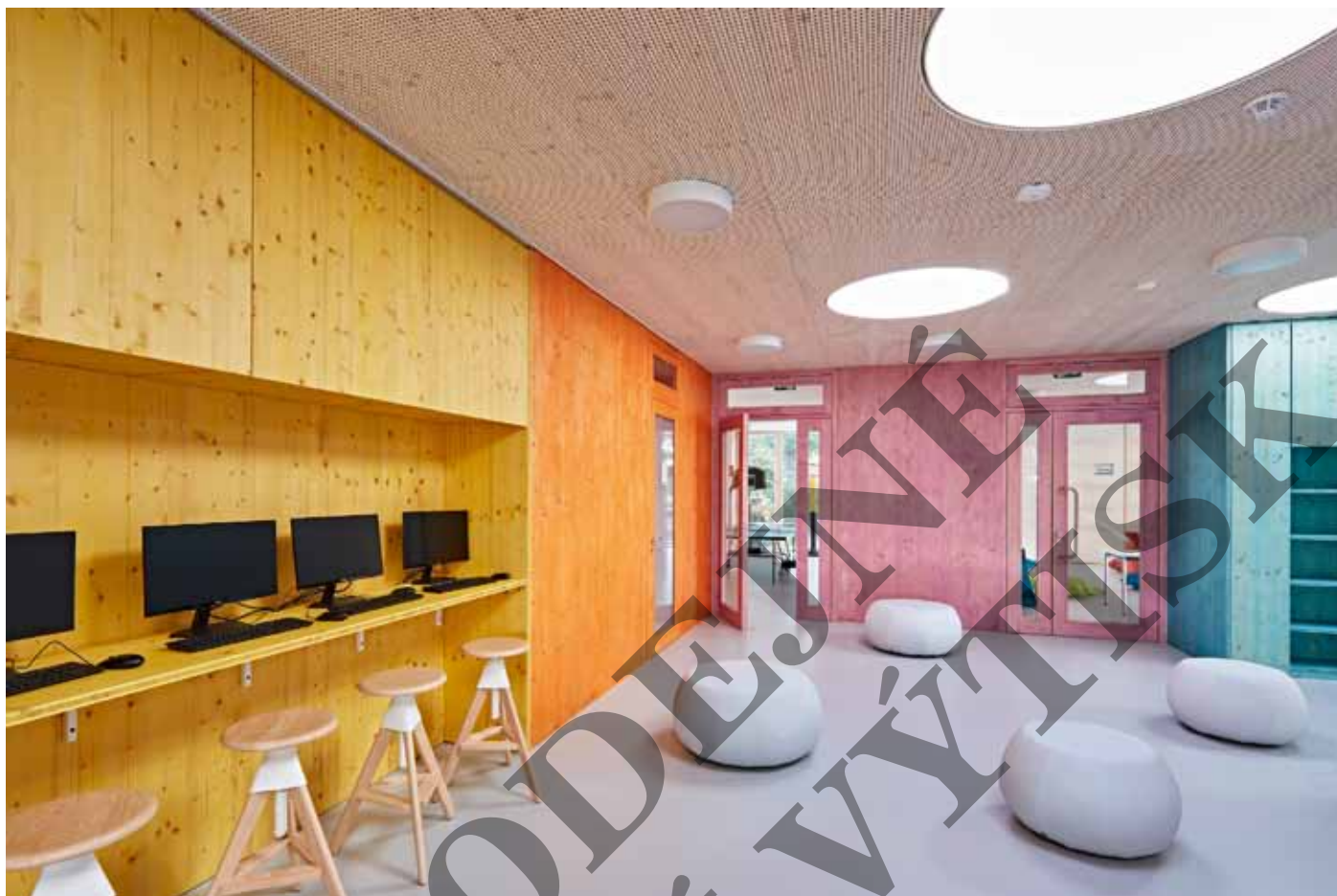

Půdorys 2. NP

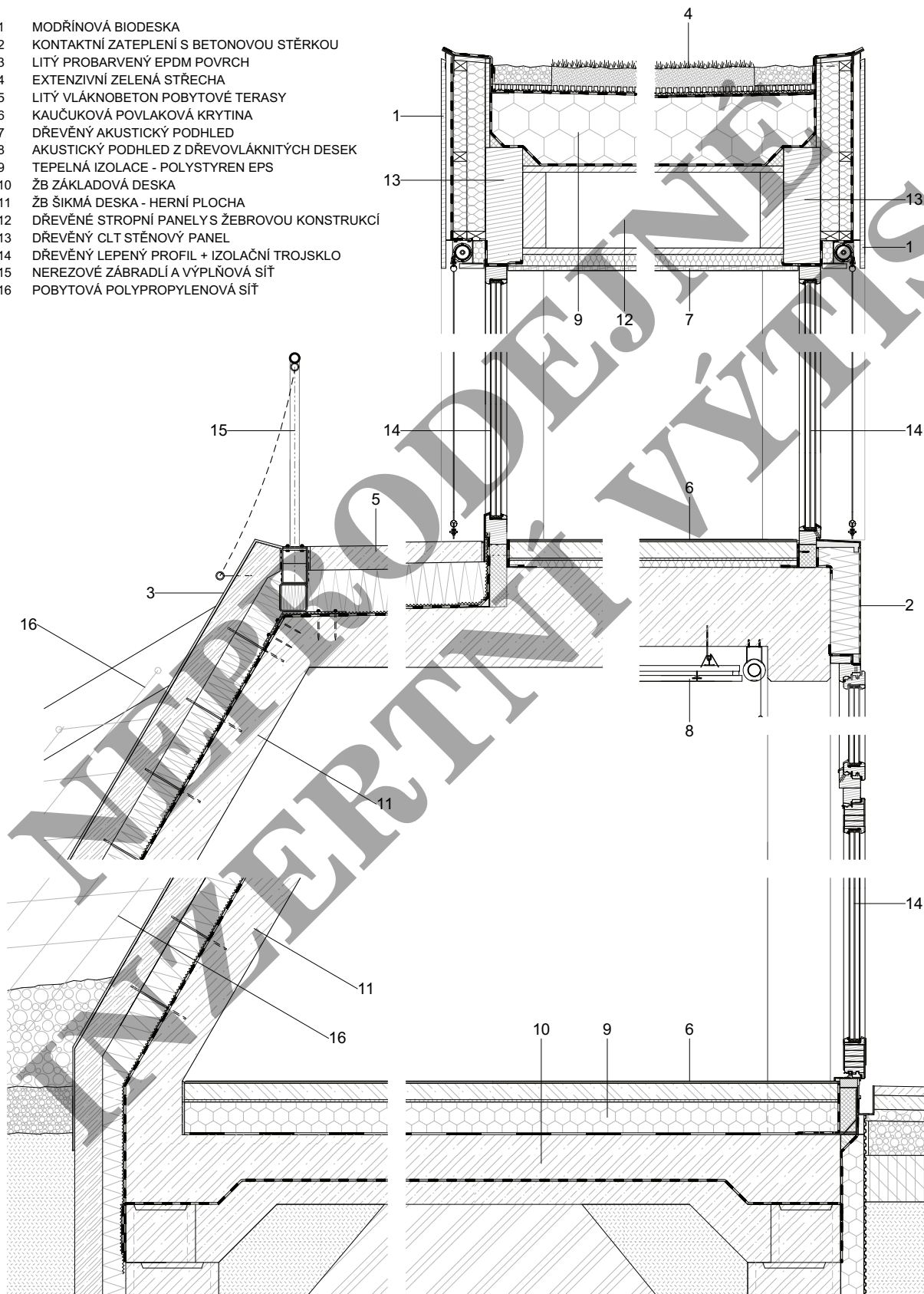
Řezy

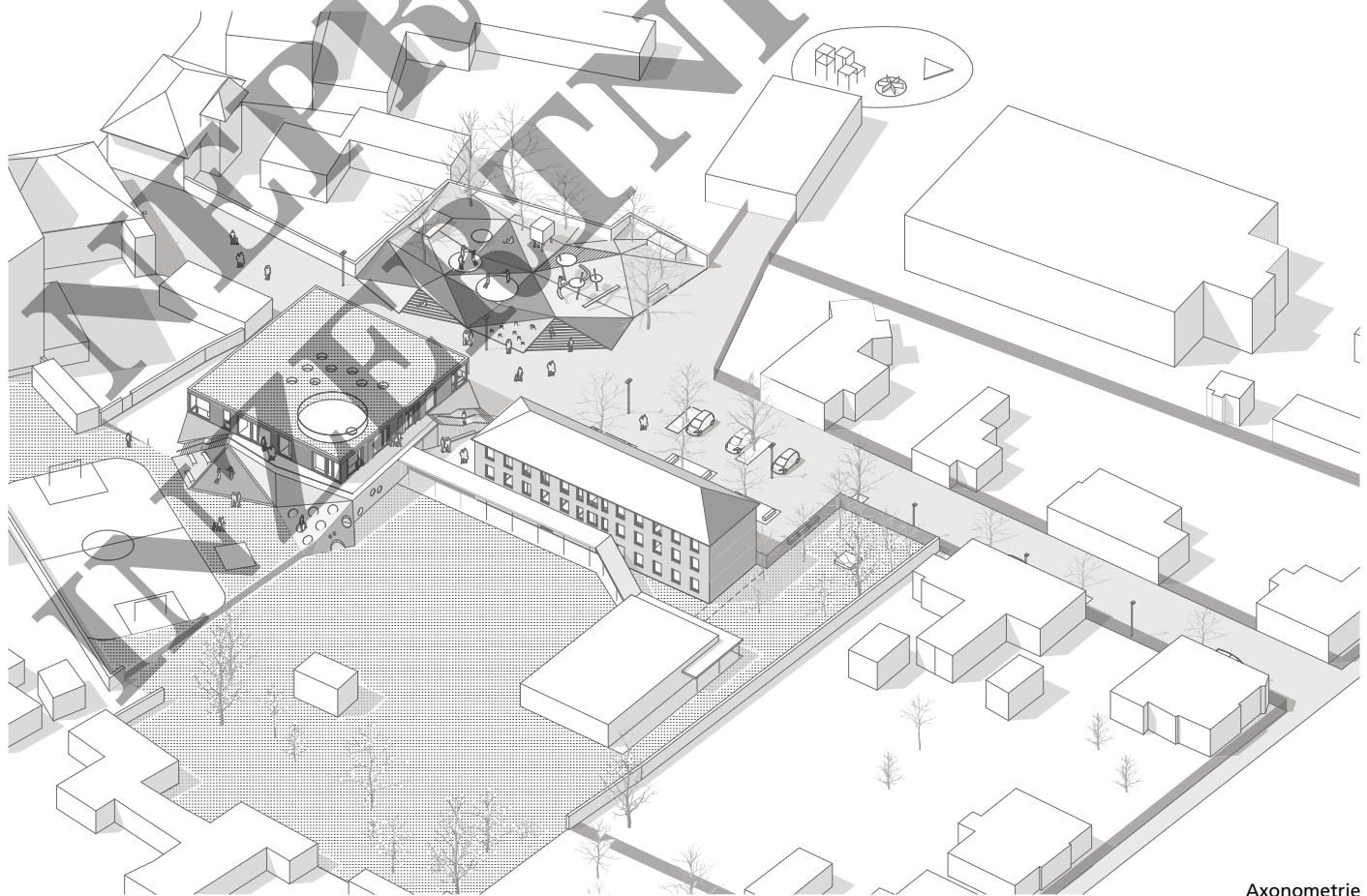

STAVBA DETAIL

- 1 MODŘÍNOVÁ BÍODESKA
- 2 KONTAKTNÍ ZATEPLENÍ S BETONOVOU STĚRKOU
- 3 LITÝ PROBARVENÝ EPDM POVRCH
- 4 EXTENZIVNÍ ZELENÁ STŘECHA
- 5 LITÝ VLÁKNOBETON POBYTOVÉ TERASY
- 6 KAUČUKOVÁ POVLAKOVÁ KRYTINA
- 7 DŘEVĚNÝ AKUSTICKÝ PODHLED
- 8 AKUSTICKÝ PODHLED Z DŘEVOVLÁKNITÝCH DESEK
- 9 TEPELNÁ IZOLACE - POLYSTYREN EPS
- 10 ŽB ZÁKLADOVÁ DESKA
- 11 ŽB ŠIKMÁ DESKA - HERNÍ PLOCHA
- 12 DŘEVĚNÉ STROPNÍ PANELY S ŽEBROVOU KONSTRUKCÍ
- 13 DŘEVĚNÝ CLT STĚNOVÝ PANEL
- 14 DŘEVĚNÝ LEPENÝ PROFIL + IZOLAČNÍ TROJSKLO
- 15 NEREZOVÉ ZÁBRADLÍ A VÝPLŇOVÁ SÍŤ
- 16 POBYTOVÁ POLYPROPYLENOVÁ SÍŤ

Axonometrie

Kulturně komunitní centrum
Praha
Grido architektura a design

Koruna

V nejstarší části Radotína, v prudkém meandru Radotínského potoka a dnes u nejfrekventovanější křižovatky, vždy stály bohaté domy sedláků. Na nárožní parcele křižovatky směrem na Černošice vznikl na konci 19. století spolkový národní dům. Představa investora byla ve dvoře za kulturním střediskem Koruna připravit polyfunkční objekt pro kulturní, komunitní a občanskou vybavenost.

Novostavba respektuje tvar původní zástavby dvora hospodářskými objekty do písmena L a téměř přesně je přepisuje do hmoty. Od přístavby kulturního centra Koruna, se kterou je novostavba spojena prosklenou lávkou, navazují prostory komunitní kavárny s menším cvičebním sálkem a objekt prahového centra se startovacími byty pro

mladé se společnými pobytovými prostory. Na něj je z boku umístěna pobočka Policie ČR, která má ale ze dvora pouze provozní vstup. Hlavní vstup je z bezpečnostních důvodů umístěn z vnějšku objektu od parkoviště mezi pobočkou a hasičárnou.

Komplex novostavby uzavírá nová pobočka radotínské ZUŠ, kde se nachází koncertní sál v přízemí, výukové třídy v horních podlažích a taneční sál v podkroví. Všechny s vlastním hygienickým zázemím a pomocnými prostory.

Společný dvůr je dostatečný pro organizování místně-komunitních aktivit – pořádání kulturních vystoupení s použitím venkovního pódia, pořádání trhů, jarmarků i běžných aktivit pro seniory či děti. Jsou zde plánovány komunitní záhonky, chov drobného zvířectva

apod. Dvůr slouží výlučně veřejnému prostoru s vyloučením trvale zaparkovaných aut. Zásobování je povoleno – přístup se nabízí z náměstí přes průchod do ulice Karlická. Kombinace funkcí zaručuje využití areálu během celého dne a tím bude centrum stále živé. Měřítko novostavby zůstává identické na severní straně v kontaktu se sousedem a s ohledem na něho ponecháváme sedlovou střechu, která méně stíní. Přední dům „Antik“ se mírně zvedá na úroveň zadní části. Ze zadní strany zatěžujeme příčné křídlo dalším patrem proti původní výšce stávající stodoly. Tato část bloku je pohledově uzavřena od exponovaných ulic skrumáží objektů u jižního štítu.

AUTORSKÁ ZPRÁVA

CULTURAL CENTRE KORUNA (CROWN)

In the oldest part of Radotín, where the steep meander of the Radotín brook meets with a traffic intersection, was always known as a land of farmers. At the end of the 19th century, the “U Koruny” federal house was established here, which still serves as a cultural centre until nowadays. The borough of Prague 16 decided to use the potential of this

location and expand the range of provided services. The construction of the building around the courtyard includes many facilities such as the Police of the Czech Republic, the Radotín Elementary Art School, affordable start-up flats for young low-income families, a community café, an information centre, a new cultural hall and other premises of the U Koruna Cultural Centre. The new buildings retain the original L-shaped floor plan,

which allowed to make use of a sunny southern façade. Two-storey scheme with an attic space, have an open layout facing the yard, which visually communicates with its surroundings. Each facility of this scheme can operate independently and independently of each other, which allows to boost consequent operation of the building throughout the day.

ARCHITECT'S REPORT

STAVBA DETAIL 2/2022

CENTRUM KORUNA

KAPITÁL RODĚJNĚ VÝTIŠK

ELIŠKA PODHOLOVÁ VARYŠOVÁ

Centrum Koruna v Radotíně – komunitní prostor mezi vesnicí a metropolí

Na konci loňského září se obyvatelům pražského Radotína otevřel nový areál kulturního komunitního centra Koruna v samém centru obce. Jde o náplní různorodý, ale formou jednotný projekt architektonického ateliéru Grido (Peter Sticzay-Gromski, Ladislav Vendel), který nahradil již nevyhovující objekty technického zázemí a staré hasičské zbrojnice ve dvoře historického domu U Koruny a odstartoval tak velkorysý plán obce na výstavbu nového, modernějšího a pro obyvatele přívětivějšího centra.

Dům U Koruny stojí na nároží náměstí Osvoboditelů a původně byl postaven v druhé polovině 19. století jako hostinec s kulturním, či spíše spolkovým zázemím pro Sbor dobrovolných hasičů a místní Sokol, s divadelním sálem v patře a později biografem. Jeho náplň se sice v průběhu let lehce proměnila, podobně jako jeho fasáda, ale kulturní zázemí vždy zůstalo, stejně jako onen spolkový, komunitu tvořící nádech. Vysoký, patrový dům vyčnívá nad přízemní zástavbou okolí a doplňovaly ho nižší budovy po obvodu dvora, zadní část patřící hasičárně. Zatímco z domu U Koruny se časem stalo radotínské kulturní středisko, dvorní budovy přestaly náplní funkčně i esteticky stačit. V rámci úprav centra obce byla postavena na sousedící parcele nová hasičská

zbrojnice, takže část areálu ztratila využití docela. Při plánech na přestavbu areálu tak bylo rozhodnuto, že dvorní stavby budou nahrazeny novostavbami, a i dvůr bude využit pro veřejné akce. V novém areálu tak kromě rozšíření kulturního centra o komunitní větev našla domov také část základní umělecké školy, které už nedostačovaly prostory, novou služebnu získala republiková policie a část je zasvěcena Domu na půl cesty – bytům pro mladé lidi z dětských domovů.

Díky spojení funkcí (a financování z několika zdrojů včetně dotací) se podařilo vytvořit zajímavý slepenec pro každodenní chod areálu, ale nepochybně šlo o nezáviděníhodný úkol pro architekty – kterak vytvořit vhodný prostor pro utužení občanského života, a přitom ubytovat policii, ZUŠku, obytné a terapeutické zázemí pro sociální bydlení a k tomu kulturu? Ještě v kombinaci se stávající historickou stavbou, která na chod novostaveb potřebuje napojit?

Architekti z ateliéru Grido vycházeli z hmotového uspořádání původních objektů ve tvaru písmene L po obvodu parcely. Dvě vyšší křídla jsou v severozápadním rohu propojena přízemním krčkem, který celkovou hmotu přívětivě člení, další subtilnější napojení je u vchodu do dvora

na nároží původního domu U Koruny, a to proskleným přemostěním s propojovací chodbou v úrovni prvního patra. Celá jižní část areálu je otevřená zelení a obvodovou zdí. Zatímco severní křídlo je dvoupodlažní s podkrovím, křídlo západní je o patro vyšší, oba objekty jsou akcentovány prosklením části střechy pro přirozené osvětlení sálů. Sály jsou přitom jedním ze stěžejních prvků vnitřního členění celého areálu – počínaje sálem přes celé první patro historické budovy, který je za jevišťem propojený přes zmíněný skleněný mostek s novou budovou kulturního centra, aby měli účinkující konečně dost prostoru na přípravu, přes sál v komunitním severním křídle, který se nachází v podkroví a kromě prosklené střechy má také otevřenou celou jižní stěnu do dvora, až po dvojici sálů v přízemí a podkroví západního křídla, dedikovaného základní umělecké škole. Motiv sálu je pro radotínské komunitní centrum stejně zásadní jako pro kulturní domy druhé poloviny 20. století, na které ostatně tento typ objektu a náplně i navazuje. Jednoduchou vnější formu „domu s okny“ a sedlovou střechou obohacuje nejen míra propojení interiéru s exteriérem okny či celými prosklenými úseky stěn, ale právě také rozmanitost velikostí a členění okenních otvorů.

Nejdůležitějším vizuálním prvkem, jak uvádí i sami architekti, je nicméně motiv pevných externích žaluzií upevněných na dřevěných sloupcích předsazených před fasádu. Celá struktura tak vytváří jednoduchý rastr, který zastírá a rozbíjí samotné členění fasády a účinně tak stavbě propůjčuje rafinovaný kabát, obohacující její prosté objemové řešení. Použití dřeva dodává moderní estetice lehce rustikální nádech a vytváří zajímavý kontrast s minimalistickými prvky, jako je prosklené nároží informačního centra a skleněný můstek do staré Koruny. Předsazený rastr je přitom prvek, který se v různorodé tvorbě ateliéru Grido opakuje, jakkoli jsou jednotlivé jejich projekty každý jiný, odpovídající potřebám konkrétního místa a funkce. Je to prvek, který dodává stavbě další plán, větší hloubku, a zatímco u západního křídla, které patří policii a ZUŠce, se externí žaluzie objevují i na fasádě otočené do ulice, štítová fasáda severního křídla, tvořící jakousi tvář nového areálu do náměstí Osvooboditelů hned vedle staré budovy Koruny, je holá, s proskleným nárožím a v bílém štítě doplněná půlkruhovým okénkem jako jakousi aluzí na hospodářská stavení minulosti.

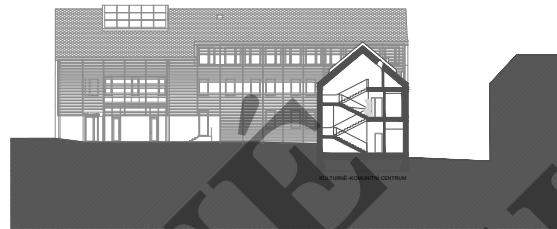
Spolu s přestavbou areálu přišla také změna názvu – z kulturního střediska

Koruna na Kulturně komunitní centrum. Náplň centra přitom nijak zásadně nemění své původní zaměření na spolkovou činnost, jen ji rozšiřuje, dnešní doba ale jako by přinášela potřebu zdůraznit ono komunitní zaměření areálu, snad aby obecní kulturní centra nebyla spojována s „kulturáky“ minulého režimu, ač jejich náplň je velice obdobná a do určité míry i stejně potřebná.

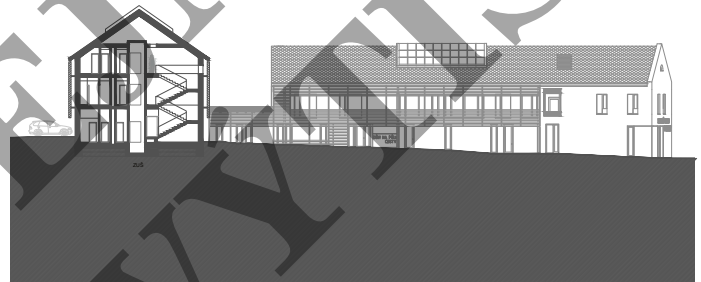
Pro nový areál jako by bylo zásadní právě téma komunity, a to nejen ve smyslu společenském a sociálním, ale i stavebním, architektonickém. Nové objekty opakují postavení starých, reflektují historickou situaci hospodářských dvorů, formu různě vysokých budov se sedlovými střechami, vnitřní dvůr obehnaný nárožní zdí. Nádvoří se zelení, posezením, pódiem a altánem/klubovnou vytváří dojem veřejného prostoru, náměstí, tržiště, místa pro mísení lidí, sousedů, známých a onen jednoduchý, archetypální tvar nových budov dokresluje dojem malé obce, nikoli města. Architektům se tak podařilo navrhnout – a postavit – místo s potenciálem centra obce, centra komunity, ačkoli samotné okolí domu U Koruny, a bohužel celého centra Radotína, je až žalostně rozbité a onen pocit vesnické architektonické pospolitosti

byl dávno rozbitý rozvojem průmyslu, napojením železnice a v poslední řadě i výstavbou panelového sídliště a protnutí obce frekventovanou křižovatkou. Je to stejný osud jako u mnoha jiných obcí či městských částí, který se snad v případě Radotína podaří obrátit k lepšímu naplánovanou přestavbou centra. Nicméně podle vizualizací nová výstavba s náměstím a radnicí u sídliště reaguje svou formou právě na panelové domy a na jakousi metropolitní představu Radotína s vysokými bytovými domy, zatímco nový areál Koruny reaguje na starší, intimnější a snad i pravdivější historickou podobu obce, aniž by ale projekt připravila o soudobé architektonické kvality.

Projekt komunitního centra Koruna nepochybně zásadně obohatil Radotín, co se týče náplně, a dodal tak obci nejen novou architekturu, ale především kvalitní polo veřejný prostor – který snad s postupným rozšiřováním programu centra bude skutečně veřejným prostorem, otevřený obyvatelům i mimo dětské kroužky, cvičení seniorů a koncerty. Areál dodává místu vitální atmosféru a můžeme jen doufat, že podnítky architektonicky podobně zaměřené realizace v okolí, které z rozbitého prostoru vytvoří skutečné centrum obce.

Řez příčný A

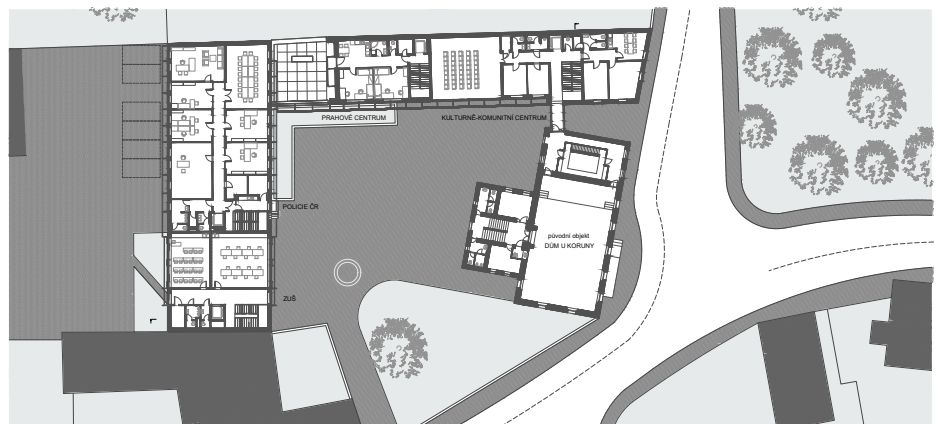

Řez příčný D

Místo stavby / Building location: Osvoboditelů 44, Praha 16 – Radotín
 Autoři / Architects: Peter Sticzay-Gromski, Ladislav Vendel / Grído architektura a design
 Investor: Městská část Praha 16 – Radotín
 Spolupráce / Cooperation: Petr Kniha, Lucie Harcubová / Deltaplan
 Zastavěná plocha / Built-up area: cca 1052 m²
 Užiténá plocha / Usable area: 2373 m²
 Plocha pozemku / Plot area: 3786 m²
 Obestavěný prostor/ Volume: 11 933 m³
 Projekt / Design phase: 2017–2018
 Realizace / Implementation: 2020–2021
 Náklady / Costs: 91 mil. CZK bez DPH (financováno z Operačního programu Praha – pól růstu + spoluúčasť MČ Praha 16, a také z rozpočtu hl. m. Prahy)
 Foto: Pavel Kučera

Půdorys 1. NP

Půdorys 2. NP

REFERENCE

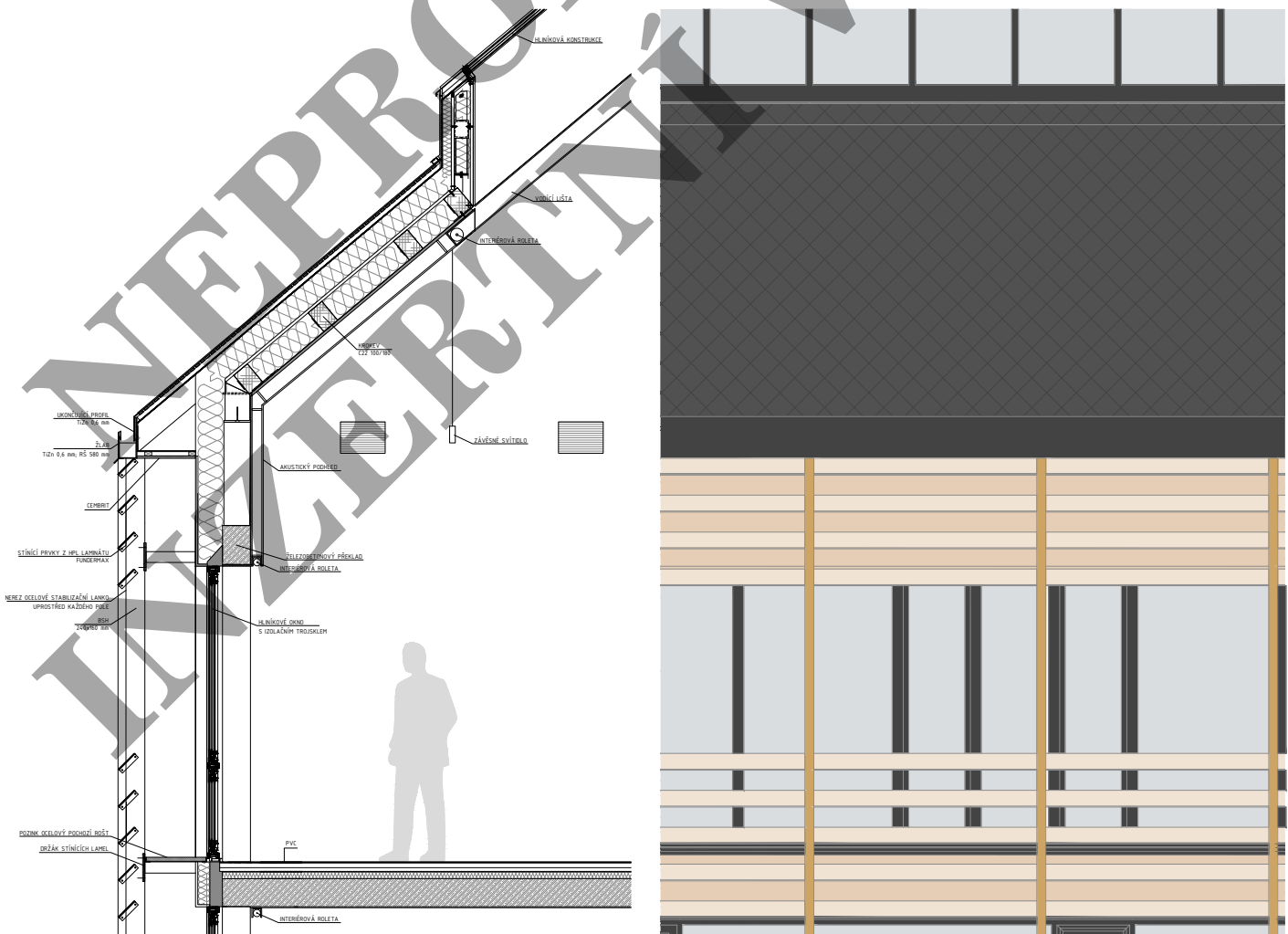
LINDAB

Na střechu objektu byla použita velkoformátová krytina LINDAB SRP Click ve dvou odstínech včetně systémových prvků zabezpečení střechy (zachytávače sněhu, střešní lávky a žebříky). Společnost LINDAB dále nabízí širokou škálu materiálů pro střešní a stěnové systémy z oceli a hliníku, jako jsou lehké střešní krytiny Lindab Topline, systém odvodnění střešních Lindab Rainline, ale i konstrukční systémy z tenkostěnných ocelových profilů Lindab Construline. Velmi oblíbeným produktem firmy se stalo inovativní řešení integrovaného solárního systému Lindab Solar Roof, použitelného jak na klasických falcovaných krytinách, tak i na profilované krytině Lindab SRP Click. To vše s garancí nejširšího pokrytí záruk od renomovaného švédského výrobce.

Detail fasády měl zásadní roli při komponování fasády do „starého Radotína“. Omítkové fasády s velkým prosklením měly více evokovat kontext. Zvolili jsme proto lamelovou fasádu na předsazených dřevěných sloupcích. Hrzděná fasáda se objevovala i na industriálních předměstích Prahy ještě na konci 19. století. Zároveň nám lamely poskytly pasivní stínění na západní a jižní fasádě. Přistínění nám umožnilo významné úlevy na chlazení objektu při ponechání dostatečného vizuálního kontaktu z interiéru do exteriéru a naopak. Výběr materiálu „padl“ na bezúdržbový HPL laminát FunderMax, který nám v režimu tenkých pásek nepřipadal cizí pro evokaci kontextu a zároveň přiznával současnou dobu.

STAVBA DETAIL

: : Fundermax
For you to create

KOMPAKTNÍ EXTERIÉROVÉ DESKY FUNDERMAX

Bezúdržbový HPL laminát FunderMax si kvůli jeho vynikajícím vlastnostem vybrali i autoři projektu Kulturně komunitního centra v Praze Radotíně z ateliéru Grido, který je představen na předchozích stránkách.

Nejvyšší kvalita, nejmodernější postupy a perspektivní dekory – to jsou charakteristické znaky výrobků FunderMax. Rakouská společnost FunderMax GmbH je předním evropským dodavatelem vysoce kvalitních materiálů na bázi dřeva a dekorativních laminátů. Pod heslem „For you to create“ nabízí FunderMax rozhraní mezi myšlenkou a materiálem a umožňuje architektům i výrobcům realizovat jejich vize.

Výukové komunitní centrum Omaha

MAX COMPACT EXTERIOR

- Vysoce kvalitní velkoformátové desky určené pro realizaci fasádních a balkonových systémů, vyrobené dle normy EN 438-6, typ EDF s extrémní odolností proti povětrnostním vlivům.
- Desky se vyrábí v desítkách barevných odstínů. Vybírat lze jak z jednobarevných desek včetně neonových barev, tak i z různých přírodních motivů. V nabídce je i možnost individuálního dekoru.
- Vybírat můžete z povrchů NT (Standard), NY (Sky) a NG (Gloss).

M.LOOK EXTERIOR

- Architektonická fasádní deska s vysoce odolným převážně minerálním nehořlavým jádrem vyztuženým skleněným tkanivem s dekorativním povrchem vysoce odolným proti povětrnostním vlivům.
- Dekorativní povrch se vyznačuje především vysokou odolností proti poškrábání, světelnou stálostí, dynamickou pevností, antigraffiti vlastnostmi, snadným čištěním a odolností proti krupobití.
- m.look splňuje klasifikaci reakce na oheň A2-s1, d0 podle normy EN 13501-1.

Výrobní hala Hawk, Graphite studio

WWW.FUNDERMAX.COM

Corner Floreasca

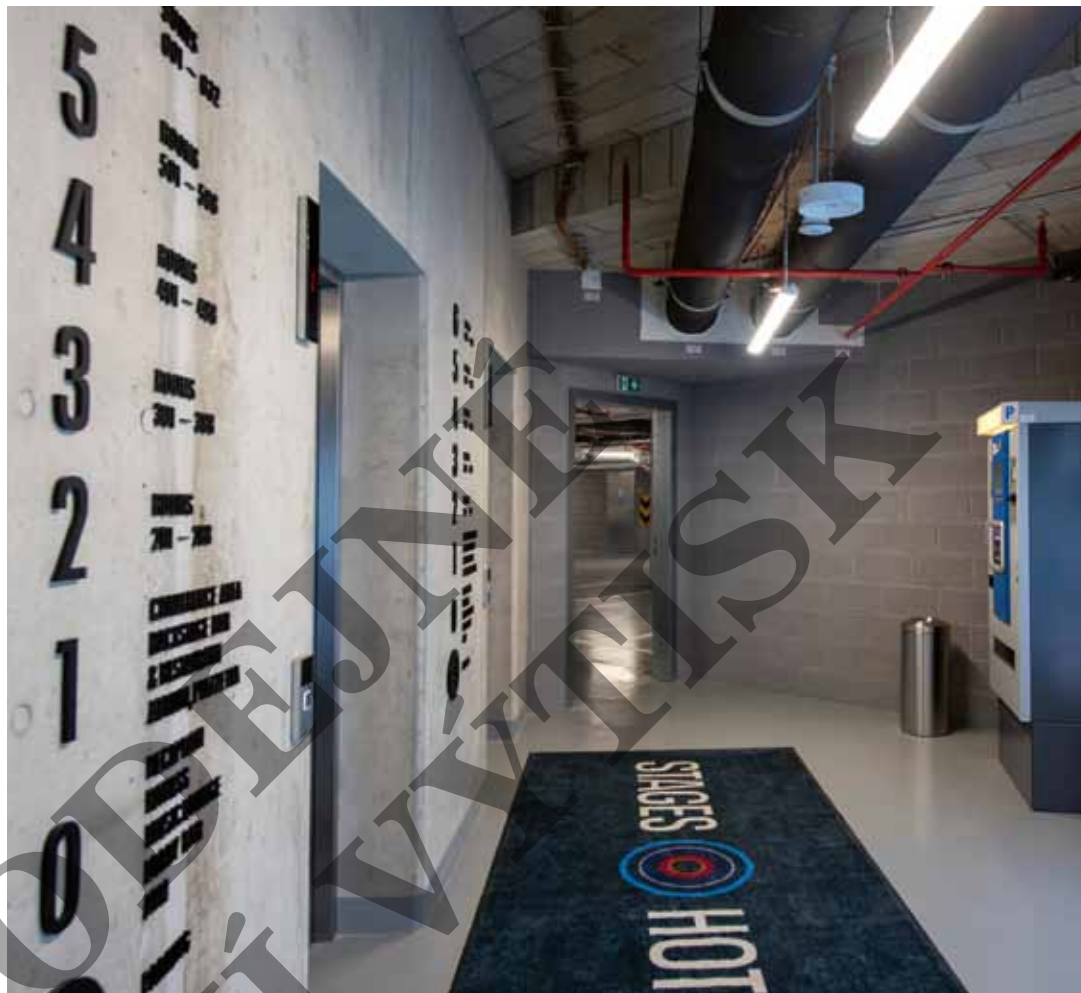

Místo: Lisabonská, Praha 9
 Architekt: ADR s. r. o.
 Investor: Bestport a. s.
 Generální dodavatel: SYNER a. s.
 Zastavěná plocha: 5755 m²
 Celková užitná plocha: 26 131 m²
 Projekt: 2016–2019
 Realizace: 2019–2021

LIAS VINTÍŘOV

STAGES HOTEL PRAGUE INSPIROVÁN HUDEBNÍM PRŮMYSLEM

Praha má od loňského roku nový designový hotel. Byl postaven v těsném sousedství O₂ areny a O₂ universum. Název hotelu – STAGES HOTEL Prague – se nechal inspirovat hudební produkcí, čemuž odpovídá i jeho architektonické ztvárnění. Už při vstupu do hotelu se návštěvník ocitne „ve světle reflektorů“ doslova uprostřed performance arény. Kulatý tvar objektu dojem ještě víc umocní. Hudební, respektive divadelní motivy jsou patrné také ve 300 pokojích včetně 27 apartmánů, které má STAGES HOTEL Prague k dispozici. Najdete tu například místo klasické lampy reflektor nebo třeba divadelní zrcadlo. Investorem a stavitelem hotelu byla firma Bestsport (člen skupiny PPF), která současně provozuje sousední O₂ arenu i O₂ universum, čímž se kruh uzavřel. STAGES HOTEL Prague patří nyní do mezinárodního řetězce Tribute Portfolio, který spadá pod Marriott International.

Konstrukčně je hotel řešený jako železobetonový stěnový systém doplněný především suchou výstavbou. Velký důraz byl kladen na akustiku interiérů, nejen z důvodů komfortního soukromí pokojů prestižního hotelu,

ale také proto, že hotel nabízí šest multifunkčních konferenčních místností. V hotelu jsou čtyři patra standardních pokojů, zatímco v nejvyšším patře se nacházejí apartmány. V podzemí se naopak nacházejí garáže pro 100 automobilů, které jsou navrženy v industriálním stylu, což znamená jednoduše, prakticky a přitom designově. Autoři projektu sáhli v tomto případě do portfolia pohledového zdiva firmy Liapor. Pohledové tvarovky, známé také pod názvem „rezné zdivo“, jsou pro tyto účely přímo ideální. Dokáží vytvořit industriální charakter interiéru, ale přitom nabídnou vlastnosti vysokého standardu. A to zejména v oblastech, které jsou pro tyto účely důležité. Mluvíme zde o požární odolnosti a především o hlukovém útlumu, který patří ve srovnání s konkurencí mezi nejlepší ($R_w = 50$ dB). Základním plnivem tvárnice jsou pálená keramická zrna s nízkou objemovou hmotností a vysokou pevností v tlaku. Hluk je proto úspěšně absorbován v mezerách mezi jednotlivými zrny.

Pro stavbu je výhodné, že se tvarovky nemusí omítat, často jsou ale opatřeny barevným nástřikem. Mohou se uplatnit jak v nosných, tak u nenosných příček, což se hodí

například při realizaci technických místností nebo šachet umístěných v podzemí. Nabídka rozměrů je v současné době dostatečná (Liapor R je k dispozici ve třech tloušťkách 100 až 240 mm v modulu výšky 200 mm a šířky 400 mm). Kromě toho jsou tvarovky doplněny nosnými překlady, jejichž použitím se sjednocuje tvarosloví pohledového zdiva ve stěně. Výrobní technologie vibrolisování pohledového zdiva Liapor je zárukou velmi přesné rozměrové tolerance, která je důležitá pro vytvoření příznivého estetického dojmu. Liaporové stěny vynikají ryzí praktičností, protože jsou dobře odolné vůči opotřebení. Mrazuvzdornost tvarovek použitých v podzemí hotelu se zřejmě tolik neocení, ale nízká hmotnost výhodná pro manipulaci jistě nebyla na škodu. Naopak zde vynikne ještě jiná vlastnost, a tou je minimální absorpce vzdušné vlhkosti.

STAGES HOTEL Prague vyplnil mezeru v nabídce služeb dynamicky se rozvíjejících Vysočan a v podstatě tak i rozšířil atraktivitu komplexního využití již fungující O₂ areny a O₂ universum. O pohledovém zdivu, použitém především v podzemí hotelu, lze nalézt další doplňující informace na www.liapor.cz.

RIGIPS

PŘEMĚNA VÝROBNÍ HALY
NA MUZEUM

Historické nákladní vozy se na konci listopadu loňského roku dočkaly nových prostorů. Nové Muzeum nákladních automobilů Tatra se pyšní plochou přes 5000 m² a nabízí k vidění 80 unikátních vozů a podvozků z celé historie automobilky Tatra.

Objekt se nachází kousek od původního Technického muzea Tatra, hned vedle výrobního areálu automobilky v Kopřivnici. Z bývalé slévárny, která byla postavena kolem roku 1910, vznikl prostor ve zcela industriálním duchu. I přesto zde našly uplatnění moderní systémy sádrokartonových, sádrových a sádrovláknitých konstrukcí Rigips, které splňují požadavky jak estetické, tak zejména na požární ochranu stavby.

POŽÁRNÍ ODOLNOST KONSTRUKCÍ

Právě požární ochrana je pro prostor s kapacitou 150 lidí a umístění vzácných

exponátů zcela zásadní. „Důležitou oblastí při řešení projektu kulturního zařízení je určitě požární odolnost. Pro ohraničení jednotlivých požárních úseků slouží samozřejmě příčky opláštěné sádrokartonovými protipožárními deskami RF (DF), díky kterým může být požární odolnost konstrukcí až 120 minut. V tomto duchu je možné brát v potaz, že jsou to konstrukce druhovosti DP1, což jsou vlastně krom dřevostavebních skladeb prakticky všechny konstrukce Rigips,“ doplňuje Robert Hošek, garant technické podpory Rigips.

Z ostatních konstrukcí stojí za zmínku protipožární obklady ocelových sloupů a nosníků ze sádrových desek Glasroc F Ridurit, které mají výhodu, že je možné je stavět i bez podkonstrukce. Jednotlivé formáty desek se k sobě jen sesadí a vzájemně sešroubují a případné tmelení je nutné jen

za účelem výsledné estetiky hotových požárních obkladů. Výhodou těchto konstrukcí je rovněž maximální nehořlavost – jejich reakce na oheň je klasifikována ve stupni A1. V požárních konstrukcích našly uplatnění i červené protipožární desky RF (DF).

Pro mechanicky exponované konstrukce stěn a podlah byly použity konstrukční desky RigiStabil a Rigidur. Ty se vyznačují vysokou pevností a jsou tedy ideální pro prostory, které mohou být vystaveny náročnému mechanickému namáhání. „Jde tedy o ideální materiál pro zázemí muzea, kde se předpokládá vyšší mechanické namáhání,“ dodává Robert Hošek.

TECHNOLOGIE ACTIV'AIR®**PRO ZDRAVÉ VNITŘNÍ PROSTŘEDÍ**

Desky RigiStabil mohou být dodávány i s technologií Activ'Air®, která účinně

pohlcuje minimálně 70% formaldehydu v ovzduší a mění ho na neškodné inertní látky. Výsledkem je čistý vzduch v interiéru po dobu minimálně 50 let.

Formaldehyd se nachází například v nábytku, textiliích, barvách, tapetách, lepidlech, lacích atd. Uplatnění nachází například i v prostředcích pro úklid a v kosmetice. Zvláště prospěšná je technologie Activ' Air® v prostorech, kde se pohybují děti, protože dětské plíce vdechnou během stejné doby na kilogram své hmotnosti více škodlivin.

CHYTRÁ EXPOZICE A DOKONALE HLADKÉ ZDI

Exponáty jsou doplněné o moderní technologii rozšířené reality. V praxi to znamená, že návštěvník je schopen skrz mobilní aplikaci vidět víc, než je fyzicky vystaveno.

Součástí výstavy je i videomapping, který prezentuje vozy Tatra v různých situacích.

O finální podobu dokonale hladkých zdí se postaral sádrový spárovací tmel Max a ProMix Finish. Oba tyto tmely splňují požadavky na perfektně hladké povrchy, a umožní tak ničím nerušenou prezentaci muzejních instalací.

Součástí muzea je i školicí místnost s kapacitou cca 80 lidí. Zde byla využita konstrukce suchých podlah z podlahových dílců Rigidur, která celou výstavbu značně urychlila. Oproti anhydridu, který zraje dva měsíce, nebo betonu, který potřebuje k zránění alespoň měsíc, je suchá podlaha připravena na finální pokládku podlahové krytiny již po 12–24 hodinách. „Suché podlahy jsou ideální pro rychlou rekonstrukci i proto, že do stavby nezanášejí vlhkost, nutné je jen zvolit správnou skladbu konstrukce s ohledem

na druh daného provozu v místnostech. V případě prostor občanské vybavenosti je nutné zvolit skladbu s dodatečnou vrstvou desky Rigidur za účelem zvýšení únosnosti celé podlahové skladby,“ doplňuje Robert Hošek.

WWW.RIGIPS.CZ

Muzeum nákladních automobilů Tatra v Kopřivnici
 Projektant/Architekt: Atris s. r. o.
 Generální dodavatel: MORYS s. r. o.
 Realizační firma: HAWLIK & sons, s. r. o.
 Realizace: 2019–2021
 www.muzeumtatra.cz

LINDAB

NOVÁ VZORKOVNA FIRMY DACHDECKER VE VINAŘICÍCH U Kladna

Na stavbě byly použity systémy Lindab včetně solárního fotovoltaického systému Lindab SolarRoof.

Systém LINDAB STAVBY od předního světového výrobce a prodejce stavebních komponent z tenkostěnné švédské oceli má v České republice již stovky realizací v nej-různějších typech staveb – od rodinných domů až po komerční stavby. Právě takovou je nová vzorkovna firmy Dachdecker ve Vinařicích u Kladna. Jde již o devátou tuzemskou pobočku společnosti, specializující se na prodej střešních materiálů, fasád a izolací. Novostavba showroomu je však vůbec první realizací komerční budovy v České republice, na jejíž střeše byl využit komplexní systém Lindab SolarRoof. Ten využívá nejmodernější technologii CIGS (Copper-Indium-Gallium-Selenide) a zajišťuje vysokou účinnost získávání solární energie z několika spekter slunečního záření. Mimo jiné objekt využívá nosné konstrukce Lindab Construline, střešní krytinu Lindab SRP Click (a to nejen na střeše, ale i na fasádě) a okapový systém Lindab Rainline.

Jednopodlažní novostavba, jejímž projektantem byl ateliér Origon, se skládá ze dvou obdélníkových budov, vzájemně se propojujících pod úhlem 9°. Hlavní část, tvořená vlastním showrooem, je vyšší a má pultovou střechu se sklonem 10,5°

namířenou k jihu, ideálně situovanou pro umístění solárních panelů.

PROGRESIVNÍ ŘEŠENÍ NOSNÉHO SKELETU LINDAB CONSTRULINE

Zástupce investora a prokurista společnosti Dachdecker, Lukáš Houra, popisuje výhody konstrukčního systému: „Pro showroom jsme původně plánovali těžkou ocelovou konstrukci. Nakonec jsme se však rozhodli pro Lindab Construline – především díky komplexnímu řešení, zahrnující projekt, statický výpočet a velmi dobře konstruované požární skladby se systémem Fermacell. Lindab Construline nám vyhovoval i pro svou snadnou montáž: Lindab dodal konstrukci s předem smontovanými vazníky, tudíž na místě vše proběhlo rychle a jednoduše. Možností, které Lindab Construline nabízí, jsme dále využili při drobných úpravách v průběhu montáže.“

Ing. Petr Hynšt, technický manažer stavebních systémů Lindab s. r. o. dodává: „Lehká skeletová konstrukce Lindab Construline z tenkostěnných ocelových profilů, která je základem systému LINDAB STAVBY, je oproti původně zvažované těžké ocelové konstrukce subtilní a současně velmi pevná. Mimo to se jejím

využitím podařilo snížit cenu nosného skeletu téměř o 20 %“

KRYTINA LINDAB SRP CLICK NEJEN NA STŘEŠE, ALE I NA FASÁDĚ

Lindab nabídl a vizualizacemi podpořil řešení kompletního opláštění střechy i fasády, z řad krytin Lindab SRP Click v povrchové úpravě Elite, doplněné okapovým systémem Lindab Rainline ve stejné barvě – tmavě šedé RAL 7011. Montáž střešního pláště a fasády zajistila firma DTP Střechy. Ta zároveň řemeslnicky řešila veškeré klempířské a fasádní detaily. Díky zvolenému řešení a povrchovým úpravám je stavba kompaktní, elegantní a má dlouhou životnost: na povrchovou úpravu Elite poskytuje Lindab rozšířenou záruku po dobu 30 let.

LINDAB SOLARROOF: EKOLOGIE, ELEGANCE A ÚSPORY

Showroom ve Vinařicích je historicky první komerční stavbou v České republice, která využívá střešní solární fotovoltaický systém Lindab SolarRoof. Do krytiny Lindab SRP Click jsou integrovány vysoce účinné sluneční panely, které produkují energii. Objekt proto splňuje požadavky především na ekologicky udržitelnou výstavbu

a úsporu nákladů, ale také ponechává prostor estetice. Celkem 60 solárních panelů, které pokrývají jižní střechu nad showroo- mem Dachdecker, se stavbou takřka splý- vají. Další výhodou je, že montáž střechy s integrovanými solárními panely je stejně jednoduchá jako u běžných lehkých střeš- ních krytin.

ZKUŠENOSTI INVESTORA S ŘEŠENÍM LINDAB SOLAR ROOF

„V současnosti nám panely vyrábějí ener- gii na provoz prodejních prostor. Jejich

průměrný výkon za měsíce květen a čer- ven dosahoval přibližně 700 kWh za měsíc, jejich maximální výkon byl 7,2 kWh. Při ceně zhruba 5 Kč/kWh tak úspory, které s jejich využíváním dosahujeme, činí cca 3500 Kč za měsíc. Krom toho máme dobrý pocit, že směřujeme k větší energetické sa- mostatnosti a ohleduplnějšímu využívání přírodních zdrojů: solární panely na rozdíl od jiných energií neprodukuje škodlivý oxid uhličitý (CO₂). Používáním slunečních pa- nelů na střeše našeho showroomu ušetříme 800kg emisí CO₂. To odpovídá ekvivalentu

22 stromů, které by bylo třeba zasadit pro absorpci tohoto objemu emisí v případě vyu- žití méně ekologického zdroje energie. Navíc můžeme sledovat výrobu zelené elektřiny u každého jednotlivého slunečního panelu v reálném čase prostřednictvím uživatelsky přívětivé aplikace, fungující na mobilním te- lefonu, počítači i tabletu,“ uzavírá za společ- nost Dachdecker Lukáš Hora.

WWW.LINDABSTRECHY.CZ

WWW.LINDABSTAVBY.CZ

WWW.LINDAB.CZ

Solární energie z Vaší moderní střechy

Více info na
www.lindabstrechy.cz

Lindab®
Swedish
steel
design

REHAU

OSTŘE SLEDOVANÁ NÁDRAŽÍ A OKNA, CO VYDRŽÍ

Vesnická nádraží, to jsou vzpomínky na staré časy. Krásná, ale účelná architektura, pokladna, která se otevírala hodinu před příjezdem vlaku, návěstí a zápraží, sem tam i okénko s občerstvením. Nádraží, co voněla dálkou a romantikou. Rušno bylo, jen když přijel vlak. Je dobře, že se tyto půvabné budovy rekonstruují a přitom si naštěstí zachovávají svůj historický ráz.

Rekonstrukce se pochopitelně neobejdou bez nových oken. V takovém případě je ovšem zadání poměrně složité. Na prvním místě je design, který musí odpovídat charakteru budovy a nesmí vybočovat od původních tvarů a barev. Na druhém místě je bezúdržbovost oken, která musí vydržet minimálně dalších 30 let. Zásadní roli většinou nehrají faktory, jako jsou tepelněizolační vlastnosti, a už vůbec ne hlukový útlum. Výběr oken se těmito požadavky zúžil, a tak neefektivnějším a ekonomicky nepřijatelnějším řešením jsou okna plastová s povrchovou úpravou v dekoru dřeva. Tím hlavním důvodem je právě životnost a absence údržby. Na rozdíl od oken dřevěných, která se musí pravidelně ošetřovat. Což stojí nemalé peníze. Jiná okna v podstatě nepřichází v úvahu, zejména kvůli vysoké ceně. Na druhou stranu investor potřebuje mít jistotu kvality s vidinou toho, že se o okna nebude muset starat, a přitom budou stále vypadat svěže. Všechny okenní systémy REHAU tyto podmínky splňují včetně řady Brilliant-Design, která byla použita při

rekonstrukci již několika nádražních budov, například v Jincích nebo ve Štětkovici, jak je možno vidět na obrázcích. Realizaci oken i montáž provedla v těchto případech firma MS okna, s. r. o., z Turnova.

Výhodou plastových oken REHAU Brilliant-Design je povrchová úprava High Definition Finishing (HDF), která se snadno čistí a jejich speciálně upravený (jakoby vyžehlený) povrch zajišťuje nejlepší odolnost proti povětrnostním vlivům. Pro doplnění – pětikomorová plastová okna se stavební hloubkou 70 mm mají součinitel tepelné vodivosti $U_w = 1,2 \text{ W/m}^2\text{K}$ a tloušťku skla 26 mm. Což je pro potřeby venkovských nádražních budov bohatě dostačující.

„Největším oříškem těchto rekonstrukcí bylo navrhnout a vyrobit okna podle původního vzoru s přesně provedenými detaily včetně kování. To znamená se všemi dělicími příčnicí, kterých nebylo málo, a tvaroslovím,“ vysvětluje v této souvislosti Michal Suchý, výrobní ředitel MS okna, s. r. o. „Museli jsme vyrobit okna, která budou

prakticky nerozeznatelná od těch původních, a následně provést instalaci tak, aby vše vypadalo jako dřív. Hodně nám byl nápomocný široký výběr designů, především dřevodekorů, které byly investorem požadovány. Věrohodný design dřevodekoru oken nenarušují ani precizně provedené mikrosvary, takže bez podrobnějšího zkoumání není poznat, že se nejedná o originál,“ dodává Michal Suchý. Technicky velmi složitá se ukázala být instalace oken, často prováděná do pískovcové klenby, přičemž ukotvení bylo obtížné jak z pohledu statiky, rovinnosti, tak i soudržnosti materiálů.

Přesto výsledek stojí za to. Nádražní budovy budou dál sloužit svému účelu a budou i nadále zkrášlovat ráz obce, což je příjemné zjištění. Rekonstruovaná nádraží s novými okny ukazují, jak je možné soudobý materiál aplikovat do historického objektu, aniž by utrpěl jeho genius loci.

Případné další informace na téma konstrukce a vlastností oken REHAU najdete na www.rehau.cz

TBG METROSTAV

POHLEDOVÝ BETON NA STAVBĚ V PRAZE

Prodloužení podchodu v železniční stanici Praha hlavní nádraží

Firma TBG METROSTAV se podílela na projektu Prodloužení pochodu v železniční stanici Praha hlavní nádraží dodávkou samozhutnitelného betonu pod obchodním názvem EASYCRETE®, který byl použit k realizaci monolitického zastřešení části podchodu.

Zastřešení je řešené jako monolitická železobetonová konstrukce s půdorysným tvarem obdélníku o rozměrech přibližně 28 x 8,6 m. Stropní konstrukce je složená z masivního obvodového průvlaku šířky 0,65 m a výšky 0,72 m, do kterého je vetknuta stropní deska tloušťky 0,24 m s rozporem 7,3 m. Obvodový průvlak je v podélném směru podepřen celkem pěti sloupy po obou stranách o průřezu 0,35 x 0,4 m.

Tato konstrukce – přes 4 m dlouhá konzola zastřešující prostor schodiště a eskalátorů – vyvolává nepříznivé statické působení, a tudíž bylo třeba snížit zatížení a celkově konstrukci zastřešení odlehčit. Odlehčení bylo provedeno použitím tvarovek U-BOOT a tím docíleno i snížení celkové hmotnosti konstrukce. Pro zachování únosnosti byla použita samozhutnitelná betonová směs EASYCRETE pevnostní třídy C50/60.

EASYCRETE® je velmi lehce zhutnitelný až samozhutnitelný transportbeton, který má vysoký obsah jemných podílů a díky jejich kombinaci s moderními superplastifikátory je určen k provádění nejsložitějších tvarů a detailů betonových konstrukcí. Betony EASYCRETE® mají snížený maximální průměr zrna kameniva D_{max} na 16 mm, což zlepšuje prostupnost betonu výztuží. V určitých případech

Generální projektant: SUDOP PRAHA, a. s.
 Zhotovitel celého projektu: Sdružení firem
 METROSTAV, a. s., a HOCHTIEF CZ, a. s.
 Zhotovitel monolitické části zastřešení:
 HOCHTIEF CZ, a. s.

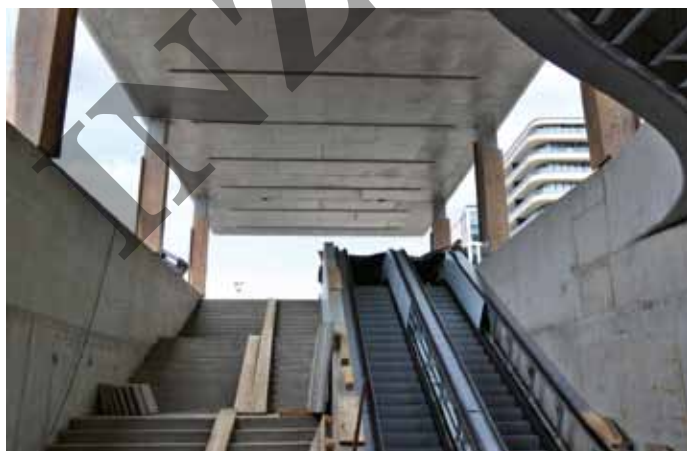
lze EASYCRETE® vyrobit i s D_{max} 8mm. Velkou výhodou těchto betonů je dokonalé okopírování povrchů bednění, využívají se tedy zejména pro provádění pohledových konstrukcí, jako je v tomto případě i konstrukce zastřešení podchodu.

Vzhledem k vysokému požadavku na pohledovost výsledné konstrukce (specifikované podle technických pravidel ČBS TP03) byl před samotnou betonáží

proveden vzorek. Zkušební betonáž měla za úkol ověřit, zda povrch konstrukce bude v požadované kvalitě, ale i zda navrhovaný postup betonáže bude proveditelný. Blíže sledovanou částí zkušební konstrukce byl nápis umístěný v čele zastřešení, na který budou budoucí cestující a široká veřejnost koukat při vstupu do podchodu. Nápis „PRAHA HLAVNÍ NÁDRAŽÍ“ byl proveden v rámci bednění, a proto bylo

nutné, aby konzistence betonu umožnila dokonalé obtečení všech písmen bez vzniku nežádoucích kaveren. Vzorek byl zdárně proveden a to samé se povedlo zopakovat k radosti všech i u výsledného díla.

Pro více informací o speciálních betonových směsích navštivte www.tbgmestav.cz.

TONDACH

TONDACH IROOF: I V ČESKU SE PROSAZUJE NEJMODERNĚJŠÍ STŘEŠNÍ IZOLACE

JAK KOSMICKÝ PRŮMYSL MŮŽE ZMĚNIT I VAŠI STŘECHU

Ano, je to trochu nadsázka, on vlastně nezmění střechu a určitě ne tak, abyste si toho vy nebo sousedé všimli na první pohled. Ale změní to, co je pod střechou, a změní to tak, že ušetříte místo i peníze.

Střecha není jen koruna domu, má i velký podíl na jeho vnitřním komfortu. Právě ona je totiž místem častých tepelných ztrát i zisků. Jinými slovy, významně ovlivňuje vnitřní tepelně-vlhkostní parametry

budovy. A má tak značný podíl na tom, jak se ve svém domě budete cítit.

Výše řečené je důvodem, proč Wienerberger a jeho značka Tondach věnují střeše velkou pozornost. Položit tašky umí kdekdo, ale to samo o sobě kvalitní střechu neudělá. Rozhoduje to, co je pod střechou, tedy doplňková hydroizolační vrstva. A že se nevyplatí ji podceňovat, to potvrzuje Rudolf Prus, technický poradce značky Tondach, který pozná kvalitní, respektive nekvalitní střechu na první pohled. „Kvalitní střecha ze skládané

krytiny musí být především větraná a správně izolovaná. A největší chyby se dnes dělájí právě v tom, co je pod krytinou. Vzhledem k našim nárokům a k legislativě je střecha trochu věda, roli nehraje jen sklon, ale i místo stavby, výška budovy, členitost, konstrukce... Špatná střecha přitom může mít životnost klidně desetinou oproti té kvalitní.“

SRDCE NA STŘEŠE

Právda je, že pokud jde o tepelněizolační schopnosti, chce se dnes po stavbách to, co si

Tondach iRoof je moderní a vysoce efektivní řešení tepelněizolačního systému střech

Úspora místa v podkroví

NADKROKVNÍ STŘEŠNÍ IZOLACE TONDACH IROOF

Systém má oproti tradičnímu skládání izolace mezi krokve celou řadu benefitů. Při realizaci zateplení pomocí PIR desek nad krokve nedochází k tepelným ani akustickým mostům přes nosnou dřevěnou konstrukci krovu, a díky propracovanému systému zámek pero–drážka je pokládka výrazně rychlejší, a přináší tak úsporu časovou i finanční. Vytvořená souvislá plocha z tepelněizolačních desek je také dostatečně pevným podkladem pro pokládku difúzní fólie bez nutnosti aplikace bednění.

Tondach iRoof vyhovuje požadavkům normy ČSN 30540-2 Tepelná ochrana budov.

Komplexní a variabilní řešení bylo oceněno na několika stavebních a odborných akcích, mimo jiné i Zlatou medailí Stavebního veletrhu Brno v roce 2020.

V nabídce Wienerberger jsou tři typy desek, které lze použít ve třech skladbách. Desky Thermo Classic mají hodnotu λ 0,025, ekvivalentní difúzní tloušťku S_d cca 10 m a jsou oboustranně kaširované minerálním roumem, desky Thermo Comfort jsou navíc ještě vybaveny střešní fólií s intergrovanou lepicí páskou pro přelepení přesahů. A je

tu také deska Thermo Classic Alu, kterou její parametry – λ 0,022, ekvivalentní difúzní tloušťka S_d 1 500 m a oboustranné kaširování hliníkem – předurčují pro speciální a náročné aplikace, ovšem za cenu difúzní uzavřenosti skladby.

Skladba TOP představuje použití PIR desek čistě nad krokvemi, UNI kombinuje zateplení mezi krokvemi (například minerální vlnou) s nadkrokvní izolací a RENOVA, která využívá PIR desky pod krokvemi, je určena všude tam, kde z nejrůznějších důvodů nelze zvednout výšku střechy.

Více na stránkách www.wienerberger.cz

dříve neuměl nikdo ani představit. A jestliže se před lety mělo za to, že vše vyřeší konvenční izolace, dnes se to ukazuje jako nemožné. V zásadě platí, že schopnost izolovat odpovídá tloušťce izolační vrstvy. A nelze nad tím mávnout rukou, protože u běžných izolací může rozdíl – mezi tím, co stačilo včera a co bude potřeba zítra – činit až půl metru. To je cena, kterou platit nechcete.

Naštěstí věda dokáže zázraky. Kosmický průmysl pro izolace vesmírných sond vyvinul před lety tvrdou polyuretanovou pěnu, známou dnes v upravené podobě jako polyisokyanurát, zkráceně PIR. Má skvělý poměr tepelné izolace vzhledem k tloušťce, hmotnosti i pevnosti, je to materiál plně recyklovatelný a zdravotně absolutně nezávadný. To vše využila později medicína, která v polyisokyanurátu objevila vynikající materiál pro umělé srdeční chlopně. A zmíněné výhody nepřehlédlo ani stavebnictví. Izolační schopnost této pěny je totiž oproti běžným izolačním materiálům takřka dvojnásobná a životnost v podstatě neomezená.

To vše jsou důvody, proč se i u nás staly za necelé tři roky nadkrokové izolace jednoznačným trendem. „Když jsme v roce 2019 se systémem iRoof přišli, byla to novinka, zákazníci se ptali na to, co to vůbec je. Dnes se stává standardem a zákazníci spíše chtějí doporučení, jakou tloušťku, jakou parobrzdu,“ potvrzuje Pavel Kaderka, technik systému Tondach iRoof. Výhody jsou zřejmé. „Nenabízíme pouze desky, ale celý systém, se všemi doplňky, parobrzdu, tmely, kotevní vruty, fólie... iRoof zcela eliminuje problém tepelných mostů, montáž je jednoduchá a výsledkem je díky ideálním teplotně-vlhkostním podmínkám zdravé a komfortní vnitřní klima,“ doplňuje Pavel Kaderka.

ŠETŘETE NA SPRÁVNÝCH MÍSTECH

Nabízí se otázka, zda je systém natolik jednoduchý, že je určen i pro svépomocníky, kterých je v Česku stále vysoké procento. Pavel Kaderka ovšem nabádá k úvaze: „Bývá to častý dotaz, na stavbách chybějí ruce. Umím si představit, že na jednoduchou sedlovou střechu si opravdu zručný člověk může trefnout. Ale je to vlastně šetření na nepravém místě. Největší výhoda zateplení nad krokvemi je v tom, že ho provede stejná firma, která dělá krovy a krytinu. iRoof je vlastně mezikrok – krovy, palubky, izolace, krytina. Určitě pro dokonalý výsledek vyžaduje zkušenost a preciznost položení, například parobrzda musí být na svíslou konstrukci napojena vzduchotěsně. Existuje také celá řada detailů,

STAVBA A VLHKOST

Stavební konstrukce, to nejsou jen dispozice domu a stojan pro střechu, musejí toho zvládnout mnohem víc. Jedním z nejdůležitějších úkolů je práce s vlhkostí. Ta vzniká v každé budově a domácnosti nejspíše výjimkou: lidé, zvířata i rostliny dýchají, obvykle se doma vaří, pere, koupe, myje... Vlhkost má od přírody jednu vlastnost – chce dosáhnout rovnovážného stavu. Proto molekuly páry pronikají z místa s vyšší koncentrací do místa s koncentrací nižší, klidně i přes zdi. Konstrukci domu ani zdravému a komfortnímu vnitřnímu prostředí ale samozřejmě vysoká vlhkost neprospívá. Proto Wienerberger prosazuje ve svých řešeních konstrukcí difúzně propustné materiály. To platí i v případě doporučených skladeb střešního pláště. Při vhodné zvolené skladbě vytváří iRoof střechu, která umožňuje prostup par a doslova dýchá.

zvláště u složitějších, členitějších střech s nejrůznějšími prostupy, které musí řešit odborník. A samozřejmě platí, že vždycky by návrh střechy včetně izolace měl navrhovat projektant. My sice doporučujeme určité skladby, ale ty nejsou použitelné všude, dokonce ani iRoof nemusí být použitelný všude. Takže svépomocí úplně nevylučuji, ale nechat to na tesařské či pokrývačské firmě, která vám zhotoví kompletní střechu a následně nese záruky, je určitě lepší volba a v konečném součtu i levnější.“

NĚKOLIK RAD ZÁVĚREM

Rozhodnete-li se pro iRoof, určitě neuškodí poradit se s odborníky. Zní to jako samozřejmost, ale praxe ukazuje, že to zdaleka neplatí. „Projekty jsou často typizované, řada projektantů příliš neřeší ve svých projektech technologický vývoj, mají určitou setrvačnost. Poměrně často se tedy stává, že se projekt v průběhu stavby mění. Je proto dobré znát limity jednotlivých řešení,“ upozorňuje Pavel Kaderka. Mohlo by se zdát, že nejvhodnější budou desky Classic Alu. Pravda, mají o něco lepší parametry, ale pozor – je to řešení pro difúzně uzavřené systémy. Desky Comfort se samolepicí fólií zase nejsou vhodné pro členitější střechy, protože na nich práci spíše přidělávají, než by ji šetřily.

„Na začátku se nejvíce prodávaly desky s hliníkovou vrstvou, ale dnes stavebníci čím dál více projevují zájem i o jiné typy pro různé skladby. Stejně tak Comfort, desky s fólií. Na rovné jednoduché střechy bez prostupů jsou vynikající, ve většině případů ale dostávám na výpočet a řeším domy, které mají přesahy u okapů, úžlabí, nároží, a jsou poměrně členité. V takovém případě tento typ desky pozbývá své výhody, protože stejně musíte na všechna napojení a řešení detailů určitě množství střešní fólie použít. Stejně tak na členitých střechách desku bez fólie můžete otočit a použít oboustranně, což zmenší prořez. Zároveň je možné si zvolit odpovídající typ střešní fólie a nebyt

limitován pouze jedním typem již integrované fólie. Proto ve většině případů je volbou deska ve variantě Classic,“ vysvětluje odborník detaily.

Tyto zkušenosti na školeních předává také tesařským a pokrývačským firmám, které chtějí položení nadkrokové izolace nabízet. Jejich počet roste stejně rychle, jako roste zájem o izolaci, která je vlastně výsledkem výzkumu a vývoje materiálů pro kosmický průmysl. Výsledkem poměrně revolučním, takže pro blízkou budoucnost experti žádné dramatické novinky neočekávají. „Nějaké výrazné vylepšení vlastního produktu asi není v dohledu, spíše je důležité, aby byla nadkroková izolace správně navrhována, pro odpovídající typ stavby. Těžiště naší práce se proto dnes posouvá více k projektantům, s cílem pomoci jim, aby ve svých návrzích mohli novou technologii správně použít. Protože na trhu vidíme, že lidé si na novinku skutečně velmi rychle zvykli, víme, že funguje, ale také víme, že nevhodné použití by jí prokazovalo medvědí službu,“ uzavírá Pavel Kaderka.

Tondach iRoof je zkrátka moderní vysoce funkční izolace s dlouhou životností a vysokou přidanou hodnotou: šetří místo, dodává tepelnou pohodu, vytváří zdravé klima, v interiéru dovoluje přiznat originální dřevěné prvky krovu. Podmínkou je ovšem její správné použití a odpovídající položení. Pak v součtu skutečně znamená vyšší kvalitu za méně peněz.

MOŽNÁ JSTE NEVĚDĚLI, ŽE...

při lehké aktivitě člověk vyprodukuje až 60 gramů vlhkosti za hodinu, při náročném cvičení je to ale i pětkrát více, koupel ve vaně dá až 700 g a vaření klidně i 1 500 gramů vzdušné vlhkosti za hodinu provozem průměrné domácnosti se každý den do vzduchu uvolní až 10 l vody

Autor projektu: Ing. arch. Radek Toman
 Prováděcí firma: Toman Stavební s. r. o.
 Velikost pozemku: 745 m²
 Zastavěná plocha: 120 m²

XELLA

ÚSPORNÉ A ORIGINÁLNÍ RODINNÉ BYDLENÍ

Rodinný dům nedaleko Prahy je výjimečný svým řešením ze dvou bloků se šikmou střechou, spojených plochostropou částí. Architektonické pojetí sympaticky vybočuje z „módy“ oblíbených jednoduchých bungalovů a ukazuje originální, přitom plně funkční cestu soukromého bydlení. Návrh vychází z představy majitele, který si přál atriiový dům. Architekt zohlednil jeho požadavky, které spojil s možnostmi pozemku. Vytvořil rodinné bydlení, které v exteriéru tvoří prostor pro soukromí. Materiálové řešení atypicky řešené stavby kladlo však poměrně vysoké nároky na tepelněizolační vlastnosti i opracovatelnost. Právě těm vyhověl sortiment společnosti Xella.

„Nejprve mě oslovilo místo pro výstavbu – Kokořínsko se mi líbí výhledem na České

středohoří, zároveň máme velmi dobře dostupnou Prahu. Představoval jsem si menší dům s atriem a volnou dispozicí. Reálnou podobu tomu vtiskl architekt Radek Toman. Našli jsme společnou řeč, možná je to i tím, že oba pocházíme z jižních Čech. Protože jsem pracovně vytížený a rád nechávám práci na těch, kteří ji rozumí, svěřil jsem mu kromě návrhu také realizaci mého domu,“ uvádí ke vzniku projektu pan Martin, majitel. „Jedním z požadavků bylo také to, aby stavba byla úsporná a kvalitní, konkrétní řešení už jsem pak nechal na architektovi, který se postaral o celý průběh,“ doplňuje.

Architekt s ohledem na atypičnost svého řešení zvolil jako stavební materiál pro obvodové zdivo Ytong tloušťky 375 mm. „Projekčním i stavebním důvodem byla

přesnost zdění tohoto materiálu, snadné drážkování rozvodů a také to, že stačí pouze stěrkové omítky,“ vysvětluje architekt. V části, kde jsou bloky se šikmou střechou spojeny plochostropým partem, je použit stropní systém Ytong Ekonom. Jeho výhodou v projektu bylo nejen to, že má naprosto shodné vlastnosti s obvodovým zdivem a přispívá tak k homogenitě stavby, ale také jednoduchá montáž.

Poměrně vysoké nároky na stavební materiál kladl požadavek dosáhnout co nejlepších tepelněizolačních vlastností u členité stavby. Jako optimální řešení architekt navrhl systémové zateplení od téhož výrobce, minerální desky Multipor. Díky jejich použití dosáhne stavba mimořádně úsporných hodnot, oproti jiným zateplovacím systémům však vyniká delší životností a také napomáhá vytvářet vhodné vnitřní klima budovy. Porézní materiál alkalického složení zamezuje růstu plísní a reguluje také vlhkost v budově. „Na tomto řešení jsem ocenil, že jsme nemíchali různé dodavatele, vybrali jsme materiál od jednoho výrobce a myslím, že v tomto se investice do kvality domu vyplatila,“ uvádí majitel pan Martin.

Na otázku, co by příště možná udělal jinak, odpovídá: „Možná bychom potřebovali o něco větší dům, trochu jsme se rozrostli. Na stranu druhou jsem rád, že jsme pořád pohromadě. Myslím si, že věci se mají řešit společně a u jednoho stolu, a právě to v našem domě prožíváme, žijeme ve společném prostoru většinu dne,“ říká Martin.

TOPWET

BEZPEČÍ NA STŘEŠE NEMOCNICE V ÚSTÍ NAD ORLICÍ ZAJIŠŤUJE TOPSAFE

Nová budova urgentního příjmu nemocnice v Ústí nad Orlicí představuje vstupní bránu nemocných do areálu. Pod jednou střechou je zde umístěn komplex ambulancí a vyšetřoven, kde se rozhoduje o postupu léčby každého pacienta. Stavba, která probíhala ve dvou etapách, byla zdárně dokončena letos na jaře. Jednalo se o dosud největší investici v rámci Pardubického kraje. Budova urgentního příjmu má čtyři podlaží. V suterénu se nachází technické zázemí se stanicemi vzduchotechniky, šatnami a dalšími prostory. V prvním nadzemním podlaží v úrovni terénu se nachází ambulantní část s odděleným vstupem pro transport pacientů z vozů záchranné služby. Ve druhém a třetím podlaží jsou lokalizovány lůžkové jednotky ARO a JIP. Zde se rovněž nachází spojovací krček se starou budovou.

Základní konstrukce objektu je tradičně zhotovena z monolitického železobetonu a je doplněna celoplošně prosklenou fasádou s integrovanými žaluziemi. Střešní plochá konstrukce byla navržena jako jednoplášťová. Na střeše objektu je umístěno velké množství technologií, které jsou od

venkovního prostoru odděleny protihlukovou stěnou. Tato zařízení se pochopitelně neobejdou bez pravidelné údržby, stejně jako prosklená fasáda nemocnice, která se musí minimálně čistit. Je tedy zřejmé, že pro práci ve výšce bylo zapotřebí věnovat velkou pozornost bezpečnosti a ochraně zdraví řemeslníků a techniků, kteří se budou na střeše pohybovat. K tomuto účelu se nejčastěji používají různá zábradlí, jistící lana, zachycovače pádu apod. Záchytné a zádržné systémy pak zase většinou představují instalaci kotvicích bodů. Této tematice se věnuje již mnoho let česká firma TOPSAFE, respektive její divize TOPSAFE, jejíž prvky najdeme na střeše nemocnice v Ústí nad Orlicí.

Úkolem realizační firmy společně s technikou TOPSAFE bylo vyřešit zabezpečení proti pádu osob z výšky nebo do hloubky, a to ve 2. a 5. nadzemním podlaží. Ve všech případech se jednalo o kotvení prvků do monolitického železobetonové desky stropu, a to v komfortní variantě s nerezovým lanem umístěným na střeše nastálo. Vzhledem k tomu, že fasáda objektu je celoplošně

skleněná, bylo nutné udělat ve 4. nadzemním podlaží nové budovy taková opatření, aby ji bylo možné s pomocí horolezců pravidelně a bezpečně umývat. Za tímto účelem byly vytvořeny speciální kotvicí body, které jsou pro tento způsob údržby fasády nevhodnější. Kotvicí body pro horolezce nejsou doplněny propojujícím lanem. U této stavby byl proto navržen systém samostatných kotvicích bodů, na které se horolezci před začátkem práce zajistí a poté slaňují podél fasády. Horolezec musí být vždy v každém místě slaňování jištěn dvěma kotvicími body. Kotvicí body TOPSAFE ve druhém nadzemním podlaží jsou typu TSL-600-BSR10 délky 600mm v počtu 3 kusů, dále pak TSL-BE3 délky 600mm (1 kus). Ve čtvrtém nadzemním podlaží nové budovy byly instalovány kotvicí body typu TSL-700-BSR10AS délky 700mm v celkovém počtu kusů 48. Na spojovacím krčku mezi novou a starou budovou (4. NP) jsou kotvicí body propojeny nerezovým lanem délky 24 metrů.

DALŠÍ INFORMACE O BEZPEČNOSTNÍCH PRVCÍCH NAJDETE NA WWW.TOPSAFE.CZ.

TSL-BSR10 – nerezový kotvicí bod pro ploché střechy s nosnou konstrukcí z betonové desky

ZUMTOBEL INOVATIVNÍ SVÍTIDLA SCENO A LANOS

Novinky společnosti Zumtobel

Obě mimořádně atraktivní svítidla reagují na nejnovější trendy v oblasti osvětlení a uživatelům přinášejí významnou úsporu energií.

Společnost Zumtobel potvrzuje novými svítidly SCENO a LANOS svou pověst neúnavného inovátora na poli osvětlovací techniky. Nová svítidla SCENO zaujmou především provozovatele kamenných obchodů, jimž dokážou zajistit působivou a flexibilní prezentaci nabízených produktů. Naopak k všestrannému využití jsou určena designová kruhová svítidla LANOS vytvářející efektní světelnou auru v rozmanitých obměnách.

SCENO – PŮSOBIVÁ A FLEXIBILNÍ PREZENTACE PRODUKTŮ

Flexibilní, kompaktní a všestranně využitelná svítidla SCENO od Zumtobelu dávají projektantům při navrhování designu prodejny volnou ruku. Zákazníci při častých změnách vnitřního uspořádání prodejny ocení flexibilitu svítidel SCENO s individuálně otočnými částmi. SCENO se díky tomu přizpůsobí jakýmkoli změnám designu prodejny a zajistí rovnoměrné osvětlení povrchů, ať se přesouvají regály, mění se šířka uliček nebo se vytvářejí speciální prodejní plochy.

Zumtobel dodává svítidla SCENO ve čtyřech designových variantách a třech barvách – černé, bílé a stříbrné. V závislosti

Flexibilní, kompaktní a všestranně využitelná svítidla SCENO

Designová kruhová svítidla LANOS

na požadovaných světelných efektech si mohou klienti vybrat asymetrický, symetrický nebo oválný optický systém se speciálně vyvinutou technologií čoček, která zajišťuje rovnoměrné rozložení světla. Jeho zdrojem jsou výkonné a současně mimořádně hospodárné diody LED. Speciálně pro pulty s lahůdkami je určený modul MEAT, který autenticky zvýrazňuje červené odstíny potravin, nezkrlesuje barvy a umocňuje dojem výjimečné čerstvosti. Celkovou účinnost osvětlení navíc zvyšuje cílené směrování světla. Díky tomu lze v prodejně rozmístit svítidla ve větších vzdálenostech od sebe, a snížit tak jejich počet.

KRUHOVÉ SVÍTIDLO LANOS – EFEKTNÍ SVĚTELNÁ AURA V ROZMANITÝCH OBMĚNÁCH

Hospodárné a výkonné osvětlení založené na nejmodernějších technologiích a inovacích společnosti Zumtobel poskytují také designová kruhová svítidla LANOS, za jejichž tvarovým řešením stojí STUDIO AMBROZUS. Jeho designéři vsadili na čisté linie a zdrženlivou eleganci

Zumtobel u LANOSU sází na technologii Spectrum. Ta harmonizuje světelné spektrum, snižuje intenzitu modrých

vlnových délek a dokáže napodobit přirozené světlo, což vede ke snížení únavy očí.

Architektonicky působivé kruhové svítidlo LANOS zaujme velkoplošným funkčním světlem a světelným prstencem pro vytváření emotivních scénérií. Vnější okraj je s kruhovou vnitřní částí LED panelu vizuálně propojený, technicky je ale lze ovládat a stmívat odděleně. Vnější světelný prstenec vizuálně rozjasňuje stropy a stěny. Svítidlo tak působí, jako by se vznášelo. Díky patentovanému „halovému“ efektu naleznou svítidla LANOS skvělé uplatnění v nejrůznějších konceptech osvětlení, například v nemocnicích a domovech důchodců, hotelech a penzionech nebo na chodbách a schodištích kancelářských budov, škol a univerzit.

Obě novinky jsou již nyní k dispozici v konfigurátoru na www.zumtobel.cz.

SKUPINA ZUMTOBEL, sídlí v Dornbirnu v rakouské spolkové zemi Vorarlberg. Na českém trhu je zastoupená pobočkou ZG Lighting Czech Republic s. r. o.

WIENERBERGER

PROČ JE DŮLEŽITÉ NAVRHOVÁNÍ V MODULU

Nároky na parametry staveb se zvyšují a výrobci tomu jdou naproti novými produkty. Základní řady cihel dostávají nej-různější doplňky, které realizaci zrychlují a zjednodušují. Důležitý je však i základní přístup k návrhu stavby, který je sice známý již dlouhá desetiletí, v případě rodinných domů se na něj však občas zapomíná. Řeč je o modulu.

Proč je důležitý a jaký je jeho význam? „Modulová koordinace rozměrů ve výstavbě má stále své místo, byť je dána již historicky. Vždyť výrobní rozměr tradičních cihel 290 x 140 x 65 mm definuje skla-debný rozměr, který je 300 x 150 x 75 mm. Průmyslová výstavba ovšem přinesla mnohem větší tlak na koordinaci systémů a jednotnost modulu. Modulovou koordinaci ve stavebnictví definuje také norma, u nás konkrétně ČSN 73 0005, která jako základní jednotku modulu 1M stanoví 100 mm,“ vysvětluje Jan Huber, produktový technik Wienerberger, který o významu modulové koordinace přednášel i studentům brněnského VUT. Zmíněný základní modul potom dává svými násobky či zlomky odvozené moduly, zvětšený modul 3M a 6M, 12M, 15M, 30M a 60M, případně 1/2M–1/100M.

Má ale vůbec v současné přísné individuální výstavbě modulová koordinace své místo? Jan Huber i architekt Martin Tichý, produktový manager Porothermu, se shodují, že v každém případě ano. „Můj názor je, že správné zdění bez doplňků, tedy bez využití systému, je komplikované. A když vezmu v úvahu i moduly, které mohou celou stavbu ještě více zjednodušit a urychlit, pak je odpověď ještě tvrdší. Pokud chcete navrhovat a stavět pořádně, pak je to v zásadě nemožné.“

Nutno dodat jediné: Aby výhodu pocítil i investor, musí být stavba dobře navržena. Jinými slovy, odpovědnost má především projektant. Vždyť modulová koordinace není důležitá jen pro vnější zdivo, ale i pro stropní konstrukce s návaznostmi pro rozvržení vnitřních nosných stěn.

V HLAVNÍ ROLI DETAILS

Rovná souvislá zeď ze základních bloků žádnou výzvu nepředstavuje, o skutečné kvalitě stavby rozhodují detaily. Sokl, rohy,

parapety, ostění, věnec... Teprve tady se ukáže síla doplňků, a především navrhování v modulu. To totiž stavbu zjednodušuje, zrychluje a zlevňuje.

„Ideální je modul 250 mm a jeho násobky, počítáno od vnitřního rohu. Pravidlo 250, případně 125, je zcela zásadní u kratších stěn nebo pilířů mezi okny. Ten rozměr vychází z rozměru cihelných bloků a návrh stěny v modulu 250 ušetří na stavbě práci s řezáním bloků. Ze tím šetří i peněženku, je asi zbytečné dodávat,“ vysvětluje Martin Tichý.

Pravdou je, že ani modulem se dořezům na stavbě úplně nevyhneme, ale výrazně je eliminujeme. Na vině je fakt, že cihla mění své rozměry v průběhu výroby, to zhruba o pět procent ve vazbě na podmínky prostředí. „Pro cihlu čtyřiačtyřicetku je evropskou normou daná tolerance deset milimetrů, my vyrábíme tak, abychom se vešli do několika násobně přísnější tolerance a výsledné rozměry cihel se lišily jen minimálně, přesto se ale liší, protože svůj vliv mají i podmínky prostředí. Pořád je to svým způsobem živá hmota,“ potvrzuje Martin Tichý.

Chtělo by se říct, že tohle všechno jsou zcela jasné argumenty a že se jich drží každý. Ale zdání klame. „Často vídám na stavbách zdivo, jak by opravdu vypadat nemělo. Na vině je technologicky špatný postup, kdy méně zkušený zedník nebo laik řeší třeba rohovou vazbu bez doplňkových cihel a kdy návrh naprosto nebere v úvahu moduly. Splnit základní požadavek na zdivo, tedy převazbu minimálně sto milimetrů, je ale v takovém případě nemožné nebo možné jen velmi obtížně, pracně a zdoluhavě, neustálým měřením a řezáním,“ přidává postřeh z praxe Martin Tichý. Což je jednak drahé a jednak se to zpravidla odrazí někde na tepelněizolačních či hydroizolačních vlastnostech zdi, tedy na její kvalitě.

MATEMATIKA SE VYPLATÍ

Modulová koordinace je zkrátka stále základem kvalitního návrhu stavby. Současná praxe u cihelného zdiva se ustálila na základním modulu 125 mm a jeho násobcích, což samozřejmě opět vychází z rozměrů cihel. Základním pravidlem, bohužel často nerespektovaným, je to, že

počátek půdorysné modulové sítě se umísťuje vždy do vnitřního rohu vnější stěny, nikdy do vnějšího! Přidejme radu, že výškově správně navržené nosné zdivo pod stropní konstrukce má respektovat modul $n \times 250$. Stejně tak se modulem řídí rozměry otvorů, které se správně navrhují v rozměrech šířky 250, 500, 750, 1 000, 1 250 mm a tak dále, u výšky pak v modulu 250 nebo 125. Přidejme i další pravidla: Minimální vzdálenost ostění od vnitřního rohu obvodového zdiva musí být 125 mm, minimální šíře meziokenního pilíře je pro dodržení převazby 3×125 mm a minimální šíře otvoru samotného je 3×250 mm, jinak bude nutná úprava překladů. A jen pro doplnění, příčkové a nenosné zdivo lze navrhovat mimo modul.

„Možná navrhování v modul na první pohled vypadá složitě, jako omezení, ale je to jen otázka zvyku. Výhody ocení investor i stavební firma. Pokud chcete mít jistotu, že návrh stavby v modulu je správný, existuje jednoduchá pomůcka – spárořez stavby,“ přidává radu Jan Huber.

Využití modulu ve vazbě na komplexní zdící systém, tedy ucelené konstrukční řešení včetně doplňků, je jednoznačně technologicky správným postupem a také zárukou maximální možné kvality zdi. Každá improvizace na stavbě z kvality totiž ubere a ještě stojí čas i peníze. „Rozhodují opravdu detaily. Ale pokud chcete stavět pořádně, nemůžete nad nimi mávnout rukou,“ zdůrazňuje Martin Tichý.

NAVRHOVÁNÍ V MODULU SE SYSTÉMEM POROTHERM

Chcete vědět víc? Podívejte se na přednášku architekta Martina Tichého s praktickými ukázkami využití doplňkových cihel a modulu.

merXu

ONLINE TRŽIŠTĚ STAVEBNÍCH MATERIÁLŮ

Slyšíme to ze všech stran. Inlace, zdražování, nedostatek materiálů. Cena stavebních materiálů dokonce roste rychleji než inflace. Zdá se to být začarovaný kruh. Jak z něj ven? Dá se s tím vůbec něco dělat?

Jako koncoví zákazníci jsme si už dávno zvykli nakupovat online. Stejně tak často využíváme srovnávače cen.

Firemní nákupy v tomto ohledu často zůstávají, přestože na trhu existuje alternativa právě pro firmy. Ty mohou oslovit tisíce dodavatelů z osmi zemí najednou na online tržišti pro firmy a pořídit tak materiál za cenu, o které se jejich dodavatelům může jen zdát.

Digitalizace obchodu se urychlila díky covidu. V krizi dodavatelů, kterou s sebou pandemie přinesla, se musely firmy začít rozhlížet po nových v online světě. Velkým

pomocníkem v tomto velkém kroku je novinka pro všechny firmy, nejen pro stavební – merXu. MerXu je novým, stoprocentně online evropským tržištěm, kde se mohou prezentovat firmy z různých oborů a navazovat dlouhodobá partnerství. MerXu sdružuje desítky tisíc firem na jednom místě a nabízí se všemi komunikaci v místních jazycích. Snadno tak spolu mohou komunikovat obchodní partneři z různých zemí. Pokud firma začne obchodovat na merXu, nemusí se věnovat tvorbě vlastního e-shopu v různých mutacích, budování skladů v dalších zemích, řešení legislativy nebo marketing. V tom okamžiku šetří a může si dovolit nabídnout levněji.

Ať jste malý živnostník nebo velká stavební firma, stačí se do tohoto tržiště jen zdarma zaregistrovat. Stavebniny se dají vyhledat

jak v 10 hlavních kategoriích, tak také podle jejich názvu. Pokud i přesto nenajdete výrobek nebo službu, kterou byste potřebovali, stačí zadat poptávku a obratem se vám přihlásí vhodný dodavatel. Jako na správném tržišti můžete o cenách a detailech dodávky samozřejmě vyjednávat. Pokud nakupujete ve velkém například stavební materiál, dodavatel vám rád nabídne množstevní slevu.

Současná situace ukazuje, že je možné se setkat s nedostatkem materiálu v celé republice. Co není možné nakoupit lokálně, snadno pořídíte třeba v Estonsku a za mnohem lepší cenu, než jste nakupovali dosud. Cena dopravy z jiných zemí není také na překážku, protože merXu hradí náklady na dopravu u tuzemských i přeshraničních transakcí. Kdo si umí náklady spočítat, ví, že používat merXu se vyplatí. Malá změna v myšlení tak může posunout vaše podnikání hodně vpřed a získáte obrovskou konkurenční výhodu.

Toto bezplatné tržiště nabízí nejen možnosti, jak snížit svoje náklady na stavební materiál, ale také příležitosti k prodeji vlastních výrobků a služeb u nás i na zahraničních trzích. Záleží tedy jen na vás, jak dokážete výhody bezplatného členství v této platformě pro svoje podnikání co nejlépe využít.

Ceny stavebního materiálu stále rostou, ale vy už víte, jak jej získat levněji a tím mít na trhu výhodu proti konkurenci.

Za platformou merXu stojí zakladatel webu Aukro.cz, Václav Liška. To je dost solidní důvod, proč věřit tomu, že se z merXu stane nový standard obchodování. Klíč je v tom, aby merXu v krátké době začalo používat hodně firem a na jednom místě se tak sešly miliony nakupujících a prodávajících. Proč nebyť mezi nimi?

Materiál a vybavení je totiž levnější, než si myslíte. Pokud víte, že firemní nákupy se dělají na merXu.

STAVBA

Čtyřikrát ročně přináší aktuální novinky ze světa architektury a stavění. Je určena nejen architektům a studentům architektury, ale i projektantům, stavebním technikům, stavebním a památkovým úřadům a developerům. Každé číslo je tematicky uspořádáno, stěžejní a pravidelně se vracějící témata jsou věnována otázkám rozvoje měst, bydlení a rekonstrukcím. Více informací o časopisu STAVBA je k dispozici na www.stavbaweb.cz.

Zakoupení archivních čísel si můžete objednat na www.send.cz.

MATERIÁLY PRO STAVBU

Odborný časopis určený projektantům, technikům stavebních firem, architektům, stavebním inženýrům, studentům a všem zájemcům o novinky v oblasti stavebnictví. Přináší informace především o stavebních materiálech a výrobcích a způsobech jejich použití. Upozorňuje na poruchy vzniklé chybnou volbou technologie či nesprávným postupem a navrhuje možnosti jejich nápravy.

Internetovou prezentaci časopisu najdete na www.iMaterialy.cz.

Zakoupení archivních čísel si můžete objednat na www.send.cz.

OBJEDNÁVKA PŘEDPLATNÉHO

Předplatné můžete objednat

na telefonních číslech **225 985 225** nebo **777 333 370**, e-mailu bm@send.cz, internetové adrese www.bmone.cz, pomocí **SMS** zprávy na číslo **605 202 115**, kam uveďte název časopisu a svoje jméno a adresu.

Roční předplatné

Stavba
Materiály pro stavbu
Stavba a Materiály pro stavbu

cena

556 Kč
691 Kč
1247 Kč

Engineering progress
Enhancing lives

**Již 30 let jsme
v České republice
a pomáháme vám
realizovat vaše
projekty a plnit
vaše sny.**

PLOŠNÉ VYTÁPĚNÍ A CHLAZENÍ

DETEKCE ÚNIKU VODY

STAVEBNÍ VÝPLNĚ

RŮZVODY PITNÉ VODY

NÁBYTKÁŘSKÝ PRŮMYSL

PRŮMYSLOVÁ ŘEŠENÍ

AUTOMOBILOVÝ PRŮMYSL

SYSTÉMY VĚTRÁNÍ

INŽENÝRSKÉ SÍTĚ

